

Civilutskottets betänkande

2024/25:CU12

Konsumenträtt m.m.

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden, bl.a. med hänvisning till pågående arbete och tidigare ställningstaganden. Motionsyrkandena handlar om telefonförsäljning, reklam riktad till barn, miljöpåståenden i reklam, kontakter med företags kundtjänster, prisinformation, resenärers rättigheter, formkrav för fullmakter, konsumentkrediter och överskudsättning samt konsumentvägledning m.m.

I betänkandet finns 30 reservationer (S, SD, V, C, MP). I betänkandet finns också fyra särskilda yttranden (S, SD).

Behandlade förslag

Cirka 80 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2024/25.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut4

Redogörelse för ärendet8

Utskottets överväganden.....9

 Telefonförsäljning till konsumenter9

 Telefonförsäljning till näringsidkare13

 Reklam riktad till barn.....15

 Miljöpåståenden i reklam m.m.20

 Könsdiskriminerande reklam m.m.....24

 Bluffakturor26

 Köp av levande djur32

 Leveranser vid distansavtal34

 Kontakter med företags kundtjänster.....37

 Hantverkstjänster.....39

 Behandling av levande djur40

 Prisinformation44

 Översyn av konsumentlagstiftningen49

 Resenärers rättigheter51

 Vidareförsäljning av evenemangsbiljetter m.m.60

 Formkrav för fullmakter63

 Information till efterlevande65

 Konsumentkrediter och överskudsättning67

 Avtalslagens bestämmelse om ocker78

 Konsumentvägledning.....80

 Konsumentverkets tillsynsverksamhet m.m.86

 Betalningstider i näringslivet.....91

Reservationer94

 1. Telefonförsäljning till konsumenter, punkt 1 (V)94

 2. Telefonförsäljning till näringsidkare, punkt 2 (SD)95

 3. Reklam riktad till barn, punkt 3 (SD, C).....95

 4. Miljöpåståenden i reklam m.m., punkt 4 (SD).....96

 5. Miljöpåståenden i reklam m.m., punkt 4 (C)97

 6. Könsdiskriminerande reklam m.m., punkt 5 (S).....98

 7. Könsdiskriminerande reklam m.m., punkt 5 (C, MP).....98

 8. Bluffakturor, punkt 6 (SD)99

 9. Bluffakturor, punkt 6 (V).....100

 10. Köp av levande djur, punkt 7 (C)101

 11. Kontakter med företags kundtjänster, punkt 9 (S, C)101

 12. Behandling av levande djur, punkt 11 (C).....102

 13. Prisinformation, punkt 12 (S)103

 14. Översyn av konsumentlagstiftningen, punkt 13 (S).....104

 15. Översyn av konsumentlagstiftningen, punkt 13 (SD).....104

 16. Översyn av konsumentlagstiftningen, punkt 13 (C)105

 17. Resenärers rättigheter, punkt 14 (SD).....106

 18. Resenärers rättigheter, punkt 14 (C)107

 19. Vidareförsäljning av evenemangsbiljetter m.m., punkt 15 (SD)108

 20. Vidareförsäljning av evenemangsbiljetter m.m., punkt 15 (V).....109

 21. Formkrav för fullmakter, punkt 16 (S)110

 22. Konsumentkrediter och överskudsättning, punkt 18 (S, MP).....111

23. Konsumentkrediter och överskuldsättning, punkt 18 (V)	112
24. Konsumentkrediter och överskuldsättning, punkt 18 (C)	113
25. Avtalslagens bestämmelse om ocker, punkt 19 (SD, C)	114
26. Konsumentvägledning, punkt 20 (V)	115
27. Konsumentvägledning, punkt 20 (C)	116
28. Konsumentverkets tillsynsverksamhet m.m., punkt 21 (S)	117
29. Konsumentverkets tillsynsverksamhet m.m., punkt 21 (C)	117
30. Betalningstider i näringslivet, punkt 22 (V)	118
Särskilda yttranden	119
1. Formkrav för fullmakter, punkt 16 (SD)	119
2. Konsumentkrediter och överskuldsättning, punkt 18 (SD)	119
3. Konsumentvägledning, punkt 20 (S)	119
4. Konsumentvägledning, punkt 20 (SD)	120
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	121
Motioner från allmänna motionstiden 2024/25	121

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Telefonförsäljning till konsumenter

Riksdagen avslår motion

2024/25:195 av Andreas Lennkvist Manriquez m.fl. (V) yrkandena 13 och 14.

Reservation 1 (V)

2. Telefonförsäljning till näringsidkare

Riksdagen avslår motion

2024/25:1384 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkandena 11 och 12.

Reservation 2 (SD)

3. Reklam riktad till barn

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1384 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkandena 6, 7 och 9 samt

2024/25:2957 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C) yrkande 15.

Reservation 3 (SD, C)

4. Miljöpåståenden i reklam m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1384 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 23 och

2024/25:2954 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 10.

Reservation 4 (SD)

Reservation 5 (C)

5. Könsdiskriminerande reklam m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:3074 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 16 och

2024/25:3157 av Helena Vilhelmsson m.fl. (C) yrkande 31.

Reservation 6 (S)

Reservation 7 (C, MP)

6. Bluffakturor

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:553 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkande 9,

2024/25:1384 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 14 och

2024/25:1470 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 5 och 6.

Reservation 8 (SD)

Reservation 9 (V)

7. Köp av levande djur

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1091 av Alexandra Anstrell och Anna af Sillén (båda M) och

2024/25:2957 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C) yrkande 16.

Reservation 10 (C)

8. Leveranser vid distansavtal

Riksdagen avslår motion

2024/25:2384 av Jesper Skalberg Karlsson och Johan Hultberg (båda M).

9. Kontakter med företags kundtjänster

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:994 av Rickard Nordin (C),

2024/25:2957 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C) yrkande 4 och

2024/25:3074 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 14.

Reservation 11 (S, C)

10. Hantverkstjänster

Riksdagen avslår motion

2024/25:1623 av Anna Lasses (C).

11. Behandling av levande djur

Riksdagen avslår motion

2024/25:2957 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C) yrkande 17.

Reservation 12 (C)

12. Prisinformation

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:3108 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 20 och

2024/25:3121 av Eric Westroth (SD).

Reservation 13 (S)

13. Översyn av konsumentlagstiftningen

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1384 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 21,

2024/25:2957 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C) yrkande 3 och

2024/25:3074 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 13.

Reservation 14 (S)

Reservation 15 (SD)

Reservation 16 (C)

14. Resenärers rättigheter

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1384 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkandena 19 och 20 samt

2024/25:2957 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C) yrkandena 18 och 19.

Reservation 17 (SD)

Reservation 18 (C)

15. Vidareförsäljning av evenemangsbiljetter m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:195 av Andreas Lennkvist Manriquez m.fl. (V) yrkande 22,

2024/25:705 av Daniel Persson (SD),

2024/25:1342 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) yrkande 4 och

2024/25:1384 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkandena 16 och 17.

Reservation 19 (SD)

Reservation 20 (V)

16. Formkrav för fullmakter

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1389 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 35 och

2024/25:3073 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 20.

Reservation 21 (S)

17. Information till efterlevande

Riksdagen avslår motion

2024/25:69 av Johnny Svedin (SD).

18. Konsumentkrediter och överskuldsättning

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:93 av Magnus Jacobsson (KD) yrkande 3,

2024/25:130 av Isak From och Åsa Karlsson (båda S) yrkande 3,

2024/25:195 av Andreas Lennkvist Manriquez m.fl. (V) yrkandena 4 och 12,

2024/25:603 av Alexander Christiansson (SD),

2024/25:808 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP),

2024/25:1146 av Mikael Oscarsson (KD),

2024/25:1230 av Yusuf Aydin (KD),

2024/25:1381 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkandena 4, 5, 7 och 8,

2024/25:1782 av Carl Nordblom (M),

2024/25:2385 av Jesper Skalberg Karlsson (M),

2024/25:2957 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C) yrkande 6,

2024/25:3074 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkandena 9 och 11 samt

2024/25:3095 av Markus Wiechel (SD) yrkandena 1, 2 och 5.

Reservation 22 (S, MP)

Reservation 23 (V)

*Reservation 24 (C)***19. Avtalslagens bestämmelse om ocker**

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1384 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 15 och

2024/25:2957 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C) yrkande 8.

Reservation 25 (SD, C)

20. Konsumentvägledning

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:195 av Andreas Lennkvist Manriquez m.fl. (V) yrkandena 1 och 2,

2024/25:1381 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 2,

2024/25:1696 av Tomas Eneroth och Monica Haider (båda S),

2024/25:2957 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C) yrkandena 1 och 2 samt

2024/25:3095 av Markus Wiechel (SD) yrkandena 3 och 4.

Reservation 26 (V)

Reservation 27 (C)

21. Konsumentverkets tillsynsverksamhet m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:2957 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C) yrkande 5 och

2024/25:3074 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkandena 2 och 3.

Reservation 28 (S)

Reservation 29 (C)

22. Betalningstider i näringslivet

Riksdagen avslår motion

2024/25:553 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkande 10.

Reservation 30 (V)

Stockholm den 10 april 2025

På civilutskottets vägnar

Malcolm Momodou Jallow

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Malcolm Momodou Jallow (V), Mikael Eskilandersson (SD), Jennie Nilsson (S), David Josefsson (M), Leif Nysmed (S), Roger Hedlund (SD), Laila Naraghi (S), Lars Beckman (M), Rashid Farivar (SD), Anna-Belle Strömberg (S), Jennie Wernäng (M), Larry Söder (KD), Alireza Akhondi (C), Björn Tidland (SD), Märta Stenevi (MP), Helene Odenjung (L) och Markus Kallifatides (S).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet ca 80 motioner från allmänna motionstiden 2024/25 i olika konsumenträttsliga frågor m.m. Motionsyrkandena handlar bl.a. om telefonförsäljning, reklam riktad till barn, miljöpåståenden i reklam, kontakter med företags kundtjänster, prisinformation, resenärers rättigheter, formkrav för fullmakter, konsumentkrediter och överskuldsättning samt konsumentvägledning.

Förslagen i motionerna finns i bilagan.

Utskottets överväganden

Telefonförsäljning till konsumenter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om telefonförsäljning till konsumenter. Utskottet hänvisar bl.a. till tidigare ställningstaganden.

Jämför reservation 1 (V).

Motionen

I kommittémotion 2024/25:195 yrkande 13 föreslår Andreas Lennkvist Manriquez m.fl. (V) ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med ett förslag om att införa ett omvänt Nixregister, dvs. ett register dit konsumenter kan anmäla att de vill bli kontaktade per telefon i försäljnings- eller marknadsföringssyfte. Motionärerna föreslår även ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med ett lagförslag som innebär att telefonförsäljning förbjuds om inte konsumenten i ett omvänt Nixregister uttryckligen gett sitt medgivande till att bli kontaktad (yrkande 14).

Gällande rätt

Marknadsföringslagen

I marknadsföringslagen (2008:486) finns särskilda bestämmelser om obeställd reklam. Enligt 19 § gäller att en näringsidkare vid marknadsföring till en fysisk person får använda elektronisk post, telefax eller sådana uppringningsautomater eller andra liknande automatiska system för individuell kommunikation som inte betjänas av någon enskild bara om den fysiska personen har samtyckt till det på förhand, dvs. en opt-in-lösning. Om näringsidkaren har fått den fysiska personens adress för elektronisk post i samband med försäljning av en produkt till personen, gäller under vissa förutsättningar inte kravet på samtycke i förväg. Vid marknadsföring med elektronisk post ska enligt 20 § meddelandet alltid innehålla en giltig adress till vilken mottagaren kan sända en begäran om att marknadsföringen ska upphöra. Av 21 § följer vidare att andra metoder för individuell kommunikation på distans än sådana som avses i 19 § får användas om inte den fysiska personen tydligt motsatt sig att metoden används, dvs. en opt-outlösning. Bestämmelsen tar huvudsakligen sikte på marknadsföring via oadresserad och adresserad post samt telefon.

När det gäller bedömningen av frågan om någon tydligt motsatt sig användningen av en viss metod uttalades i proposition 1999/2000:40 att i de

fall som det finns ett spärregister kan den fysiska personen göra en anmälan dit, t.ex. när det gäller Nix-Telefon (prop. s. 41).

En särskild bestämmelse om aggressiv marknadsföring finns i 7 § marknadsföringslagen. Bestämmelsen är utformad som en generalklausul. I bestämmelsen anges att en näringsidkare inte får använda sig av aggressiv marknadsföring, och paragrafen innehåller en uppräkningslista av självständiga rekvisit som kan anses utgöra aggressiva marknadsföringsåtgärder. Aggressiv marknadsföring är att anse som otillbörlig om den i märkbar mån påverkar eller sannolikt påverkar mottagarens förmåga att fatta ett välgrundat affärsbeslut. I 7 a § marknadsföringslagen förtydligas vilka omständigheter som ska beaktas vid bedömningen av om marknadsföringen är aggressiv.

Sådan aggressiv marknadsföring som anges i punkterna 24–31 i bilaga I till direktiv 2005/29/EG om otillbörliga affärsmetoder är alltid att anse som otillbörlig. Att ta upprepade och oönskade kontakter per telefon, fax, e-post eller annat medium, utom under de förhållanden och i den utsträckning som enligt nationell lagstiftning är motiverat för att få en avtalsmässig skyldighet fullgjord, är ett exempel på sådan aggressiv marknadsföring (punkt 26 i bilagan).

En näringsidkare som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot marknadsföringslagen kan påföras en marknadsstörningsavgift. Tidigare kunde en avgift endast påföras vid överträdelse av vissa särskilt utpekade bestämmelser i lagen. Genom lagändringar som trädde i kraft den 1 september 2022 har möjligheten att besluta om marknadsstörningsavgift utvidgats till att gälla vid överträdelser av marknadsföringslagens bestämmelser generellt, dvs. även överträdelser av bestämmelserna om obeställd reklam (prop. 2021/22:174, bet. 2021/22:CU19, rskr. 2021/22:308).

Krav på skriftlighet vid telefonförsäljning av varor och tjänster

Ett avtal som ingås per telefon utan att parterna träffas är ett s.k. distansavtal. Bestämmelser om distansavtal finns i lagen (2005:59) om distansavtal och avtal utanför affärslokaler (distansavtalslagen). Lagen är tillämplig på distansavtal mellan en näringsidkare och en konsument. I syfte att stärka konsumentskyddet gäller sedan den 1 september 2018 ett skriftlighetskrav vid telefonförsäljning av varor och tjänster som omfattas av distansavtalslagen (prop. 2017/18:129, bet. 2017/18:CU36, rskr. 2017/18:404). Skriftlighetskravet innebär att det inte är möjligt att ingå ett avtal muntligen om en näringsidkare på eget initiativ kontakter en konsument per telefon i syfte att ingå ett distansavtal. Om telefonkontakten leder till att parterna vill ingå ett avtal ska näringsidkaren bekräfta sitt anbud i en handling eller i någon annan läsbar och varaktig form. För att ingå ett giltigt avtal krävs att konsumenten efter telefonsamtalet skriftligen accepterar näringsidkarens anbud. Om en näringsidkare levererar varor eller utför tjänster trots att det inte finns något giltigt avtal, är konsumenten inte betalningsskyldig för dessa.

Krav på skriftlighet vid telefonförsäljning av spel

Sedan den 1 juni 2024 gäller även ett skriftlighetskrav, motsvarande skriftlighetskravet i distansavtalslagen, vid telefonförsäljning av spel (prop. 2023/24:53, bet. 2023/24:KrU9, rskr. 2023/24:165). Om en licenshavare på eget initiativ kontakter en konsument via telefon i syfte att ingå ett distansavtal om spel och ett avtal ska ingås till följd av en sådan kontakt, ska licenshavaren bekräfta sitt anbud i en handling eller i någon annan läsbar och varaktig form som är tillgänglig för konsumenten. Ett avtal ingås genom att konsumenten efter samtalet skriftligen accepterar licenshavarens anbud. Ett avtal som inte har ingåtts på detta sätt ska vara ogiltigt, och konsumenten ska då inte vara skyldig att betala för något spel (14 kap. 18 och 19 §§ spellagen [2018:1138]).

Förbud mot telefonförsäljning på premiepensionsområdet

Sedan den 1 juli 2018 får marknadsföring eller försäljning av tjänster och produkter på premiepensionsområdet inte ske via telefon (64 kap. 46 § socialförsäkringsbalken).

Nix-Telefon

Fysiska personer som har ett telefonabonnemang kan anmäla till spärregistret Nix-Telefon att de inte önskar bli kontaktade på telefonnumret i försäljnings-, marknadsförings- eller insamlingssyfte. Spärregistret omfattar all telefoni. Registret drivs av Föreningen Nix-Telefon, med tio bransch- och intresseorganisationer som medlemmar och huvudmän.

Innan en fysisk person kontaktas per telefon i försäljnings-, marknadsförings- eller insamlingssyfte ska det ske en kontroll mot spärregistret för att säkerställa att telefonnumret inte finns registrerat i registret.

Huvudregeln är att det inte är tillåtet att ringa ett telefonnummer som finns registrerat i spärregistret. Enligt Nix-Telefons regler finns det dock vissa undantag då en konsument får kontaktas trots att konsumenten registrerat sitt telefonnummer i registret. Om konsumenten lämnat ett uttryckligt samtycke till att kontakt får tas per telefon i försäljnings-, marknadsförings- eller insamlingssyfte får den fysiska personen kontaktas i de syften samtycket avser. Vid insamlingen av ett uttryckligt samtycke från en fysisk person ska det tydligt framgå om samtycket även omfattar att ta emot marknadsföringserbjudanden via telefon från andra företag eller organisationer. Kontakt får också tas om det finns ett etablerat kundförhållande mellan marknadsföraren och konsumenten. Ett kundförhållande ska anses bestå även en tid efter det att avtalsförpliktelserna fullgjorts men inte mer än ett år. För avtal som periodiskt förnyas ska denna tid motsvara den senaste avtalsperiodens längd men inte vara längre än ett år om inte särskilda skäl föreligger.

En konsument kan anmäla oönskad marknadsföring till Nix-nämnden som är ett av näringslivets självregleringsorgan. Nix-nämnden prövar om det

anmälda företaget har levt upp till näringslivets regler för integritet i marknadsföring och lämnar ett utlåtande i ärendet.

Tidigare behandling

När det gäller motion 2024/25:195 yrkande 13 om införande av ett Nixregister behandlade och avstyrkte utskottet ett motsvarande yrkande senast våren 2024 i betänkande 2023/24:CU11. Utskottet ansåg att det inte fanns skäl att föreslå något initiativ från riksdagens sida med anledning av motionsyrkandet och riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

I marknadsföringslagen finns regler om obeställd reklam som i korthet innebär att marknadsföring via telefon får användas om inte den som kontaktas tydligt motsatt sig att metoden används. Enligt förarbetena ska en konsument som har låtit registrera sitt telefonnummer i t.ex. Nix-Telefon anses ha motsatt sig marknadsföring per telefon till det aktuella numret.

I syfte att stärka konsumentskyddet gäller sedan den 1 september 2018 ett skriftlighetskrav vid telefonförsäljning av varor och tjänster som omfattas av distansavtalslagen. Skriftlighetskravet innebär att det inte är möjligt att ingå ett muntligt avtal om en näringsidkare på eget initiativ kontakter en konsument per telefon i syfte att ingå ett distansavtal. För att ingå ett giltigt avtal krävs att konsumenten efter telefonsamtalet skriftligen accepterar näringsidkarens anbud. Sedan den 1 juni 2024 gäller även ett skriftlighetskrav vid telefonförsäljning av spel som motsvarar skriftlighetskravet i distansavtalslagen. Marknadsföring eller försäljning av tjänster och produkter på premiepensionsområdet får inte ske via telefon.

När det gäller motion 2024/25:195 (V) yrkande 13 om ett omvänt Nixregister anser utskottet liksom tidigare att det inte finns skäl att föreslå något initiativ från riksdagens sida med anledning av motionsyrkandet. Utskottet anser inte heller att riksdagen bör ta något initiativ med anledning av yrkande 14 i samma motion om ett förbud mot telefonförsäljning. Motionsyrkandena bör således avslås.

Telefonförsäljning till näringsidkare

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om utökat skydd vid telefonförsäljning till näringsidkare. Utskottet hänvisar till tidigare ställningstaganden.

Jämför reservation 2 (SD).

Motionen

I kommittémotion 2024/25:1384 anser Mikael EskilanderSSon m.fl. (SD) att företagare ska få utökat skydd mot telefonförsäljning och att mindre företag som kontaktas av telefonförsäljare ska omfattas av samma regler om skriftlighetskrav och ångerrätt som gäller vid telefonförsäljning till konsumenter. Tillkännagivanden föreslås i enlighet med detta (yrkandena 11 och 12).

Distansavtalslagen m.m.

Som redogörs för i det föregående avsnittet är distansavtalslagen tillämplig på distansavtal som ingås mellan en näringsidkare och en konsument. Med konsument avses enligt lagen en fysisk person som handlar huvudsakligen för ändamål som faller utanför näringsverksamhet. Som framgår av föregående avsnitt infördes 2018 ett skriftlighetskrav vid telefonförsäljning av varor och tjänster som omfattas av distansavtalslagen. I förarbetena till den lagändringen berördes även frågan om huruvida de konsumentskyddsregler som föreslogs även skulle omfatta företagare. Regeringen anförde följande (prop. 2017/18:129, s. 26 f.):

Några remissinstanser, bl.a. Småföretagarnas Riksförbund, ifrågasätter att ett skriftlighetskrav inte ska gälla i förhållande till småföretagare. I sammanhanget anför de att småföretagare i flera fall kan befinna sig i en liknande situation som konsumenter och att det finns oseriösa företag som särskilt inriktar sig på telefonförsäljning till äldre personer som äger t.ex. en mindre skogsfastighet och då kan räknas som företagare. Att införa tvingande regler till skydd för andra grupper än konsumenter har endast i undantagsfall ansetts motiverat i svensk rätt. Regeringen kan till en början konstatera att även den som är egen företagare kan ingå avtal i egenskap av konsument, om personen handlar huvudsakligen för ändamål som faller utanför näringsverksamheten. I sådant fall är de konsumenträttsliga lagarna tillämpliga, bl.a. reglerna om ångerrätt i distansavtalslagen (se bl.a. Allmänna reklamationsnämndens beslut 2012-08-13, änr 2012-01334, där nämnden fann att en person som var lantbrukare hade ingått ett distansavtal om telefonabonnemang i egenskap av konsument). Vidare finns det vissa skyddsregler för näringsidkare i avtalssituationer, bl.a. om ogiltighet på grund av svek (30 § lagen [1915:218] om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område, avtalslagen). Ett avtalsvillkor kan också jämkas eller lämnas utan avseende om det är oskäligt med hänsyn till bl.a. avtalets innehåll och omständigheterna vid avtalets tillkomst. Vid

prövningen ska särskild hänsyn tas till behovet av skydd för den som i egenskap av konsument eller annars intar en underlägsen ställning i avtalsförhållandet (36 § avtalslagen). I sammanhanget noterar regeringen även de nya uppföranderegler inom telekombranschen som innebär att enskilda näringsidkare omfattas av ångerrätt vid t.ex. telefonförsäljning. Som utredningen liksom flera remissinstanser, bl.a. Företagarna, bedömer synes problemen vid telefonförsäljning när det gäller småföretagare inte vara tillräckliga för att göra de konsumentskyddsregler som föreslås i denna proposition tillämpliga även på dessa företag. Regeringen avser dock att följa utvecklingen på området.

Telekområdgivarnas uppföranderegler

Konsumentbyrån Telekområdgivarna har tillsammans med de operatörer som finansierar och ingår i Telekområdgivarna tagit fram uppföranderegler för avtal om abonnemang för tv, telefoni och bredband. Uppförandereglerna tillämpas när en operatör som är med i Telekområdgivarna ingår avtal, eller har ingått avtal, med konsumenter eller enskilda firmor för tjänsterna tv, telefoni och bredband. Reglerna gäller inte vid försäljning av innehållstjänster. Enligt reglerna omfattas enskilda näringsidkare av ångerrätt vid t.ex. telefonförsäljning.

Branschetiska regler vid telefonförsäljning mellan företag

Svensk Handel, Kontakta (tidigare Sveriges CallCenterförening, SCCF) och Swedma har tagit fram en branschöverenskommelse om god sed vid telefonförsäljning mellan näringsidkare. Avsikten med branschöverenskommelsen är att stärka den seriösa försäljningen och försvåra för bluffföretagen. Enligt branschöverenskommelsen har företagare ångerrätt i sju arbetsdagar.

Tidigare behandling

Motsvarande motionsyrkanden har behandlats av utskottet vid flera tillfällen, bl.a. våren 2021 i betänkande 2020/21:CU12 samt senast våren 2023 i betänkande 2022/23:CU8 och i förenklad ordning våren 2024 i betänkande 2023/24:CU11. Utskottet föreslog att motionsyrkandena skulle avslås och riksdagen följde utskottets förslag.

I betänkande 2020/21:CU12 anförde utskottet bl.a. följande:

I propositionen med förslag om ett skriftlighetskrav vid telefonförsäljning till konsumenter berörde regeringen frågan om huruvida de konsumentskyddsregler som föreslogs även skulle gälla vid telefonförsäljning till småföretagare. Regeringen anförde bl.a. att det i svensk rätt endast i undantagsfall har ansetts motiverat att införa tvingande regler till skydd för andra grupper än konsumenter och att problemen vid telefonförsäljning när det gäller småföretagare inte synes vara tillräckliga för att göra de aktuella konsumentskyddsreglerna tillämpliga även på dessa företag. Regeringen anförde vidare att det finns vissa skyddsregler för näringsidkare i avtalssituationer, bl.a. om ogiltighet på grund av svek enligt 30 §

avtalslagen. Ett avtalsvillkor kan också jämkas eller lämnas utan avseende enligt 36 § avtalslagen om det är oskäligt med hänsyn till bl.a. avtalets innehåll och omständigheterna vid avtalets tillkomst. Regeringen avsåg dock att följa utvecklingen på området.

Av de skäl som anfördes i propositionen ställde sig utskottet bakom regeringens lagförslag om att införa ett skriftlighetskrav vid telefonförsäljning till konsumenter. Riksdagen följde utskottets förslag till riksdagsbeslut.

Utskottet behandlade därefter våren 2019 i betänkande 2018/19:CU10 och i förenklad ordning våren 2020 i betänkande 2019/20:CU14 motionsyrkanden om ett utökat skydd vid telefonförsäljning till företagare. Utskottet avstyrkte motionsyrkandena bl.a. mot bakgrund de överväganden som gjordes i lagstiftningsärendet om införandet av ett skriftlighetskrav vid telefonförsäljning till konsumenter.

Utskottet vill även peka på att Svensk Handel, Kontakta (tidigare Sveriges CallCenterförening, SCCF) och Swedma tagit fram en branschöverenskommelse om god sed vid telefonförsäljning mellan näringsidkare. Enligt branschöverenskommelsen har företagare ångerrätt i sju arbetsdagar. Vidare har nya uppföranderegler tagits fram inom telekombranschen som innebär att enskilda näringsidkare omfattas av ångerrätt vid t.ex. telefonförsäljning. Flera bransch- och intresseorganisationer lämnar på sina webbplatser information om hur man ska skydda sig mot oseriös telefonförsäljning. Råd och stöd lämnas också till enskilda medlemmar som t.ex. drabbas av sådan telefonförsäljning (se även avsnittet Bluffakturor).

Utskottet fann inte skäl att föreslå något initiativ från riksdagens sida med anledning av motionsyrkandena.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser i likhet med tidigare att det inte finns skäl att föreslå något initiativ från riksdagens sida med anledning av motionsyrkandena. Motionsyrkandena bör därför avslås.

Reklam riktad till barn

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om åtgärder mot reklam riktad till barn. Utskottet hänvisar bl.a. till ny lagstiftning.

Jämför reservation 3 (SD, C).

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:1384 yrkande 6 föreslår Mikael EskilanderSSon m.fl. (SD) ett tillkännagivande om att Sverige inom EU ska verka för att införa en åldersgräns för reklam på internet i syfte att skydda barn. Motionärerna anser vidare att den svenska lagstiftningen behöver uppdateras så att konsumentskyddet för barn och ungdomar följer den digitala utvecklingen. Ett

tillkännagivande föreslås i enlighet med detta (yrkande 7). Vidare menar motionärerna att det behövs ytterligare åtgärder för kontroller och sanktioner när det gäller reklam som riktas till barn. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta (yrkande 9).

Anne-Li Sjölund m.fl. (C) anser i kommittémotion 2024/25:2957 att skyddet mot reklam till barn och unga i digitala miljöer behöver ses över. Motionerna anför bl.a. att regelverken bör anpassas så att de är relevanta i dagens digitaliserade medielandskap. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta (yrkande 15).

Gällande rätt

Genom marknadsföringslagen (2008:486) har bl.a. direktivet (2005/29/EG) om otillbörliga affärsmetoder genomförts i svensk rätt. Direktivet är i huvudsak ett fullharmoniseringsdirektiv, vilket innebär att medlemsstaterna inte får behålla eller införa bestämmelser som avviker från direktivet.

I marknadsföringslagen finns generella regler om marknadsföring som gäller oavsett vilken produkt som marknadsförs och oavsett vilket medium som används. Marknadsföringslagen är således tillämplig även på marknadsföring som förekommer på internet.

Enligt 5 § marknadsföringslagen ska marknadsföring stämma överens med god marknadsföringssed. Av 6 § marknadsföringslagen följer att marknadsföring som strider mot god marknadsföringssed är att anse som otillbörlig om den i märkbar mån påverkar eller sannolikt påverkar mottagarens förmåga att fatta ett välgrundat affärsbeslut. I ingressen till direktivet om otillbörliga affärsmetoder sägs bl.a. att om en affärsmetod är särskilt riktad till en viss konsumentgrupp, t.ex. barn, är det önskvärt att affärsmetodens inverkan bedöms ur ett perspektiv som är representativt för den genomsnittliga medlemmen i denna grupp (punkt 18).

Enligt 7 § marknadsföringslagen får en näringsidkare inte använda sig av aggressiv marknadsföring. Marknadsföringen är att anse som aggressiv om den innefattar trakasserier, tvång, fysiskt våld, hot eller annat aggressivt påtryckningsmedel. Aggressiv marknadsföring är att anse som otillbörlig om den i märkbar mån påverkar eller sannolikt påverkar mottagarens förmåga att fatta ett välgrundat affärsbeslut. I 7 a § marknadsföringslagen förtydligas vilka omständigheter som ska beaktas vid bedömningen av om marknadsföringen är aggressiv. Av 7 § sista stycket marknadsföringslagen framgår att sådan aggressiv marknadsföring som anges i punkterna 24–31 i bilaga I till direktivet om otillbörliga affärsmetoder alltid är att anse som otillbörlig. Bilagan ska enligt 4 § marknadsföringslagen gälla som lag i Sverige. Enligt punkt 28 i bilagan är det under alla omständigheter en otillbörlig affärsmetod att i en annons direkt uppmana barn att köpa eller att övertala sina föräldrar eller andra vuxna att köpa de utannonserade produkterna åt dem.

I propositionen med förslag till en ny marknadsföringslag anförde regeringen att direktivet allmänt sett ger barn och andra utsatta grupper ett visst

starkare skydd mot otillbörliga marknadsföringsåtgärder. Ett förbud finns t.ex. mot direkta köpuppmaningar riktade till barn (punkt 28 i bilaga I). Om marknadsföring riktas till barn ska dessutom bedömningen av om åtgärden är otillbörlig ske utifrån en person som är representativ ur den krets som åtgärden riktas till (prop. 2007/08:115).

Marknadsföringslagen och bilagan innehåller därutöver, till skillnad från radio- och tv-lagen (2010:696), inte några särskilda bestämmelser om reklam riktad till barn. Enligt 8 kap. 3 § radio- och tv-lagen får program i tv-sändningar och beställ-tv som huvudsakligen riktar sig till barn under tolv år inte avbrytas av annonsering. I 7 § samma kapitel anges att reklam i tv-sändningar, sökbar text-tv och beställ-tv inte får syfta till att fånga uppmärksamheten hos barn under tolv år. I tv-sändningar och beställ-tv får reklam inte heller förekomma omedelbart före eller efter ett program eller en del av ett program som huvudsakligen vänder sig till barn under tolv år. Även en leverantör av en videodelningsplattform ska följa dessa regler.

Konsumentombudsmannen har ett tillsynsansvar över att bestämmelserna i marknadsföringslagen följs. En näringsidkare kan enligt marknadsföringslagen bl.a. förbjudas att fortsätta med marknadsföring som är otillbörlig (23 §). Konsumentombudsmannen har även möjlighet att i vissa fall direkt förbjuda en näringsidkare att fortsätta med en viss marknadsföringsåtgärd. Genom lagändringar som trädde i kraft den 1 juli 2020 har bl.a. Konsumentombudsmannen fått stärkta tillsynsbefogenheter. Bland annat ska en näringsidkare som genom sitt agerande på internet bryter mot den konsumentskyddande lagstiftningen, t.ex. genom otillbörlig marknadsföring, kunna föreläggas att ta in ett varningsmeddelande som tydligt visas i samband med besök på webbplatsen. Ett sådant föreläggande ska kunna riktas även mot en värdtjänstleverantör eller internetleverantör (prop. 2019/20:120, bet. 2019/20:CU23, rskr. 2019/20:254).

En näringsidkare som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot marknadsföringslagen kan påföras en marknadsstörningsavgift. Tidigare kunde en avgift endast påföras vid överträdelse av vissa särskilt utpekade bestämmelser i lagen. Våren 2022 beslutade riksdagen att utvidga möjligheten att besluta om marknadsstörningsavgift till att gälla vid överträdelser av marknadsföringslagens bestämmelser generellt. När man bestämmer avgiftens storlek kan man bl.a. beakta vilket slags marknadsföring det är fråga om och vilken målgruppen är, t.ex. barn. Lagändringarna trädde i kraft den 1 september 2022 (prop. 2021/22:174, bet. 2021/22:CU19, rskr. 2021/22:308).

Enligt EU:s förordning om digitala tjänster¹ ska leverantörer av onlineplattformar som är tillgängliga för minderåriga på sina tjänster införa lämpliga och proportionella åtgärder för att säkerställa en hög nivå av integritet, säkerhet och trygghet för minderåriga (artikel 28.1). Leverantörer av onlineplattformar får inte presentera annonser på sina gränssnitt som bygger

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/2065 av den 19 oktober 2022 om en inre marknad för digitala tjänster och om ändring av direktiv 2000/31/EG).

på profilering när de med rimlig säkerhet är medvetna om att tjänstemottagaren är minderårig (artikel 28.2). Om en förmedlingstjänst främst riktar sig till minderåriga eller till övervägande del används av dem ska leverantören av förmedlartjänsten förklara villkoren och eventuella begränsningar för användningen av tjänsten på ett sätt som minderåriga kan förstå (artikel 14.3).

Egenåtgärder m.m.

Internationella Handelskammaren (ICC) har ställt upp särskilda regler när det gäller marknadskommunikation som riktas till eller som visar barn eller ungdomar². Bland annat får marknadskommunikation inte utnyttja barns naturliga godtrogenhet eller ungdomars bristande erfarenhet (artikel 20 i ICC:s regler). Marknadsförare, plattformar och utgivare/medieföretag rekommenderas att använda tekniska hjälpmedel som kan underlätta för barn och ungdomar att identifiera kommersiellt innehåll. Marknadskommunikation som riktas till barn eller ungdomar ska vara så utformad att dessa tydligt kan särskilja den som sådan kommunikation. Om det inte framgår tydligt av form, format och medium att det är ett kommersiellt meddelande ska detta reklammarkeras klart och tydligt på ett sätt som kan förstås av målgruppen (artikel E1).

Enligt Etiska Rådet för Betalteletjänsters (ERB)³ etiska regler får marknadsföring av betalteletjänster inte förekomma om denna väsentligen riktar sig till personer under 14 år och kostnaden för att begagna sig av tjänsten kan överstiga 10 kronor.

Stiftelsen Reklamombudsmannen (RO) är näringslivets självregleringsorgan med uppgift att främja en hög etisk standard inom reklam och marknadsföring. Stiftelsen har två prövande instanser, Reklamombudsmannen (RO) och Reklamombudsmannens opinionsnämnd (RON).

Allmänheten, företag och organisationer kan vända sig till RO som prövar om reklamen strider mot ICC:s regler för reklam och marknadskommunikation. RO granskar även reklam på eget initiativ och ger information, utbildning och vägledning i marknadsetiska frågor. RO meddelar beslut i ärenden om praxis finns. När praxis saknas hänskjuter RO ärendet till RON för prövning. RO:s beslut kan överklagas till RON, men RON:s beslut kan inte överklagas.

Vidare lämnar Konsumentverket på sin webbplats information till företag om vilka regler som gäller vid marknadsföring som riktar sig till barn.

² Internationella Handelskammarens regler för reklam och marknadskommunikation (ICC:s marknadsföringskod). 11:e upplagan 2024.

³ Etiska Rådet för Betalteletjänster har fr.o.m. den 1 januari 2022 uppgått i Telekområdgivarnas verksamhet.

Tidigare behandling

Motionsyrkanden om reklam till barn behandlades senast av utskottet våren 2023 i betänkande 2022/23:CU8 och i förenklad ordning våren 2024 i betänkande 2023/24:CU11. Utskottet föreslog att motionsyrkandena skulle avslås bl.a. med hänvisning till ny lagstiftning. Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Det finns i dag många olika marknadsföringskanaler som riktar sig till barn. Barn är genom sin bristande erfarenhet extra mottagliga för kommersiella budskap, och de har inte samma förmåga som vuxna att kritiskt granska marknadsföringen. Det är därför av största vikt att marknadsföringen till barn präglas av återhållsamhet och hänsynstagande. Det krävs också ett regelverk som ger tillräckligt stöd för att skydda barn mot oönskad marknadsföring.

Utskottet konstaterar att direktivet om otillbörliga affärsmetoder har genomförts i svensk rätt genom 2008 års marknadsföringslag. Som redovisats ovan ger direktivet allmänt sett barn och andra utsatta grupper ett i viss mån starkare skydd mot otillbörliga marknadsföringsåtgärder, även om direktivet inte innehåller ett totalförbud mot reklam riktad till barn. Så är t.ex. direkta köpuppmaningar riktade till barn en under alla omständigheter otillbörlig affärsmetod. Om marknadsföring riktas till barn ska dessutom bedömningen av om åtgärden är otillbörlig ske utifrån en person som är representativ för den krets som åtgärden riktas mot.

Utskottet noterar vidare att en näringsidkare enligt marknadsföringslagen kan förbjudas att fortsätta med otillbörlig marknadsföring. Konsumentombudsmannen har även möjlighet att i vissa fall direkt förbjuda en näringsidkare att fortsätta med en viss marknadsföringsåtgärd.

Som redovisats ovan gäller marknadsföringslagens regler generellt oavsett vilken produkt som marknadsförs och oavsett vilket medium som används. Det innebär bl.a. att även marknadsföring på internet eller i en app måste följa lagen. En näringsidkare som på internet bryter mot den konsumentskyddande lagstiftningen (t.ex. genom otillbörlig marknadsföring) kan föreläggas att ta in ett varningsmeddelande som tydligt visas i samband med besök på webbplatsen.

Vidare kan en näringsidkare som uppsåtligen eller av oaksamhet bryter mot marknadsföringslagen också påföras en marknadsstörningsavgift. När avgiftens storlek bestäms kan det bl.a. beaktas vilket slags marknadsföring det är fråga om och vilken målgruppen är, t.ex. barn.

EU:s förordning om digitala tjänster innehåller regler för skydd av minderåriga online. Bland annat är leverantörer av onlineplattformar som är tillgängliga för minderåriga skyldiga att införa lämpliga och proportionella åtgärder för att säkerställa att deras tjänst har en hög nivå av integritet, säkerhet och trygghet för minderåriga.

Utskottet vill även nämna att Konsumentverket på sin webbplats lämnar information till företag om vilka regler som gäller vid marknadsföring som riktar sig till barn.

Utskottet noterar avslutningsvis att sedan den 1 december 2020 omfattas även en leverantör av en videodelningsplattform av radio- och tv-lagens regler om förbud mot reklam riktad till barn. Dessutom har ICC ställt upp särskilda regler när det gäller reklam som riktar sig till barn och ungdomar.

Mot denna bakgrund finns det enligt utskottet inte behov av något tillkännagivande till regeringen, och motionsyrkandena bör därför avslås.

Miljöpåståenden i reklam m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om miljöpåståenden i reklam m.m. Utskottet hänvisar bl.a. till pågående arbete.

Jämför reservation 4 (SD) och 5 (C).

Motionerna

I partimotion 2024/25:2954 yrkande 10 föreslår Muharrem Demirok m.fl. (C) ett tillkännagivande om att regeringen i förhandlingar ska verka för att alla produkter inom EU förses med en klimatdeklaration som gör att konsumenter kan jämföra klimatutsläpp och energibesparingar. Vissa undantag ska dock göras för småföretag

I kommittémotion 2024/25:1384 yrkande 23 föreslår Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) ett tillkännagivande om att regeringen bör agera mot falska miljöpåståenden vid marknadsföring (s.k. greenwashing).

Marknadsföringslagen

Enligt 10 § första stycket marknadsföringslagen (2008:486) får en näringsidkare vid marknadsföringen inte använda sig av felaktiga påståenden eller andra framställningar som är vilseledande i fråga om näringsidkarens egen eller någon annans näringsverksamhet.

Första stycket gäller särskilt framställningar som rör bl.a. produktens förekomst, art, mängd, kvalitet och andra utmärkande egenskaper samt produktens ursprung, användning och risker såsom inverkan på hälsa och miljö.

EU-miljömärket

Miljömärket – EU Ecolabel är EU:s officiella miljömärke. Bestämmelser om miljömärket finns i förordning (EG) nr 66/2010 (miljömärkes-förordningen). Miljömärkesförordningen tillämpas på alla varor och tjänster som

tillhandahålls för distribution, konsumtion eller användning på unionsmarknaden, med undantag för humanläkemedel, veterinärmedicinska läkemedel och medicinsk utrustning. EU-miljömärket får endast användas för produkter som uppfyller kriterierna för de berörda produkterna. Kriterierna anger de miljökrav som en produkt måste uppfylla för att få bära märket. EU-miljömärket är en Typ 1-märkning enligt den internationella standarden ISO 14024, vilket bl.a. innebär att kraven fastställs oberoende av producenten/licensinnehavaren, att kraven utarbetas utifrån ett livscykel-perspektiv och en helhetssyn och skärps successivt, samt att licensiering och kontroll genomförs av tredje part.

EU-miljömärket är ett frivilligt miljömärkningssystem.

I Sverige ansvarar det statligt ägda bolaget Miljömärkning Sverige AB för det nordiska miljömärket Svanen och EU-miljömärket.

Direktivet om mer konsumentmakt i den gröna omställningen

Europaparlamentet och rådet antog i februari 2024 direktivet om mer konsumentmakt i den gröna omställningen⁴. Syftet med direktivet är bl.a. att motverka vilseledande miljöpåståenden i marknadsföring. Genom direktivet skärps kraven när det gäller vilka miljöpåståenden näringsidkare får använda i sin marknadsföring. Direktivet är fullharmoniserande och innebär ändringar i direktivet om otillbörliga affärsmetoder och direktivet om konsument-rättigheter. Dessa direktiv har genomförts i svensk rätt huvudsakligen genom marknadsföringslagen (2008:486) och lagen (2005:59) om distansavtal och avtal utanför affärslokaler.

I direktivet om otillbörliga affärsmetoder införs nya definitioner kopplade till miljöpåståenden och hållbarhet. Det ställs även krav på att miljöpåståenden ska kunna styrkas och på den information som ska lämnas om verktyg som näringsidkare tillhandahåller för jämförelse av nya produkter. I bilaga I till direktivet (den s.k. svarta listan) införs tolv nya punkter med affärsmetoder som under alla förhållanden ska anses otillbörliga. Bland annat införs ett förbud mot att göra ett allmänt miljöpåstående för vilket näringsidkaren inte kan styrka erkänd utmärkt miljöprestanda som är relevant för påståendet.

Uppdrag att föreslå hur direktivet om mer konsumentmakt i den gröna omställningen ska genomföras

Regeringen gav den 20 februari 2025 en särskild utredare i uppdrag att bl.a. analysera EU-direktivet om mer konsumentmakt i den gröna omställningen och föreslå de författningsändringar som behövs för att genomföra det i svensk rätt (dir. 2025:13). Utredaren ska:

⁴ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/825 av den 28 februari 2024 om ändring av direktiven 2005/29/EG och 2011/83/EU vad gäller mer konsumentmakt i den gröna omställningen genom bättre skydd mot otillbörliga affärsmetoder och bättre information.

- analysera det nya direktivet om mer konsumentmakt i den gröna omställningen och ta ställning till hur direktivet bör genomföras i svensk rätt
- bedöma vilka författningsändringar och andra åtgärder som behövs för att genomföra direktivet i svensk rätt
- lämna nödvändiga författningsförslag.

I utredningsdirektiven anger regeringen att utredaren är oförhindrad att överväga andra närliggande frågor.

Uppdraget ska redovisas senast den 15 december 2025.

Förslag till direktiv om gröna påståenden

Kommissionen presenterade i mars 2023 ett förslag till direktiv om gröna påståenden⁵. Förslaget kompletterar direktivet om mer konsumentmakt i den gröna omställningen genom att uppställa krav för miljöpåståenden och märkning på EU:s inre marknad. Förslaget syftar till att förbättra miljöpåståenden genom att skydda konsumenter mot vilseledande miljöpåståenden samtidigt som det också skyddar seriösa näringsidkare genom att minska floran av miljömärkningar och säkerställer lika konkurrensvillkor på EU:s inre marknad.

Förslaget innebär att näringsidkare behöver ett förhandsgodkännande av ett ackrediterat organ för att använda ett miljöpåstående i kommersiellt syfte. För att få ett sådant godkännande måste ett antal kriterier vara uppfyllda. Om miljöpåståendet anses uppfylla kriterierna utfärdas ett intyg som gör det möjligt att använda miljöpåståendet inom hela EU. Ett miljöpåstående ska enligt förslaget bl.a. upprättas utifrån ett livscykelperspektiv och det ska vara specificerat vad det omfattar.

Vidare uppställer direktivförslaget ett antal grundläggande krav som alla miljömärkningssystem behöver uppfylla. All märkning ska vara utvecklad på vetenskaplig grund. En process för att godkänna och utvärdera nya märkningssystem från privata aktörer ska inrättas av medlemsstaterna. Kommissionen ska upprätta och underhålla en lista på officiellt godkända miljömärken.

Förslaget innebär ett förbud mot att etablera nya offentligägda regionala eller nationella miljömärkningssystem. Befintliga offentligägda regionala och nationella miljömärkningssystem kan fortsätta användas efter att direktivet träder i kraft. De måste dock uppfylla kraven i direktivet.

Direktivförslaget förhandlas för närvarande inom EU.

⁵ Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om styrkande och framförande av uttryckliga miljöpåståenden (direktivet om miljöpåståenden), COM(2023) 166.

Tidigare behandling

Motionsyrkanden om klimatdeklarationer för produkter behandlades senast av utskottet våren 2023 i betänkande 2022/23:CU8 och i förenklad ordning våren 2024 i betänkande 2023/24:CU11. Utskottet föreslog att motionsyrkandena skulle avslås och riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Som redovisats ovan antog Europaparlamentet och rådet i februari 2024 direktivet om mer konsumentmakt i den gröna omställningen. Genom direktivet skärps kraven när det gäller vilka miljöpåståenden näringsidkare får använda i sin marknadsföring. I direktivet om otillbörliga affärsmetoder införs krav på att miljöpåståenden ska kunna styrkas och på den information som ska lämnas om verktyg som näringsidkare tillhandahåller för jämförelse av nya produkter. I bilaga I till direktivet (den s.k. svarta listan) införs ett förbud mot att göra ett allmänt miljöpåstående för vilket näringsidkaren inte kan styrka erkänd utmärkt miljöprestanda som är relevant för påståendet. En särskild utredare har ett pågående uppdrag att analysera direktivet och föreslå de författningsändringar som behövs för att genomföra det i svensk rätt.

Vidare har kommissionen presenterat ett förslag till direktiv om gröna påståenden som kompletterar direktivet om mer konsumentmakt i den gröna omställningen genom att uppställa krav för miljöpåståenden och märkning på EU:s inre marknad. Förslaget innebär att näringsidkare behöver ett förhandsgodkännande av ett ackrediterat organ för att använda ett miljöpåstående i kommersiellt syfte. Direktivförslaget uppställer också ett antal grundläggande krav som alla miljömärkningssystem behöver uppfylla. All märkning ska vara utvecklad på vetenskaplig grund.

Direktivförslaget förhandlas för närvarande inom EU.

Utskottet vill även nämna att Konsumentverket på sin webbplats lämnar information till företag om vilka regler som gäller när ett företag använder miljöpåståenden i reklam.

När det gäller EU:s officiella miljömärke för varor och tjänster, EU Ecolabel, har kraven för att få använda miljömärket bl.a. utarbetas utifrån ett livscykelperspektiv och en helhetssyn.

Mot denna bakgrund är utskottet inte berett att föreslå något initiativ från riksdagens sida med anledning av motionsyrkandena. De bör därför avslås.

Könsdiskriminerande reklam m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om könsdiskriminerande reklam m.m. Utskottet hänvisar bl.a. till branschens egenåtgärder.

Jämför reservation 6 (S) och 7 (C, MP).

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:3074 anser Jennie Nilsson m.fl. (S) att det bör införas en lagbestämmelse om att det ska anges om retuscherade bilder används i marknadsföring. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta (yrkande 16).

I kommittémotion 2024/25:3157 anser Helena Vilhelmsson m.fl. (C) att det finns anledning att se över om självregleringen är en tillräckligt ingripande åtgärd mot sexistisk reklam. Vid en sådan översyn måste hänsyn tas till tryck- och yttrandefriheten. Motionärerna föreslår ett tillkännagivande i enlighet med detta (yrkande 31).

Egenåtgärder

Som tidigare redovisats i avsnittet Reklam riktad till barn är Stiftelsen Reklamombudsmannen (RO) näringslivets självregleringsorgan. Allmänheten, företag och organisationer kan vända sig till RO som prövar om reklamen strider mot Internationella Handelskammarens (ICC) regler för reklam och marknadskommunikation. RO granskar även reklam på eget initiativ och ger information, utbildning och vägledning i marknadsetiska frågor. RO meddelar beslut i ärenden om praxis finns. När praxis saknas hänskjuter RO ärendet till Reklamombudsmannens opinionsnämnd (RON) för prövning. RO:s beslut kan överklagas till RON, men RON:s beslut kan inte överklagas.

I artikel 1 i ICC:s regler för reklam och marknadskommunikation föreskrivs bl.a. att marknadskommunikation ska utformas med vederbörlig känsla för socialt och yrkesmässigt ansvar. Enligt artikel 2 i grundreglerna ska marknadskommunikation respektera mänsklig värdighet. Marknadskommunikation får inte ge upphov till eller överse med någon form av diskriminering, inbegripet bl.a. kön. Marknadsförare uppmanas bl.a. att undvika schablonisering och objektifiering⁶.

Enligt praxis använder RO och RON följande tre kriterier som en precisering till artikel 2 för att avgöra om reklam är könsdiskriminerande:

⁶ Schablonisering innebär, enligt artikeln, att man hänvisar till eller anspelar på förenklade och oriktiga föreställningar om en utpekad grupp och ibland använder klichéartade framställningar. Objektifiering innebär att man framställer människor inte som personer eller individer utan som sexobjekt eller liknande.

- Sexualiserande reklam. Reklam som framställer personer på ett sexualiserat sätt, exempelvis genom klädsel, pose eller miljö, på ett sätt som kan anses nedvärderande. Vad som är nedvärderande påverkas bl.a. av om framställningen av personen är objektifierande, har en koppling till produkten samt hur och var reklamen har exponerats.
- Schabloniserande reklam. Reklam som framställer personer i stereotypa könsroller, på ett sätt som kan anses beskriva eller förmedla en nedvärderande bild av kvinnor eller män.
- Övrigt. Reklam som på något annat nedvärderande sätt är uppenbart könsdiskriminerande är i strid med ICC:s marknadsföringskod.

RO redovisar på sin webbplats att det under 2024 gjordes 21 anmälningar mot könsdiskriminerande reklam, en minskning med 44 procent jämfört med året innan. Antalet beslut rörande könsdiskriminerande reklam uppgick till 18. Av dessa fälldes 53 procent (10 beslut). Främst gällde anmälningarna reklam för kläder, som publicerats på nätet och i appar.

Den europeiska kosmetikbranschen (Cosmetics Europe) antog 2020 en reviderad uppförandekod och vägledande principer om ansvarsfull reklam och marknadskommunikation. Enligt dessa principer ska reklam och marknadskommunikation för kosmetika respektera mänsklig värdighet och mångfald. Den ska inte uppmana eller överse med någon form av diskriminering, inbegripet sådan som härrör från kön (2.2.1.b). Användningen av förbearbetnings- och efterbearbetningstekniker som bl.a. retuscherings ska följa nedanstående principer (2.2.3):

- Annonsören ska säkerställa att bilden av en marknadsförd produkts egenskaper inte är vilseledande.
- Digitala tekniker ska inte ändra bilder på modeller på ett sådant sätt att deras kroppsformer eller egenskaper blir orealistiska och vilseledande för den egenskap som produkten kan åstadkomma.
- Tekniker för förbearbetning och efterbearbetning kan accepteras, givet att de inte låter påskina att produkten har egenskaper eller funktioner som den inte har.

Tidigare behandling

Motionsyrkanden om könsdiskriminerande reklam och retuscherade bilder har behandlats av utskottet vid flera tidigare tillfällen senast våren 2023 i betänkande 2022/23:CU8 och i förenklad ordning våren 2024 i betänkande 2023/24:CU11. Utskottet föreslog att motionsyrkandena skulle avslås och riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

När det gäller motionsyrkandet om könsdiskriminerande reklam vill utskottet liksom tidigare understryka att reklam som förmedlar en könsstereotyp bild

inte är önskvärd i ett samhälle som strävar efter ökad jämställdhet och alla människors lika värde.

Utskottet anser att branschen har ett stort ansvar för att motverka könsdiskriminerande reklam. Utskottet ser därför positivt på den branschfinansierade Stiftelsen Reklamombudsmannens granskande verksamhet. Stiftelsen Reklamombudsmannen har också en viktig uppgift i att vägleda och utbilda branschen i marknadsföringsetiska frågor.

Utskottet är inte berett att föreslå något initiativ från riksdagens sida när det gäller könsdiskriminerande reklam, och motion 2024/25:3157 (C) yrkande 31 bör således avslås.

Utskottet anser inte heller att riksdagen bör ta något initiativ med anledning av förslaget om att införa en lagbestämmelse om att det ska anges om retuscherade bilder används i marknadsföring. Även motion 2024/25:3074 (S) yrkande 16 bör därför avslås.

Blufffakturor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om blufffakturor. Utskottet hänvisar bl.a. till pågående informationsinsatser.

Jämför reservation 8 (SD) och 9 (V).

Bakgrund

Blufffakturor kan ta sig olika uttryck. Det finns rena blufffakturor där ett oseriöst företag genom att skicka fakturor, inbetalningsavier eller liknande meddelanden till näringsidkare och konsumenter försöker få betalt för en vara eller en tjänst som inte har beställts. Det förekommer också erbjudanden som utformas som fakturor. Ibland föregås fakturan av en telefonkontakt och det påstås att ett avtal har ingåtts, trots att så inte är fallet eller i varje fall inte på de villkor som görs gällande.

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:1384 yrkande 14 föreslår Mikael Eskilander *m.fl.* (SD) ett tillkännagivande om att regeringen bör ta fram förslag till sanktioner för de som levererar oriktiga fakturor.

I kommittémotion 2024/25:1470 föreslår Tobias Andersson *m.fl.* (SD) tillkännagivanden om att upprätta en myndighetsadministrerad varningslista i fråga om blufffakturor (yrkande 5) och att ge företag utökat stöd för att bestrida felaktiga fakturor och begära rättelse från Kronofogdemyndigheten (yrkande 6).

Lorena Delgado Varas *m.fl.* (V) anför i kommittémotion 2024/25:553 att problemet med annons- och fakturaskojare uppmärksammas med jämna

mellanrum. Företagare har inte samma skydd i lagstiftningen som privatpersoner. Privatpersoner kan vända sig till Konsumentverket respektive de lokala konsumentrådgivarna. Motionärerna föreslår ett tillkännagivande om att Konsumentverket bör få i uppdrag att utveckla stöd och information till företagare om vilket skydd man har som företagare (yrkande 9).

Gällande rätt

Att i marknadsföringsmaterialet inkludera en faktura eller liknande betalningshandling som ger konsumenten intryck av att han eller hon redan har beställt den marknadsförda produkten när så inte är fallet är under alla omständigheter en otillbörlig affärsmetod enligt punkt 21 i bilaga I till direktivet om otillbörliga affärsmetoder (2005/29/EG). Bestämmelserna i bilagan tillämpas även när marknadsföringsmetoden används mot en näringsidkare. I 8 § andra stycket marknadsföringslagen (2008:486) föreskrivs att sådan vilseledande marknadsföring som anges i punkterna 1–23 i bilaga I till direktivet om otillbörliga affärsmetoder alltid är att anse som otillbörlig. Bilagan gäller enligt 4 § marknadsföringslagen som lag i Sverige. En näringsidkare som bryter mot bestämmelsen i punkt 21 kan bl.a. åläggas att betala en marknadsföringsavgift och skadestånd (29 och 37 §§ marknadsföringslagen).

För att ansöka om betalningsföreläggande hos Kronofogdemyndigheten krävs att sökanden har en dispositiv penningfordran som är förfallen till betalning, 2 § lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning. Om det kan antas att sökandens yrkande i ett mål om betalningsföreläggande är ogrundat eller obefogat, ska ansökningen behandlas som om svaranden bestritt den. Sökanden kan då begära att målet överlämnas till tingsrätt, men om ingen sådan begäran kommer in i tid avskrivs ansökan (23, 33 och 37 §§ samma lag).

Enligt 7 § kreditupplysningslagen (1973:1173) får kreditupplysningar om fysiska personer som inte är näringsidkare inte innehålla uppgifter om andra betalningsförsummelser än sådana som:

- har slagits fast genom en domstols eller en annan myndighets avgörande eller åtgärd
- har lett till ett inledandebeslut om skuldsanering eller F-skuldsanering eller till betalningsinställelse, konkursansökan eller ackord.

Detta innebär t.ex. att ansökningar om betalningsförelägganden inte får redovisas i en kreditupplysning som gäller en privatperson. Inom kreditupplysningsbranschen finns en frivillig överenskommelse om att tillämpa samma princip när det gäller juridiska personer om företaget som har gjort ansökan om betalningsföreläggande finns på Svensk Handels varningslista (se nedan).

Vidare finns en rättelsebestämmelse i 3 kap. 3 a § lagen (2001:184) om behandling av uppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet som innebär att uppgifter ska rättas, blockeras eller utplånas bl.a. i de fall då de är

missvisande i fråga om den registrerades vilja eller förmåga att uppfylla sina ekonomiska förpliktelser. Om en registeruppgift beror på ett krav som grundas på en bluffaktura, kan det vara skäl för rättelse. Har de missvisande uppgifterna lämnats ut till tredje man ska denna underrättas om rättelseåtgärden om den registrerade begär det eller om mera betydande skada eller olägenhet för den registrerade kan undvikas på detta sätt. Rättelsebestämmelsen är även tillämplig på uppgifter om juridiska personer och avlidna. Kreditupplysningsföretag är skyldiga att gallra uppgifter som har blockerats (8 § kreditupplysningslagen).

I 9 kap. 3 a § brottsbalken finns en straffbestämmelse om grovt fordringsbedrägeri. Det som straffbeläggs är att i vilseledande syfte rikta betalningsuppsamlingar till en vidare krets av mottagare. Straffbestämmelsen, som infördes den 1 juli 2017, syftar till att komma till rätta med de problem som bluffakturor och liknande systematiska förfaranden orsakar för enskilda och samhället. Straffskalan är fängelse i lägst sex månader och högst sex år (prop. 2016/17:131, bet. 2016/17:JuU13, rskr. 2016/17:272).

Varningslistor m.m.

Svensk Handel har på sin webbplats lagt ut uppgifter om företag som på olika sätt bedöms vara oseriösa. Varningslistan varnar för bluffakturor, företag med oseriösa försäljningsmetoder och erbjudanden eller utskick som kan uppfattas som vilseledande. Kreditupplysningsföretagen använder Svensk Handels varningslista för att avgöra vilka uppgifter som ska ingå i kreditupplysningar.

Även Konsumentverket har en varningslista på sin webbplats som ska ge konsumenter information och vägledning om aktuella och angelägna konsumentproblem. En publicering på Varningslistan bestäms framför allt utifrån anmälningar till Konsumentverket och kontakter till Konsumentverkets upplysningstjänst för konsumenter (tidigare Hallå konsument). För att ett bolag ska hamna på listan måste det orsaka konsumenter stora problem. Det ska också anses mycket viktigt att snabbt göra konsumenter uppmärksamma på problemen. En publicering på listan måste dessutom vara det mest lämpliga sättet att informera och vägleda konsumenter om de aktuella problemen. För närvarande finns ingen publicering på listan.

Finansinspektionen har på sin webbplats en varningslista där inspektionen varnar för företag som erbjuder svenska konsumenter och investerare finansiella tjänster eller produkter utan att företaget har nödvändiga tillstånd i eller utanför Sverige. Finansinspektionens varningslista innehåller även varningar som har utfärdats av tillsynsmyndigheter som Finansinspektionen samarbetar med genom Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten (Esma) och Internationella organisationen för värdepapperstillsyn (Iosco).

Som redovisats under avsnittet Telefonförsäljning till näringsidkare har Svensk Handel, Kontakta (tidigare Sveriges CallCenterförening, SCCF) och Swedma tagit fram en branschöverenskommelse om god sed vid

telefonförsäljning mellan näringsidkare. Avsikten med branschöverenskommelsen är att stärka den seriösa försäljningen och försvåra för bluffföretagen. Enligt branschöverenskommelsen har företagare ångerrätt i sju arbetsdagar.

Många intresse- och branschorganisationer lämnar på sina webbplatser information om hur man ska gå till väga om man får en bluffaktura och hur man kan skydda sig mot olika former av bedrägerier. Råd och stöd lämnas också till enskilda medlemmar som drabbas.

Flera myndigheter, bl.a. polisen, Kronofogdemyndigheten och Konsumentverket, lämnar på sina webbplatser information om bl.a. hur en bluffaktura kan bestridas.

På Konsumentverkets webbplats finns information riktad till företagare om bl.a. avtal, villkor och marknadsföring som företagare behöver känna till vid sina kontakter med konsumenter.

Frågesvar

Justitieminister Gunnar Strömmer anförde följande den 23 oktober 2024 som svar på en skriftlig fråga (fr. 2024/25:217) om åtgärder mot bluffakturor:

[...] har frågat mig om jag avser att vidta åtgärder för att upprätta en myndighetsadministrerad varningslista eller annan åtgärd gällande bluffakturor i Sverige.

Regeringen vidtar ett flertal åtgärder för att motverka att företag används som brottsverktyg och för att förebygga och förhindra brott mot exempelvis företag och utbetalande myndigheter. Regeringen har gett Bolagsverket i uppdrag att utveckla sitt brottsförebyggande arbete, bland annat genom att motverka bedrägerier, och nyligen har regeringen lämnat en proposition till riksdagen med förslag som syftar till att förebygga och bekämpa brott som begås i och genom företag. Regeringen har också gett Finansinspektionen i uppdrag att redovisa hur inspektionen bedriver tillsyn över betaltjänstleverantörernas tillämpning av bestämmelserna om motverkande av bedrägerier i lagen (2010:751) om betaltjänster. Uppdraget gavs mot bakgrund av att många bedrägerier förutsätter att kriminella missbrukar produkter och tjänster som tillhandahålls av olika betaltjänstleverantörer.

Polismyndigheten arbetar med att utreda och förebygga bedrägerier, bland annat fakturabedrägerier, och på myndighetens hemsida finns information om hur man går till väga om man mottagit en bluffaktura. Där framgår hur man anmäler och bestrider bluffakturor och hur man kan skydda sig mot sådan brottslighet. Myndigheten hänvisar också till den varningslista som Svensk Handel sammanställer över avsändare av bluffakturor och företag med oseriösa och vilseledande försäljningsmetoder.

Detta är några exempel på åtgärder som syftar till att motverka brott kopplade till näringsverksamhet och bluffakturor. Regeringen kommer fortsatt att följa denna fråga noga.

Utredningen om åtgärder mot fakturabedrägerier

En särskild utredare har på uppdrag av regeringen kartlagt omfattningen och karaktären av problemen med fakturabedrägerier. Utredningen överlämnade i september 2015 betänkandet Fakturabedrägerier (SOU 2015:77).

Utredningen har delat in fakturabedrägeri i två huvudkategorier: bluffakturor och fakturabedrägeri efter kontakt. Med bluffakturor avses bluffakturor som skickats ut utan föregående kontakt mellan fakturautställare och fakturamottagare. Med fakturabedrägeri efter kontakt avses fakturor som skickats ut efter en kontakt mellan fakturautställare och fakturamottagare, vilken enligt fakturautställaren har resulterat i någon form av avtal mellan dem.

Utredningen gör bl.a. följande bedömningar:

Utredningen bedömer att det finns ett behov av förebyggande information om fakturabedrägeri hos såväl näringsidkare som konsumenter. Samhället bör tillhandahålla sådan information. Informationen bör anpassas till respektive målgrupp.

Förebyggande information bör tillhandahållas av de myndigheter som företagen respektive konsumenterna främst vänder sig till för att söka efter samhällsinformation som angår dem. För konsumenter framstår Konsumentverkets upplysningstjänst för konsumenter som en naturlig informationskanal. Konsumentverket bör därför få i uppdrag att även ansvara för information rörande fakturabedrägeri i förhållande till konsumenterna. För företag finns ingen motsvarande informationstjänst. Tillväxtverket har dock i uppdrag att bl.a. erbjuda företagen samlad myndighetsinformation och tillhandahåller i det syftet en webbplats som riktar sig till företagen. Tillväxtverket framstår därför som den myndighet som är bäst lämpad att ansvara även för information rörande fakturabedrägeri i förhållande till företagen. För dem som redan har drabbats, eller som redan har viss kunskap om fakturabedrägeri, framstår det också som naturligt att söka efter mer information hos Polismyndigheten.

Utredningen föreslår att ett regeringsuppdrag ska ges åt var och en av myndigheterna Konsumentverket, Tillväxtverket och Polismyndigheten att tillhandahålla relevant information för att motverka att fler drabbas av fakturabedrägeri. Myndigheternas uppdrag bör omfatta att samla in och sammanställa relevant information från olika källor, bl.a. andra myndigheter och privata aktörer. Informationsuppdragen bör innefatta direktvägledning åt enskilda konsumenter och näringsidkare men inte enskild rådgivning. I uppdragen föreslås ingå att myndigheterna tillsammans får det huvudsakliga ansvaret för att utarbeta en strategi för att öka kännedomen om vart man kan vända sig för att få information om fakturabedrägeri.

Utredningen föreslår också att ett särskilt uppdrag ska ges åt var och en av Bolagsverket, Datainspektionen⁷, Kronofogdemyndigheten och Skatteverket att utifrån varje myndighets verksamhetsområde bidra med information till Polismyndigheten, Tillväxtverket och Konsumentverket om olika former av fakturabedrägeri och att bidra med sakkunskaper på områden som är av betydelse för att kunna hantera fakturabedrägeri. Myndigheterna föreslås få informationsansvar för den information de lämnar.

⁷ Numera Integritetsskyddsmyndigheten.

Utredningen anser dock att det inte bör införas någon myndighets-administrerad varningslista motsvarande dem som tillhandahålls inom näringslivet. Enligt utredningens bedömning riskerar handläggningen att bli långsam och listan skulle därmed inte ge samma möjlighet till tidig varning som de privata listorna. De förfaranden som kan utgöra skäl för varning faller dessutom inom olika myndigheters kompetensområden. Det gör att det finns en risk för motstridiga beslut och att instansordningen skulle bli komplicerad. De administrativa kostnader som en myndighets-administrerad varningslista skulle vara förknippad med framstår inte heller som motiverad utifrån den nytta som en sådan lista kan göra.

Enligt uppgift från Justitiedepartementet bereds utredningsbetänkandet för närvarande inom Regeringskansliet.

Tidigare behandling

Motionsyrkanden om bluffakturor behandlades senast av utskottet våren 2023 i betänkande 2022/23:CU8 och i förenklad ordning våren 2024 i betänkande 2023/24:CU11. Utskottet föreslog att motionsyrkandena skulle avslås och riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis understryka att den som sänder en bluffaktura normalt gör sig skyldig till brott. Sedan 2017 finns en särskild straffbestämmelse i brottsbalken om grovt fordringsbedrägeri som tar sikte på systematiska bedrägerier med bluffakturor. Bluffakturor är också förbjudna enligt marknadsrättsliga regler, och det finns marknadsrättsliga sanktioner att ta till mot den som skickar falska fakturor. I avtalslagen finns bestämmelser om vad som krävs för att ett avtal ska anses ha ingåtts. Den gällande lagstiftningen tar alltså tydligt avstånd från den här typen av verksamhet.

Likväl förekommer det bedrägerier med bluffakturor, vilket drabbar både privatpersoner och företag. För småföretagare och privatpersoner med begränsade ekonomiska och juridiska resurser kan konsekvenserna bli särskilt allvarliga. Det behöver därför bedrivas ett brett arbete för att motverka bluffakturor. Det är också viktigt att de som drabbas av bluffakturor kan få tillräcklig vägledning och stöd.

Utskottet noterar att det från branschens sida sedan flera år pågår ett informationsarbete, och på Svensk Handels webbplats finns det en varningslista över företag som bedriver verksamhet med bluffakturor eller liknande.

Många bransch- och intresseorganisationer informerar om hur man ska gå tillväga om man får en bluffaktura och hur man kan skydda sig mot olika former av bedrägerier. Råd och stöd lämnas också till enskilda medlemmar som har drabbats. Information om hur en bluffaktura kan bestridas finns bl.a. på polisens och Kronofogdemyndighetens webbplatser. Även Konsumentverket lämnar sådan information. Konsumentverket har dessutom en

varningslista med information och vägledning om aktuella och angelägna konsumentproblem.

Utredningen om åtgärder mot fakturabedrägerier har kartlagt omfattningen och karaktären av problemen med bluffakturor och övervägt behovet av ändringar i lagstiftningen. Enligt utredningen ger ofta de regler som redan finns ett tillräckligt skydd mot fakturabedrägerier, men på flera rättsområden tillämpas inte reglerna som det är tänkt. Utredningen anser därför att det finns behov av ytterligare informationsinsatser riktade till både konsumenter och företag. Enligt utredningen bör samhället tillhandahålla sådan information.

Utredningsbetänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Som redovisats ovan förklarade justitieminister Gunnar Strömmer i oktober 2024 som svar på en skriftlig fråga om åtgärder mot bluffakturor att regeringen kommer att fortsatt följa denna fråga noga.

Mot denna bakgrund finns det inte behov av något initiativ från riksdagen med anledning av motion 2024/25:1384 (SD) yrkande 14 och motion 2024/25:1470 (SD) yrkandena 5 och 6. Motionsyrkandena bör avslås.

Konsumentverket är en förvaltningsmyndighet för konsumentfrågor, och myndigheten har ansvar bl.a. för att stärka konsumenternas ställning på marknaden genom kontakter med privata aktörer. I det arbetet ska myndigheten bl.a. tillhandahålla information om de konsumentskyddande regler som ligger inom myndighetens ansvarsområde (se 1 § förordningen [2009:607] med instruktion för Konsumentverket). Utskottet är inte berett att ställa sig bakom förslaget i motion 2024/25:553 (V) yrkande 9 om ett uppdrag till Konsumentverket att utveckla stöd och information till företagare om vilket skydd man har som företagare. Även detta motionsyrkande bör därför avslås.

Köp av levande djur

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om köp av levande djur. Utskottet hänvisar till riksdagens tillkännagivande om att undanta köp av dyrare djur från lagens tillämpningsområde.

Jämför reservation 10 (C).

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:2957 yrkande 16 föreslår Anne-Li Sjölund m.fl. (C) ett tillkännagivande om att undanta köp av levande djur från konsumentköplagens regler i enlighet med riksdagens tillkännagivande från 2022 (se nedan).

I motion 2024/25:1091 föreslår Alexandra Anstrell och Anna af Sillén (båda M) ett tillkännagivande om att helt undanta köp av levande djur från konsumentköplagens tillämpningsområde.

Konsumentköplagens särregler vid köp av levande djur

Den nya konsumentköplagen (2022:260) som trädde i kraft den 1 maj 2022 omfattar även konsumenters köp av levande djur. Lagen innehåller dock vissa särskilda regler för sådana köp (prop. 2021/22:85, bet. 2021/22:CU3, rskr. 2021/22:212). För köp av djur där priset överstiger en tiondel av prisbasbeloppet enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken gäller en särskild undersökningsregel med innebörden att om konsumenten före köpet har undersökt djuret eller utan godtagbar anledning inte har följt näringsidkarens uppmaning att undersöka det, får konsumenten inte som fel åberopa vad han eller hon borde ha märkt vid undersökningen, om inte näringsidkaren har handlat grovt vårdslöst eller i strid mot tro och heder (4 kap. 19 § konsumentköplagen). Presumtionsfristen, den tid under vilken ett fel som utgångspunkt ska anses vara ett sådant fel som näringsidkaren ansvarar för, är begränsad till sex månader vid köp av levande djur till skillnad från två år för övriga varor (4 kap. 18 § första stycket konsumentköplagen). I fråga om djur vars pris överstiger en tiondel av basbeloppet finns dock en möjlighet att avtala bort att bevisbördan för fel ska ligga på näringsidkaren (4 kap. 18 § andra stycket). Det innebär att det då är konsumenten som har bevisbördan för att det är ett ursprungligt fel på djuret. I 4 kap. 20 § konsumentköplagen finns en upplysning om att djurskyddslagen (2018:1192) och föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen gäller vid alla konsumentköp av levande djur.

Riksdagens tillkännagivande

I lagstiftningsärendet om den nya konsumentköplagen ansåg utskottet att de nya särreglerna vid köp av djur inte tar tillräcklig hänsyn till de särskilda förhållanden som ofta råder vid köp av dyrare djur. Utskottet föreslog därför ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett lagförslag som undantar köp av dyrare djur från konsumentköplagens tillämpningsområde. Riksdagen följde utskottets förslag (bet. 2021/22:CU3, rskr. 2021/22:212). I betänkandet anförde utskottet följande:

En konsument är oftast i underläge gentemot näringsidkaren, och syftet med konsumentköplagen är bl.a. att jämna ut detta styrkeförhållande mellan säljare och köpare. När det gäller köp av levande djur är dock säljaren ofta en mindre aktör som genomför enstaka försäljningar, och i en sådan situation finns inte samma behov av konsumentskydd. Med den nya konsumentköplagen införs vissa särregler som ska gälla främst vid köp av dyrare levande djur. Detta är ett steg i rätt riktning. Enligt utskottet tar den nya regleringen dock inte tillräcklig hänsyn till de särskilda förhållanden som ofta råder vid köp av dyrare levande djur.

I betänkandet En ny lag om konsumentskydd vid köp och vissa andra avtal finns en så kallad skiss med alternativa lagtextlösningar. Utredningen har bl.a. tagit fram ett alternativ där man undantar köp av dyrare levande djur från konsumentköplagens tillämpningsområde (se SOU 2020:51 s. 374 f.). Med dyrare djur avses djur där priset överstiger en tiondel av prisbasbeloppet. Enligt utskottet framstår detta alternativ som mer

ändamålsenligt när det gäller köp av dyrare djur än vad som nu införs i den nya konsumentköplagen.

Utskottet anser därför att regeringen bör gå vidare med skissen till en alternativ lagtext i SOU 2020:51 där köp av dyrare levande djur undantas från konsumentköplagens tillämpningsområde och sedan återkomma till riksdagen med ett lagförslag. En sådan lösning torde enligt utskottet leda till färre rättsprocesser där det finns en risk för att djuren blir lidande. Vad som anförts bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

I regeringens skrivelse 2024/25:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2024 anges att det pågår ett arbete i Regeringskansliet med att analysera frågan och överväga vilka åtgärder som bör vidtas med anledning av tillkännagivandet. Resultatet av det arbetet kommer att kommuniceras med riksdagen i lämpligt sammanhang. Punkten är inte slutbehandlad.

Utskottets ställningstagande

I lagstiftningsärendet om en ny konsumentköplag våren 2022 beslutade riksdagen om ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett lagförslag som undantar köp av dyrare djur från konsumentköplagens tillämpningsområde. Inom Regeringskansliet pågår ett arbete med att analysera frågan och överväga vilka åtgärder som bör vidtas med anledning av tillkännagivandet. Enligt utskottet finns inte anledning att nu rikta något ytterligare tillkännagivande till regeringen om undantag vid konsumentköp av levande djur. Motionsyrkandena bör därför avslås.

Leveranser vid distansavtal

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om leveranser vid distansavtal.

Motionen

Jesper Skalberg Karlsson och Johan Hultberg (båda M) anser i motion 2024/25:2384 att det behövs tydliga regler för identitetskontroller vid leverans av varor som har köpts på distans, som t.ex. läkemedel och tobaksprodukter. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta.

Distansavtalslagen

Enligt 2 kap. 2 § lagen (2005:59) om distansavtal och avtal utanför affärslokaler (distansavtalslagen) ska näringsidkaren innan ett avtal ingås ge konsumenten information om bl.a. villkoren för leverans och tidpunkten för leverans. Om avtalet ska ingås på näringsidkarens webbplats, ska det i början av beställningsprocessen anges om det finns några begränsningar för leveransen (punkt 7).

När ett distansavtal har ingåtts ska näringsidkaren, enligt 2 kap. 4 §, inom rimlig tid ge konsumenten en bekräftelse på avtalet. Bekräftelsen ska ges senast när varan levereras eller tjänsten börjar utföras och ges i en handling eller i någon annan läsbar och varaktig form som är tillgänglig för konsumenten och innehålla den information enligt bl.a. 2 § som inte redan har getts i sådan form.

Konsumentköplagen

I 2 kap. konsumentköplagen (2022:260) finns bestämmelser om varans avlämnande. Enligt 3 § är varan avlämnad när konsumenten, själv eller genom en transportör som konsumenten anlitat eller genom någon annan som handlar på konsumentens vägnar, har fått varan i sin besittning. I vissa fall när konsumenten har anlitat transportören anses varan trots det inte avlämnad när den har lämnats över till transportören. Det gäller om det är näringsidkaren som har erbjudit transportalternativet.

Frågesvar

Statsrådet Erik Slottnér anförde följande den 15 november 2023 som svar på en skriftlig fråga (fr. 2023/24:216) om ålders- och identitetskontroller vid distanshandel:

[...] har frågat mig om jag avser att agera för att se över regelverk om hur ålders- och identitetskontroller ska utföras vid distanshandel till svenska konsumenter, och om det finns några planer på att ge en eller flera myndigheter i uppdrag att ta ett samlat grepp om frågan.

Det är viktigt för såväl konsumenter som näringsidkare att regelverk är anpassade så att de är ändamålsenliga för att tillämpas på alla potentiella handelskanaler och att de inte är orimligt betungande. Avseende distanshandel med tobak har Folkhälsomyndigheten utarbetat föreskrifter rörande ålderskontroll vid handel online. Regeringen följer utvecklingen med avseende på ändamålsenligheten i berörda regelverk.

Även socialminister Jakob Forssmed besvarade den 13 december 2023 en skriftlig fråga (fr. 2023/24:348) om ålderskontroller vid distanshandel. Ministern anförde följande:

Som framgår av civilministerns svar på [...] tidigare fråga i ämnet är det viktigt för såväl konsumenter som näringsidkare att regelverk är anpassade så att de är ändamålsenliga för att tillämpas på alla potentiella handelskanaler och att de inte är orimligt betungande (svar på skriftlig fråga 2023/24:216).

Barn och unga är särskilt känsliga för nikotinets beroendeframkallande egenskaper. Denna grupp behöver därför skyddas särskilt. Bestämmelserna som säkerställer att ålderskravet kan uppfyllas är därför några av de viktigaste i tobakslagstiftningen. Den ökande användningen av tobak och nikotinprodukter bland barn och unga är oroande. Det är viktigt att ålderskontrollen är ändamålsenlig och säkerställer att tobaksvaror, e-cigaretter och påfyllningsbehållare samt tobaksfria nikotinprodukter inte lämnas ut till den som inte har fyllt 18 år. Det är näringsidkaren som enligt

lagstiftningen på tobaksområdet är ansvarig för att aktuella produkter lämnas till rätt person. Hur ålderskontrollen kan göras på ett fullgott sätt har Folkhälsomyndigheten bedömts få ge närmare vägledning om, inom ramen för myndighetens bemyndigande att meddela föreskrifter om egenkontrollprogram.

Det ankommer på rättstillämpningen att utifrån den lagstadgade åldersgränsen utveckla praxis kring ålderskontroll vid handel med tobak och nikotinprodukter. Regeringen följer utvecklingen.

Lagen om handel med vissa receptfria läkemedel

Vid detaljhandel enligt lagen (2009:730) om handel med vissa receptfria läkemedel får läkemedel inte säljas till den som inte har fyllt 18 år. Den som säljer läkemedel ska förvisa sig om att konsumenten har fyllt 18 år (12 §).

Läkemedelsverkets nya föreskrifter om distanshandel vid öppenvårdsapotek m.m.

Läkemedelsverket har beslutat om nya föreskrifter om distanshandel vid öppenvårdsapotek med tillhörande ändringsföreskrifter och om handel med vissa receptfria läkemedel på andra försäljningsställen än öppenvårdsapotek⁸. I stora delar ska samma krav gälla för distribution av läkemedel från både öppenvårdsapotek och andra försäljningsställen. De nya föreskrifterna träder i kraft den 1 november 2025.

I de nya föreskrifterna finns krav på att den som bedriver distanshandel måste säkerställa att försändelsen når rätt mottagare och att försändelsen inte får lämnas lätt gripbar. Det betyder att läkemedlet i normalfallet kan lämnas i en konsuments postlåda, om läkemedlets kvalitet inte riskerar att påverkas negativt. Försändelsen får dock inte lämnas lätt gripbar, t.ex. utanför dörren, ovanpå eller bredvid postlådan eller på annat sätt som gör att obehöriga lätt kan komma åt paketet. Kan det inte lämnas direkt till kunden behöver överlämningen göras via leveransbox eller utlämningsställe. Liksom tidigare finns krav på id-kontroll vid överlämnande av narkotiska läkemedel och andra särskilda läkemedel.

Syftet med de nya föreskrifterna är att främja konsumentsäkerheten genom tydligare krav på överlämnande av försändelser, egenkontroll av distributionen och uppföljning av avvikelser samt vid anlitande av underleverantörer.

Tobaksprodukter

Enligt 5 kap. 17 § lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter får tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare inte säljas eller på annat sätt lämnas ut i näringsverksamhet till den som inte har fyllt 18 år.

⁸ Läkemedelsverkets föreskrifter (HSLF-FS 2024:24) om distanshandel vid öppenvårdsapotek, föreskrifter (HSLF-FS 2024:25) om ändring i Läkemedelsverkets föreskrifter (LVFS 2009:9) om detaljhandel vid öppenvårdsapotek, föreskrifter (HSLF-FS 2024:26) om ändring i Läkemedelsverkets föreskrifter (LVFS 2012:8) om sjukhusens läkemedelsförsörjning och föreskrifter (HSLF-FS 2024:27) om handel med vissa receptfria läkemedel.

Den som lämnar ut en sådan vara eller produkt ska förvissa sig om att mottagaren har uppnått den åldern. I 5 kap. 18 § anges att tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare som säljs till konsumenter ska tillhandahållas på ett sådant sätt att det går att kontrollera mottagarens ålder. Detta gäller även när försäljningen sker genom automat, distansförsäljning eller på liknande sätt. Motsvarande bestämmelser finns i 19 och 20 §§ lagen (2022:1257) om tobaksfria nikotinprodukter

Folkhälsomyndigheten har tagit fram en vägledning om ålderskontroll vid försäljning av tobaksvaror och vissa nikotinprodukter via automater, obemannede butiker samt internet.

Utskottets ställningstagande

Som statsrådet Erik Slottner och socialminister Jakob Forssmed anført i frågesvar 2023 är det viktigt för såväl konsumenter som näringsidkare att regelverk är ändamålsenliga för att tillämpas på alla potentiella handelskanaler och att de inte är orimligt betungande.

Utskottet noterar att Läkemedelsverket har beslutat om nya föreskrifter om distanshandel vid öppenvårdsapotek och om handel med vissa receptfria läkemedel på andra försäljningsställen än öppenvårdsapotek. I de nya föreskrifterna finns krav på att den som bedriver distanshandel måste säkerställa att försändelsen når rätt mottagare och att försändelsen inte får lämnas lätt gripbar. De nya föreskrifterna träder i kraft den 1 november 2025.

Vidare har Folkhälsomyndigheten tagit fram en vägledning om ålderskontroll vid försäljning av tobaksvaror och vissa nikotinprodukter via automater, obemannade butiker samt internet.

Utskottet anser inte att det finns skäl att föreslå något initiativ från riksdagens sida med anledning av motionsyrkandet. Motionsyrkandet bör avslås.

Kontakter med företags kundtjänster

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om kontakter med företags kundtjänster. Utskottet hänvisar till pågående arbete.

Jämför reservation 11 (S, C).

Motionerna

Jennie Nilsson m.fl. (S) anför i kommittémotion 2024/25:3074 att det ofta kan vara svårt för en konsument att komma i kontakt med ett företags kundtjänst för att säga upp ett avtal om ett abonnemang eller en prenumeration. Motionärerna anser att åtgärder bör vidtas för att konsumenter och anhöriga ska kunna säga upp en tjänst, prenumeration eller ett annat avtal på samma sätt

som att teckna avtalet. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta (yrkande 14).

Även i kommittémotion 2024/25:2957 yrkande 4 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C) föreslås ett tillkännagivande om att ett avtal som ingås med ett företag också ska kunna sägas upp via den kontaktväg som det ingicks. Motionärerna anför bl.a. att det är rimligt att den försäljningskanal som använts för att sälja en vara eller tjänst också kan användas för att häva eller reklamera köpet. Den som blivit uppringd av en telefonförsäljare bör kunna komma i kontakt med företaget på telefon. Detsamma gäller för fysiska besök i butik, eller om kontakten skett digitalt.

Rickard Nordin (C) lämnar ett motsvarande förslag i motion 2024/25:994.

Gällande rätt

Enligt 22 a § marknadsföringslagen (2008:486) och 2 kap. 2 § lagen (2005:59) om distansavtal och avtal utanför affärslokaler (distansavtalslagen) ska näringsidkaren innan ett avtal ingås informera konsumenten om bl.a. sin gatuadress, telefonnummer och e-postadress. Näringsidkare kan även erbjuda ytterligare kommunikationskanaler, såsom chat-tjänster. Företag som säljer varor och tjänster på distans på elektronisk väg ska vidare enligt 8 § lagen (2002:562) om elektronisk handel och andra informationssamhällets tjänster tillhandahålla information om sin e-postadress på ett enkelt, direkt och stadigvarande sätt.

Konsumentverkets kartläggning av hur konsumenter upplever kundtjänstkontakter

Konsumentverket har genomfört en analys av anmälningar till myndigheten och utfört en konsumentundersökning för att utreda hur konsumenter upplever kontakten med företags kundtjänster (dnr 2023/209). Av kartläggningen framgick att en mycket hög andel av de tillfrågade konsumenterna upplevt negativa effekter till följd av kontakten med ett företags kundtjänst. Det handlar bl.a. om långa svarstider och att en utlovad åtgärd inte vidtas. Vidare upplever konsumenter att företagen kräver att en åtgärd ska vidtas i en viss form, t.ex. att en uppsägning ska ske muntligen och att det saknas möjligheter att spara dokumentation av kommunikationer med kundtjänsten.

Uppdrag till Konsumentverket om brister i företagens kundtjänster

Regeringen gav den 28 november 2024 Konsumentverket i uppdrag att, utifrån den kartläggning som beskrivs ovan, analysera och redovisa i vilken omfattning problemen beror på bristande regelefterlevnad från företagens sida samt vidta åtgärder för att komma till rätta med problemen. Det kan t.ex. handla om åtgärder som kan underlätta för företagen att tillämpa regelverket

på ett korrekt sätt och erbjuda en service som motsvarar konsumenters berättigade förväntningar samt att genomföra ytterligare tillsynsinsatser.

Konsumentverket ska även vid behov lämna förslag på lämpliga åtgärder för att motverka problemen, t.ex. i form av ändringar i befintliga regelverk. När förslagen tas fram ska kostnadseffektivitet och samhällsekonomisk effektivitet eftersträvas. De förslag som lämnas ska kunna genomföras inom befintliga ekonomiska ramar. Det ingår inte i uppdraget att lämna författningsförslag.

Uppdraget ska redovisas senast den 30 april 2025.

Utskottets ställningstagande

Som redovisats ovan har regeringen gett Konsumentverket i uppdrag att analysera och redovisa i vilken omfattning problemen med kundtjänster beror på bristande regelefterlevnad från företagens sida och vidta åtgärder för att komma till rätta med problemen. Konsumentverket ska även vid behov lämna förslag på lämpliga åtgärder för att motverka problemen, t.ex. i form av ändringar i befintliga regelverk. Uppdraget ska redovisas senast den 30 april 2025.

Utskottet anser att resultatet av det pågående arbetet inte bör föregripas genom någon åtgärd från riksdagens sida. Motionsyrkandena bör därför avslås.

Hantverkstjänster

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om hantverkstjänster.

Motionen

I motion 2024/25:1623 anför Anna Lasses (C) bl.a. att tjänster som utförs i privatpersoners hem är speciella jämfört med varor som köps i en affär. Ett sådant exempel är tjänster utförda av hantverkare. Motionären menar att det förhållandet att tjänsten utförs i en persons hem gör det svårare att reklamera en tjänst som inte blivit utförd på det sätt som kunden beställt då kunden kan känna obehag över att släppa in utföraren i hemmet igen. Enligt motionären behövs en översyn av relevanta regelverk för att täppa till de hål som gör att oseriösa företag som utför tjänster hemma hos privatpersoner kan fortsätta verka på marknaden. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta.

Konsumenttjänstlagen m.m.

När en privatperson (konsument) anlitar en hantverkare gäller konsumenttjänstlagen (1985:716). Enligt 4 § konsumenttjänstlagen ska näringsidkaren

utföra tjänsten fackmässigt. Näringsidkaren ska vidare med tillbörlig omsorg ta till vara konsumentens intressen och samråda med denne i den utsträckning som det behövs och är möjligt. I 16 § konsumenttjänstlagen anges de påföljder som konsumenten har när det föreligger ett fel hos tjänsten enligt 9–15 §§ konsumenttjänstlagen. Är tjänsten felaktig utan att det beror på något förhållande på konsumentens sida, får konsumenten hålla inne betalningen. Konsumenten får vidare kräva att felet avhjälpes eller också göra avdrag på priset eller häva avtalet. Konsumenten får dessutom kräva skadestånd av näringsidkaren.

På Konsumentverkets webbplats finns information om bl.a. vad konsumenter ska tänka på om man ska anlita hantverkare och vilka regler som gäller när konsumenten är missnöjd med hantverkarens arbete.

Utskottets ställningstagande

I konsumenttjänstlagen finns bestämmelser om de påföljder som en konsument har när det föreligger ett fel hos en tjänst som utförs av en näringsidkare. Om tjänsten är felaktig utan att det beror på något förhållande på konsumentens sida, får konsumenten hålla inne betalningen. Konsumenten får vidare kräva att felet avhjälpes eller göra avdrag på priset eller häva avtalet. Konsumenten får dessutom kräva skadestånd av näringsidkaren.

På Konsumentverkets webbplats finns bl.a. information om vad konsumenter ska tänka på om man ska anlita hantverkare och vilka regler som gäller när konsumenten är missnöjd med hantverkarens arbete.

Utskottet anser att det inte finns skäl att föreslå något initiativ från riksdagens sida med anledning av motionsyrkandet. Motionsyrkandet bör därför avslås.

Behandling av levande djur

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att utreda en ändring av konsumenttjänstlagen så att lagen även skulle kunna omfatta djursjukvård. Utskottet hänvisar till tidigare ställningstaganden från riksdagens sida och pågående arbete.

Jämför reservation 12 (C).

Motionen

Anne-Li Sjölund m.fl. (C) anför i kommittémotion 2024/25:2957 att kostnaderna för djursjukvård har ökat under de senaste åren. För att motverka orimligt höga veterinärkostnader och skydda djurägande konsumenter anser motionärerna att en ändring av konsumenttjänstlagen bör utredas så att lagen

skulle kunna omfatta djursjukvård. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta (yrkande 17).

Gällande rätt

Konsumenttjänstlagen (1985:716) gäller avtal om tjänster som näringsidkare utför åt konsumenter. Enligt 1 § första stycket 1 omfattar lagen inte behandling av levande djur. Veterinärmedicinska tjänster och annan vård eller skötsel av djur faller alltså utanför lagen.

Konsumenttjänstutredningen anförde i betänkandet Konsumenttjänstlag (SOU 1979:36) att avtal om sådana tjänster inte saknade betydelse från konsumentsynpunkt men att de principiellt sett hade vissa likheter med avtal om behandling av personer och därför utgjorde en särskild avtalstyp som lämpade sig mindre väl att föra in under en lag om materiellt arbete. Utredningen ansåg därför att behandling av levande djur borde falla utanför konsumenttjänstlagens tillämpningsområde (s. 133 f.). I propositionen med förslag till en ny konsumenttjänstlag ansåg det föredragande statsrådet att utredningens förslag, som hade lämnats utan erinran under remissbehandlingen, framstod som välgrundat. Statsrådet anförde vidare att behandling av levande djur i flera avseenden hade större likheter med tjänster som avser behandling av personer än med tjänster som avser arbete på döda föremål, och att konsumenttjänstlagen inte i denna etapp av lagstiftningsarbetet borde omfatta tjänster som avsåg bl.a. behandling av personer (prop. 1984/85:110 s. 34). I stället förutsågs en analog tillämpning av lagen på bl.a. tjänster som gäller behandling av levande djur (SOU 1979:36 s. 109 och 121 samt prop. 1984/85:110 s. 142).

I sammanhanget kan nämnas att Allmänna reklamationsnämnden i viss utsträckning tillämpar konsumenttjänstlagens bestämmelser analogt på tjänster som gäller behandling av djur. Allmänna reklamationsnämnden har exempelvis tillämpat konsumenttjänstlagens bestämmelser i ärenden om fel hos tjänsten och bestämmande av priset i fråga om vissa veterinärtjänster. Allmänna reklamationsnämnden prövar dock inte tvister som kräver veterinärmedicinsk sakkunskap.

Tidigare översyn om en utvidgning av konsumenttjänstlagen

Regeringskansliet gav hösten 2007 en sakkunnig person i uppdrag att göra en översyn av konsumenttjänstlagen och klarlägga behovet av en eventuell utvidgning av lagens tillämpningsområde. Utredaren överlämnade våren 2008 promemorian Bör konsumenttjänstlagen utvidgas? En diskussionspromemoria (Ds 2008:55). Efter att diskussionspromemorian remissbehandlats överlämnade utredaren hösten 2008 promemorian Konsumenttjänster m.m. (Ds 2009:13). I promemoriorna föreslog utredaren bl.a. att konsumenttjänstlagens regler också skulle tillämpas på behandling av levande djur, varvid ett presumtionsansvar skulle gälla vid dröjsmål och fel från näringsidkarens sida.

Enligt uppgift från Justitiedepartementet pågår för närvarande inte något arbete med frågan.

Konkurrensverkets rapport Bättre konkurrens om fler byter djurförsäkring

Konkurrensverket har i den egeninitierade rapporten Bättre konkurrens om fler byter djurförsäkring (rapport 2018:6) undersökt hur marknaden för djursjukvård och marknaden för djurförsäkringar påverkar varandra. I rapporten analyserar Konkurrensverket djursjukvårdsmarknadens utveckling med ett tydligt fokus på konsumenterna. Konkurrensverket anser bl.a. att konsumenttjänstlagen bör utvidgas och gälla även för behandling av levande djur. Konkurrensverket anför bl.a. följande när det gäller denna fråga:

Konsumenttjänstlagen omfattar inte behandling av levande djur. Det går inte heller att klaga på en veterinärvårdsbehandling hos Allmänna reklamationsnämnden. Allmänna reklamationsnämnden prövar inte ett klagomål om det krävs veterinärmedicinsk sakkunskap. Ett sådant klagomål kan bara prövas av ansvarsnämnden för djurens hälso- och sjukvård. Men nämnden prövar inte några ekonomiska anspråk på skadestånd för en felaktig behandling av legitimerad djurhälsopersonal utan utdömer endast disciplinpåföljder. Konkurrensverket menar att konsumentskyddet på denna marknad behöver stärkas och att konsumenttjänstlagen borde utvidgas och även gälla för behandling av levande djur. Förslag med denna innebörd har redan lagts fram i en departementspromemoria (Ds 2008:55) och tillstyrktes då av bl.a. Konkurrensverket och Konsumentverket.

Utredningen om en hållbar och långsiktigt välfungerande hälso- och sjukvård för djur

En särskild utredare fick i juni 2021 ett regeringsuppdrag att göra en översyn av lagstiftningen om djurens hälso- och sjukvård och annan veterinär verksamhet och undersöka vilka åtgärder som behöver vidtas i syfte att säkerställa en hållbar och långsiktigt välfungerande hälso- och sjukvård för djur. I uppdraget ingick att kartlägga konsumenternas möjligheter att jämföra kostnader för veterinära tjänster samt vid behov föreslå åtgärder för att öka transparensen på området.

Utredaren överlämnade i november 2022 betänkandet Bättre förutsättningar inom djurens hälso- och sjukvård (SOU 2022:58). När det gällde konsumenternas möjlighet att jämföra kostnader bedömde utredningen att det finns behov av ökad transparens för att ge konsumenter möjlighet att jämföra kostnader för hälso- och sjukvård för djur. För att öka transparensen bör Konsumentverket överväga möjligheterna att initiera en branschöverenskommelse med privata vårdgivare inom djurens hälso- och sjukvård och Distriktsveterinärerna, som på ett tydligt sätt kan reglera avtalsvillkoren vid köp av tjänster. Vidare bedömde utredningen att det finns behov av ökad transparens för att ge konsumenter möjlighet att jämföra försäkringsvillkor för

djur. För att öka transparensen bör Konsumentverket överväga möjligheterna att initiera en branschöverenskommelse med Svensk försäkring som på ett tydligt sätt kan reglera avtalsvillkoren för djurförsäkringar.

När det gällde frågan om en eventuell utvidgning av konsumenttjänstlagen till att omfatta behandling av levande djur ansåg utredningen att den kräver noggranna överväganden som inte rymdes inom ramen för utredningen.

Uppdrag till Konkurrensverket att kartlägga pristransparensen inom marknaden för djurens hälso- och sjukvård

Regeringen gav den 6 mars 2025 Konkurrensverket i uppdrag att kartlägga pristransparensen inom veterinärmarknaden samt att utreda hur denna påverkar prisbildningen och kostnadsutvecklingen inom sällskapsdjurens hälso- och sjukvård. Konkurrensverket ska vidare analysera hur bristande pristransparens genom påverkan på prisbildning och marknadsvillkor i sin tur påverkar konkurrensen på marknaden.

Konkurrensverket ska bl.a. lämna förslag på konkreta åtgärder för att förbättra pristransparensen inom djursjukvården i syfte att skapa bättre förutsättningar för konsumenter att jämföra priser för djursjukvård mellan olika djurvårdsinrättningar.

Uppdraget ska redovisas senast den 1 mars 2026.

Tidigare behandling

Ett motsvarande motionsyrkande behandlades av utskottet våren 2021 i betänkande 2020/21:CU12 samt senast våren 2023 i betänkande 2022/23:CU8 och i förenklad ordning våren 2024 i betänkande 2023/24:CU11. Utskottet föreslog att de då aktuella motionsyrkandena skulle avslås och riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Som redovisats ovan har frågan om att utvidga konsumenttjänstlagens tillämpningsområde till att även omfatta behandling av levande djur utretts och förslag om en sådan utvidgning av lagen lämnats i två departementspromemorior från 2008 och 2009 (Ds 2008:55 och Ds 2009:13). Även Konkurrensverket har i en egeninitierad rapport (rapport 2018:6) ansett att konsumenttjänstlagen också borde gälla vid behandling av levande djur. I uppdraget för Utredningen om en hållbar och långsiktigt välfungerande hälso- och sjukvård för djur ingick att bl.a. kartlägga konsumenternas möjligheter att jämföra kostnader för veterinära tjänster (SOU 2022:58). Utredningen ansåg att frågan om en utvidgning av konsumenttjänstlagens tillämpningsområde till att omfatta behandling av levande djur inte rymdes inom ramen för utredningen. Enligt uppgift från Justitiedepartementet pågår för närvarande inte något arbete med frågan.

Utskottet vill i sammanhanget även nämna att regeringen nyligen har gett Konkurrensverket i uppdrag att kartlägga pristransparensen inom veterinärmarknaden samt att utreda hur denna påverkar prisbildningen och kostnadsutvecklingen inom sällskapsdjurens hälso- och sjukvård. Konkurrensverket ska vidare analysera hur bristande pristransparens genom påverkan på prisbildning och marknadsvillkor i sin tur påverkar konkurrensen på marknaden.

Även om behandling av levande djur undantagits från konsument-tjänstlagens tillämpningsområde tillämpas dock lagens bestämmelser, bl.a. av Allmänna reklamationsnämnden, i viss utsträckning analogt på tjänster som gäller behandling av djur.

Mot denna bakgrund ser utskottet inte skäl att föreslå något initiativ från riksdagens sida med anledning av motionsyrkandet. Motionsyrkandet bör avslås.

Prisinformation

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om prisinformation. Utskottet hänvisar bl.a. till riksdagens tillkännagivande om det nya informationskravet om prissänkningar i prisinformationslagen.

Jämför reservation 13 (S).

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:3108 yrkande 20 föreslår Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) ett tillkännagivande om att märkningen av mat i butiker bör förtydligas. Motionärerna anför att det ska vara enkelt att se storleken på rabatter, kampanjpriser och vad priset varit den senaste månaden.

I motion 2024/25:3121 föreslår Eric Westroth (SD) ett tillkännagivande om att införa en bestämmelse om att det ordinarie priset för abonnemangs-produkter ska vara det mest framträdande i all annonsering och annan marknadsföring, medan tidsbegränsade rabatter eller kampanjpriser ska presenteras mindre dominant.

Prisinformationslagen

Prisinformationslagen (2004:347) innehåller bestämmelser om den prisinformation som en näringsidkare ska lämna när denne tillhandahåller bestämda produkter (6 §). Lagen gäller oavsett om produkten säljs i en fysisk

butik eller via internet. Lagen genomför prisinformationsdirektivet⁹ i svensk rätt.

Prisinformation för varor ska lämnas genom uppgift om varans pris och jämförpris. För andra produkter än varor ska prisinformation lämnas genom uppgift om produktens pris. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får dock föreskriva att även jämförpris ska anges för sådana produkter. Om priset för en produkt inte kan anges, ska näringsidkaren i stället lämna prisinformation genom att ange grunderna för hur priset bestäms (7 §).

En ny bestämmelse om information vid prissänkning finns i 7 a § (prop. 2021/22:174, bet. 2021/22:CU19, rskr. 2021/22:308). Bestämmelsen trädde i kraft den 1 september 2022 och genomför artikel 6a i prisinformationsdirektivet¹⁰. Om en produkt tillhandahålls med angivande av att priset har sänkts ska även det tidigare priset anges. Det tidigare pris som ska anges ska vara det lägsta pris som näringsidkaren har tillämpat för produkten under de senaste 30 dagarna före prissänkningen. Om priset under denna tid har sänkts gradvis, ska i stället det pris som gällde före den första prissänkningen anges.

Det tidigare priset behöver dock inte anges för varor som snabbt kan försämrats eller bli för gamla, t.ex. livsmedel och växter. Syftet är att underlätta för näringsidkare att snabbt kunna genomföra prissänkningar beträffande dessa varor, och därigenom undvika onödig värdeförstöring och matsvinn (prop. 2021/22:174 s. 63).

I förarbetena till bestämmelsen (prop. 2021/22:174 s. 153 f.) anges vidare bl.a. följande:

En prissänkning kan anges t.ex. genom att näringsidkaren presenterar det nya priset tillsammans med en hänvisning till ett tidigare överkryssat pris. Det kan också vara så att näringsidkaren upplyser om att priset har sänkts med ett visst procenttal eller ett visst belopp. Bestämmelsen är inte tillämplig på mer allmänna påståenden om att priset är lågt eller på något sätt förmånligt och erbjudanden där ett köp av en vara ger konsumenten rätt till en ytterligare vara kostnadsfritt, t.ex. erbjudanden av typen ”köp en vara och få en vara på köpet”.

Prisinformationen ska vara korrekt och tydlig. Om det kan tillkomma avgifter och andra kostnader, ska detta anges särskilt. Prisinformationen ska lämnas skriftligen, om konsumenten inte kan få informationen på något annat likvärdigt sätt. Prisinformationen ska lämnas på sådant sätt att det framgår klart för konsumenten vilken produkt informationen avser (10 §).

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldigheten att lämna prisinformation och om beräkningen av pris och jämförpris (11 §).

Om en näringsidkare inte lämnar prisinformation enligt prisinformationslagen eller enligt föreskrift som meddelats med stöd av lagen, ska

⁹ Europaparlamentets och rådets direktiv 98/6/EG av den 16 februari 1998 om konsumentskydd i samband med prismärkning av varor som erbjuds konsumenterna.

¹⁰ Europaparlamentet och rådets direktiv (EU) 2019/2161 av den 27 november 2019 om ändring av rådets direktiv 93/13/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 98/6/EG, 2005/29/EG och 2011/83/EU vad gäller bättre upprätthållande och modernisering av unionens konsumentskyddsregler (ändringsdirektivet).

marknadsföringslagen (2008:486) tillämpas (12 §). Sådan prisinformation ska anses vara väsentlig enligt 10 § tredje stycket marknadsföringslagen. Överträdelser av reglerna i prisinformationslagen kan bl.a. leda till att näringsidkaren kan påföras en marknadsstörningsavgift.

Marknadsföringslagen

En näringsidkare får enligt 10 § första stycket marknadsföringslagen (2008:486) vid marknadsföringen inte använda sig av felaktiga påståenden eller andra framställningar som är vilseledande i fråga om näringsidkarens egen eller någon annans näringsverksamhet. Av andra stycket 4 samma paragraf framgår att det särskilt gäller framställningar som rör bl.a. produktens pris, grunderna för prisberäkningen, särskilda prisdeltaganden och betalningsvillkoren.

När det gäller realisationer får enligt 17 § marknadsföringslagen en näringsidkare vid marknadsföring av produkter använda uttrycket ”realisation” eller något annat uttryck med motsvarande innebörd bara om

1. försäljningen avser produkter som ingår i näringsidkarens ordinarie sortiment
2. försäljningen sker under en begränsad tid
3. priserna är väsentligt lägre än näringsidkarens normala priser för motsvarande produkter.

Konsumentverkets föreskrifter om prisinformation

Konsumentverkets föreskrifter om prisinformation (KOVFS 2012:01) innehåller bestämmelser om skyldigheten att lämna prisinformation och om beräkningsgrunderna för pris och jämförpris.

När en bestämd produkt bjuds ut i en försäljningslokal, i ett skyltfönster eller i omedelbar anslutning till säljstället ska priset och, i tillämpliga fall, jämförpriset anges (2 §)

Prisinformationen ska som huvudregel vara skriftlig. Prisinformationen ska lämnas på varan eller dess förpackning eller på en hyllkantsetikett, skylt eller på annat likvärdigt sätt i produktens omedelbara närhet (3 §). Uppgifter om pris och jämförpris ska anges i omedelbar närhet till varandra med en stil och storlek som är lätt att läsa. Prisinformationen ska anges med kommatecken eller kolon mellan kron- och öretal. Jämförpriset ska avrundas till två decimaler. Måttenheten för jämförpriset ska skrivas ut. På hyllkantsetiketter ska jämförpriset särskiljas från priset genom att jämförpriset anges mot gul bakgrund (4 §).

När det gäller en mobiltelefon med tillhörande abonnemang anges i föreskrifterna att priset är den minsta totala kostnaden. Den minsta totala kostnaden omfattar samtliga obligatoriska kostnader såsom engångskostnaden vid köp av mobiltelefon och tecknande av abonnemang samt den fasta periodiska kostnaden under bindningstiden (10 §).

Riksdagens tillkännagivande

I lagstiftningsärendet om bl.a. införande av bestämmelsen om information vid prissänkning i 7 a § prisinformationslagen beslutade riksdagen även, på utskottets förslag, om ett tillkännagivande till regeringen om att det behöver tydliggöras hur det nya informationskravet i 7 a § prisinformationslagen ska tillämpas och att bestämmelsen behöver följas upp.

I regeringens skrivelse 2024/25:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2024 anges följande:

Den 22 december 2022 beslutade regeringen att i regleringsbrevet för budgetåret 2023 ge Konsumentverket i uppdrag att redovisa vilka konsekvenser införandet av bestämmelser om information vid prissänkningar i 7 a § prisinformationslagen (2004:347) har fått för konsumentmarknaderna. Uppdraget redovisades den 1 september 2024. Av redovisningen framgår bl.a. att myndigheten har granskat en stor mängd produkter och företag inom olika branscher. Därvid har framgått att 7 av 10 granskade bolag brustit i sin prismarknadsföring gentemot konsumenter. Dessutom har myndigheten varit i kontakt med branschorganisationer och dialogen med dessa kommer att fortsätta. Konsumentverket har tagit fram en vägledning om prisinformation som riktar sig till företag för att underlätta arbetet med prisinformation. Konsumentverket har dessutom publicerat ett ställningstagande om rea och andra tillfällen då sänkt pris används i marknadsföringen (KOVRS 2023:1). Punkten är inte slutbehandlad.

Konsumentverkets rapport om informationskravet vid prissänkningar

På uppdrag av regeringen har Konsumentverket i en rapport redovisat vilka konsekvenser den nya bestämmelsen om information vid prissänkningar (7 a § prisinformationslagen) har fått för konsumentmarknaderna. I Konsumentverkets rapport Marknadsföring av prissänkningar (rapport 2024:3) framgår bl.a. följande.

Konsumentverkets tillsynsinsatser visade att näringsidkarna inom e-handeln inte angav korrekt tidigare lägsta pris för 59 procent av de granskade produkterna. Det var dock relativt stora skillnader mellan olika branscher. Resultatet visade också att bland de webbutiker som marknadsfört sänkta priser var det 78 procent som hade minst en produkt där referenspriset inte var ett korrekt 30-dagarspris. I dagligvaruhandeln visade en undersökning indikationer på att korrekt 30-dagarspris inte alltid anges. Vid en granskning konstaterades brister i form av att 30-dagarspriset inte angavs i samband med att en prissänkning marknadsfördes vilket resulterade i att flera tillsynsärenden inleddes. Statistik visar att bestämmelsens ikraftträdande påverkat pris-sättningsmönster endast i begränsad utsträckning.

I rapporten konstaterar Konsumentverket avslutningsvis följande:

Fortfarande, två år efter bestämmelsens införande, förekommer överträdelser i stor omfattning. Fortsatta omfattande brister i prismarknadsföringen riskerar att leda till att konsumenter förlorar uppfattningen om vad en produkt bör kosta och att förtroendet för att prissänkningar är äkta

minskar. Fortsatta överträdelser riskerar också att påverka konkurrensen på marknaden negativt och missgynna de näringsidkare som gör rätt. Det är därför av flera skäl angeläget att branschorganisationer agerar för att motverka fortsatta överträdelser inom sina respektive områden.

Till följd av prisets stora betydelse för konsumenters affärsbeslut avser Konsumentverket att fortsätta att aktivt bedriva tillsyn över prismarknadsföring och att arbeta med information på myndighetens företagsidor.

Rapporten bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Konsumentverkets ställningstagande angående information om prissänkningar

Konsumentverket har gjort ett nytt ställningstagande när det gäller information om prissänkningar (KOVRS 2025:1)¹¹. Ställningstagandet tillämpas fr.o.m. den 3 mars 2025.

Konsumentverket gör bl.a. följande bedömningar i ställningstagandet:

- 30-dagarspriset ska alltid anges om marknadsföringspåståendet förmedlar intrycket av att priset på produkten sänkts, med undantag för varor som snabbt kan försämrats eller bli för gamla.
- 30-dagarspriset ska anges i omedelbar närhet till det nedsatta priset med en stil och storlek som är lätt att läsa. Detta gäller varje gång det nedsatta priset visas.

Utskottets ställningstagande

I prisinformationslagen finns bestämmelser om hur prisinformation ska lämnas. Informationen ska lämnas skriftligen om konsumenten inte kan få informationen på något annat likvärdigt sätt. Vidare har Konsumentverket meddelat föreskrifter om prisinformation. När det gäller varor i butik anges i föreskrifterna bl.a. att prisinformationen ska lämnas på varan eller dess förpackning eller på en hyllkantsetikett, skylt eller på annat likvärdigt sätt i produktens omedelbara närhet. Uppgifter om pris och jämförpris ska anges i omedelbar närhet till varandra med en stil och storlek som är lätt att läsa. När det gäller en mobiltelefon med tillhörande abonnemang anges i föreskrifterna att priset är den minsta totala kostnaden. Den minsta totala kostnaden omfattar samtliga obligatoriska kostnader såsom engångskostnaden vid köp av mobiltelefon och tecknande av abonnemang samt den fasta periodiska kostnaden under bindningstiden.

Den 1 september 2022 infördes en särskild bestämmelse om information vid prissänkningar i prisinformationslagen. Riksdagen har riktat ett tillkännagivande till regeringen om att det behöver tydliggöras hur det nya

¹¹ Konsumentverkets ställningstaganden har till huvudsyfte att underlätta för myndighetens tjänstemän att göra enhetliga bedömningar i samband med tillsyns- och marknadskontrollärenden. Ställningstagandena syftar även till att underlätta för näringsidkare att förutse hur Konsumentverket kommer att tillämpa regler på områden där Konsumentverket har ett tillsynsansvar.

informationskravet ska tillämpas och att bestämmelsen behöver följas upp. På uppdrag av regeringen har Konsumentverket i en rapport redovisat vilka konsekvenser den nya bestämmelsen har fått för konsumentmarknaderna. Rapporten bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Det kan även nämnas att Konsumentverket nyligen har gjort ett nytt ställningstagande när det gäller information om prissänkningar.

Mot denna bakgrund ser utskottet inte behov av något nytt tillkännagivande till regeringen när det gäller frågor om prisinformation. Motionsyrkandena bör därför avslås.

Översyn av konsumentlagstiftningen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om en översyn av konsumentlagstiftningen. Utskottet hänvisar bl.a. till pågående arbete.

Jämför reservation 14 (S), 15 (SD) och 16 (C).

Motionerna

Jennie Nilsson m.fl. (S) anser i kommittémotion 2024/25:3074 att regeringen bör ta initiativ till att se över vilka ytterligare åtgärder som bör sättas in när konsumentlagstiftningen på olika vis sätts ur spel. Motionärerna menar att det är avgörande att de som bryter mot de konsumenträttsliga lagarna får mer kännbara påföljder i form av sanktioner och avgifter. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta (yrkande 13).

I kommittémotion 2024/25:1384 yrkande 21 föreslår Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) ett tillkännagivande om att anpassa svensk lagstiftning inom konsumenträtten till ett samhälle där både myndigheter och företagare utnyttjar AI.

I kommittémotion 2024/25:2957 anser Anne-Li Sjölund m.fl. (C) att det finns behov av en bredare översyn av de konsumenträttsliga regelverken för att åstadkomma en mer sammanhållen konsumentlagstiftning. Vid en sådan översyn skulle det också vara möjligt att se över företagens skyldighet att lämna information till konsumenter och ta ställning till vilka krav som ska ställas på hur information tillgängliggörs och görs begriplig för olika grupper av konsumenter. Motionärerna föreslår ett tillkännagivande i enlighet med detta (yrkande 3).

Tidigare behandling

Motsvarande motionsyrkande som motion 2024/25:2957 (C) yrkande 3 behandlades av utskottet våren 2023 i betänkande 2022/23:CU8 och i förenklad ordning våren 2024 i betänkande 2023/24:CU11. Utskottet föreslog

att riksdagen skulle avslå motionsyrkandena och riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Inledningsvis vill utskottet peka på att konsumenträttsliga regler i stor utsträckning är harmoniserade inom EU.

När det gäller önskemålet i motion 2024/25:2957 (C) yrkande 3 om en bredare översyn av de konsumenträttsliga regelverken kan utskottet konstatera att riksdagen under 2022 beslutade om flera lagändringar som syftar till ett mer moderniserat och starkare konsumentskydd. Lagändringarna som genomför EU:s varudirektiv och EU:s digitaldirektiv trädde i kraft den 1 maj 2022, och lagändringarna som genomför EU:s s.k. ändringsdirektiv (för ett moderniserat konsumentskydd) trädde i kraft den 1 september 2022. Sammanfattningsvis innebär detta att en helt ny konsumentköplag trädde ikraft i maj 2022 och att det i september 2022 infördes ändringar i bl.a. marknadsföringslagen, prisinformationslagen och distansavtalslagen för att modernisera och anpassa regelverket till den ökade digitaliseringen.

Vidare kan bl.a. nämnas att ett nytt direktiv om konsumentkrediter antogs i oktober 2023. Ett utredningsbetänkande med förslag om hur direktivet ska genomföras i svensk rätt bereds för närvarande inom Regeringskansliet. En särskild utredare har ett pågående uppdrag att föreslå hur EU-direktiven om gemensamma regler för att främja reparation av varor och om mer konsumentmakt i den gröna omställningen ska genomföras i svensk rätt.

Inom EU förs förhandlingar om flera förslag på det konsumenträttsliga området. Förslagen gäller bl.a. ett direktiv om gröna påståenden och ett direktiv om ändringar i direktivet om paketresor och sammanlänkade researrangemang.

Enligt utskottet bör utfallet av de två lagstiftningspaket som riksdagen nyligen antagit på det konsumenträttsliga området avvaktas innan man överväger en ny bred översyn av det konsumenträttsliga regelverket. Innehållet och tidpunkten för en eventuell översyn måste givetvis också förhålla sig till det arbete som pågår inom EU på konsumentområdet. Dessutom utgår utskottet fortfarande från att regeringen, när den tar fram ny lagstiftning på konsumentområdet, eftersträvar förenkling och överskådlighet i den utsträckning som EU-rätten medger, samt att regeringen inom ramen för EU-förhandlingar verkar för tydliga och enkla regler om information som inte är onödigt betungande för företagen och lätta att ta till sig för konsumenterna.

När det sedan gäller yrkande 13 i motion 2024/25:3074 (S) om mer kännbara påföljder för näringsidkare som bryter mot konsumenträttsliga regler har genom lagändringar som trädde i kraft den 1 juli 2020 bl.a. Konsumentombudsmannen fått stärkta tillsynsbefogenheter, däribland en rätt att köpa produkter under dold identitet (testköp). Dessutom ska en näringsidkare som genom sitt agerande på internet bryter mot den konsumentskyddande lagstiftningen, t.ex. genom otillbörlig marknadsföring,

kunna föreläggas att ta in ett varningsmeddelande som tydligt visas i samband med besök på webbplatsen. Från och med den 1 september 2022 har möjligheten att besluta om marknadsstörningsavgift utvidgats till att gälla vid överträdelser av marknadsföringslagens bestämmelser generellt. Samtidigt infördes en möjlighet att utdöma en marknadsstörningsavgift vid överträdelser av bestämmelserna i distansavtalslagen om näringsidkares informations-skyldighet och vid överträdelser av prisinformationslagen samt en sanktionsavgift vid överträdelser av avtalsvillkorslagen.

När det slutligen gäller motion 2024/25:1384 (SD) yrkande 21 om att anpassa svensk lagstiftning inom konsumenträtten till utnyttjandet av AI, antog Europaparlamentet och rådet i juni 2024 förordningen om harmoniserade regler för artificiell intelligens (AI-förordningen). Syftet med AI-förordningen är att förbättra den inre marknads funktion genom att fastställa en enhetlig rättslig ram för bl.a. utveckling, utsläppande på marknaden och användning av system för artificiell intelligens (AI-system). Förordningen ska säkerställa att AI-system på EU:s inre marknad är säkra, respekterar mänskliga rättigheter och underlättar för innovation och investering inom AI. Regeringen har gett en särskild utredare i uppdrag att se över behovet av nationella anpassningar till följd av AI-förordningen. Uppdraget ska redovisas senast den 30 september 2025.

Mot denna bakgrund ser utskottet inte skäl för något initiativ från riksdagens sida med anledning av motionsyrkandena. De bör därför avslås.

Resenärers rättigheter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om resenärers rättigheter. Utskottet hänvisar bl.a. till pågående arbete.

Jämför reservation 17 (SD) och 18 (C).

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:1384 yrkande 19 föreslår Mikael Eskilander m.fl. (SD) ett tillkännagivande om att regeringen ska göra en översyn av lagen (2015:953) om kollektivtrafikresenärers rättigheter och föreslå ändringar i syfte att tillgodose en god konsumenträtt i fråga om punktlighet, information och parkeringsplatsstillgänglighet kopplat till kollektivtrafiken. Motionärerna föreslår även ett tillkännagivande om att tågresenärer vid förseningar och inställda avgångar ska ha samma rättigheter som flygresenärer när det gäller återbetalning av biljetter eller prisnedsättning (yrkande 20). Motionärerna anför att återbetalning för flygresor ska ske inom sju dagar och att samma regler även borde gälla för tågresenärer.

I kommittémotion 2024/25:2957 yrkande 18 föreslår Anne-Li Sjölund m.fl. (C) ett tillkännagivande om att ta fram en lösning som säkerställer att resenärer

har ett ekonomiskt skydd i de fall resor ställs in på grund av orsaker utanför arrangörens kontroll. Motionärerna hänvisar till riksdagens tillkännagivande från 2021 (se nedan) och anför att regeringen nu skyndsamt måste återkomma till riksdagen med förslag som innebär garantier för resebranschen och dess kunder samt att en fond kan byggas upp för framtida återbetalningar. Motionärerna föreslår även ett tillkännagivande om att regeringen vid förhandlingarna om förslaget till ändringsdirektivet om paketresor bör ha en tät dialog med exempelvis nordiska grannländer för att åstadkomma en balanserad paketreselagstiftning på EU-nivå (yrkande 19).

EU:s tågpassagerarförordning

I april 2021 antog Europaparlamentet och rådet en ny förordning om rättigheter och skyldigheter för tågresenärer (tågpassagerarförordningen)¹². Förordningen innehåller regler om bl.a. rätten till ersättning vid förseningar och vilken information resenärerna ska få. I lagen om kollektivtrafikresenärers rättigheter (2015:953) görs vissa undantag från förordningens bestämmelser (se nedan).

Om det rimligen kan förväntas, antingen vid avgång eller i händelse av en utebliven anslutning eller inställelse, att ankomsten till den slutliga bestämmelseorten kommer att försenas med 60 minuter eller mer ska det järnvägsföretag som tillhandahåller den försenade eller inställda tågresan omedelbart erbjuda resenären att bl.a. återbetala hela biljettpriset för den eller de delar av resan som inte fullföljts (artikel 18 punkt 1 a). Återbetalningen ska ske inom 30 dagar från mottagandet av begäran om återbetalning (artikel 18 punkt 5).

Resenärer som drabbas av en försening för vilken kostnaden inte har återbetalats i enlighet med artikel 18, har rätt till ersättning för förseningen från järnvägsföretaget, utan att därmed avsäga sig rätten till transport. Den lägsta ersättningen vid förseningar ska vara 25 procent av biljettpriset vid 60–119 minuters försening och 50 procent av biljettpriset vid 120 minuters försening eller mer (artikel 19.1 a och b). Ersättningen av biljettpriset ska erläggas inom en månad från resenärens begäran om ersättning (artikel 19. 7).

Ett järnvägsföretag ska inte vara skyldigt att betala ut ersättning bl.a. om det kan bevisa att förseningen har orsakats av extraordinära omständigheter, som inte är förbundna med järnvägsdriften, såsom extrema väderförhållanden, större naturkatastrofer eller större folkhälsokriser, som järnvägsföretaget inte hade kunnat undvika eller förebygga följderna av även om järnvägsföretaget hade iakttagit den omsorg som omständigheterna påkallade (artikel 19.10 a).

Ansvarsbegränsningen gäller endast skyldigheten att betala ersättning i form av prisavdrag (artikel 19). Resenären har alltså alltid rätt att avboka eller boka om resan (artikel 18).

¹² Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/782 av den 29 april 2021 om rättigheter och skyldigheter för tågresenärer (tågpassagerarförordningen).

Flygpassagerarförordningen

En flygpassagerare har enligt flygpassagerarförordningen¹³ rätt till ekonomisk kompensation om en flygning ställs in, såvida inte passageraren fått information om det inställda flyget viss tid i förväg. Motsvarande gäller enligt EU-domstolens praxis om passageraren till följd av en försenad flygning när sin slutliga bestämmelseort tre timmar eller mer efter den ankomsttid som ursprungligen fastställts av flygbolaget. Beloppets storlek beror bl.a. på flygningens längd. Rätten till kompensation faller bort om flygbolaget kan bevisa att den inställda eller försenade flygningen berott på extraordinära omständigheter som inte skulle ha kunnat undvikas även om alla rimliga åtgärder hade vidtagits.

Vid en inställd flygning ska flygbolaget även erbjuda assistans i form av återbetalning av biljettpriset eller ombokning. Biljettpriset ska återbetalas inom sju dagar.

Lagen om kollektivtrafikresenärers rättigheter

Lagen om kollektivtrafikresenärers rättigheter innehåller bestämmelser om reseinformation, ersättning och prisavdrag vid förseningar och frånträdande av avtal om köp av periodbiljett vid resor i kollektivtrafiken. Lagen är trafikslagsövergripande och gäller vid resor med kortväga tåg- och busstrafik samt vid all trafik med tunnelbana och spårvagn. Även resor med personbil i linjetrafik, som normalt tillhandahålls av taxiföretag, omfattas av lagen (1 §). Lagens bestämmelser gäller för alla resenärer oavsett om det är fråga om en privat resa eller en resa i tjänsten. Lagen är tvingande till förmån för resenärerna (6 §).

I lagen görs undantag från vissa bestämmelser i 2021 års tågpassagerarförordning när det gäller lokala och regionala tågresor. Undantaget innebär att lagens bestämmelser om reseinformation och om ersättning och prisavdrag vid förseningar (14–16 §§) ska tillämpas i stället för motsvarande bestämmelser i tågpassagerarförordningen på inrikes trafiktjänster som har en sträckning som är kortare än 150 kilometer (2 och 4 §§).

Vid bussresor gäller vissa bestämmelser i busspassagerarförordningen¹⁴ som är centrala för resenärerna, bl.a. om information och ersättning vid förseningar, för trafiktjänster som har en sträckning som är 150 kilometer eller längre. Av busspassagerarförordningen följer att förordningen ska tillämpas om trafiktjänsten har en sträckning som är 250 km eller längre. Vid sträckor som understiger 150 kilometer ska lagens bestämmelser om rätt till ersättning och prisavdrag vid förseningar tillämpas (3 och 5 §§).

¹³ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 261/2004 av den 11 februari 2004 om fastställande av gemensamma regler om kompensation och assistans till passagerare vid nekad ombordstigning och inställda eller kraftigt försenade flygningar och om upphävande av förordning (EEG) nr 295/91.

¹⁴ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 181/2011 av den 16 februari 2011 om passagerares rättigheter vid busstransport och om ändring av förordning (EG) nr 2006/2004 (busspassagerarförordningen).

Enligt 7 § lagen om kollektivtrafikresenärers rättigheter ska en transportör tillhandahålla information om

1. en försening eller annan störning i trafiken och dess orsak, varaktighet och konsekvenser
2. resenärens rättigheter i frågor som regleras i lagen
3. transportörens allmänna avtalsvillkor
4. biljettpriser, tidtabeller och linjesträckningar
5. tillgänglighet till fordon, stationer och hållplatser
6. möjligheten att medföra cyklar och villkor för detta
7. säkerhets- och trygghetsfrågor
8. hur transportören kan kontaktas.

Med transportör avses den som erbjuder trafiktjänsten och som, om avtal träffas, åtar sig att transportera resenären. Att transportören är ansvarig hindrar inte att denne uppdrar åt någon annan, t.ex. en biljettförmedlare, att tillhandahålla informationen (prop. 2015/16:13 s. 73).

Under en resa med spårvagn, tunnelbanetåg eller tåg som inte omfattas av tillämpningsområdet för tågpassagerarförordningen ska transportören ge resenärerna information om nästa station eller hållplats och viktigare anslutande förbindelser (8 §).

Informationen enligt 7 och 8 §§ ska tillhandahållas i den eller de former som är mest lämpliga för att resenärerna ska kunna ta del av informationen. Vid bedömningen av lämplig form ska särskild vikt läggas vid behoven hos personer med funktionsnedsättning (9 §).

Tillsynen över den informationsskyldighet för transportörer som följer av 7–9 §§ i lagen utövas av Konsumentverket (10 § och förordningen [2015:957] om tillsyn över transportörers informationsskyldighet enligt lagen om kollektivtrafikresenärers rättigheter). Om information inte lämnas enligt 7–9 §§ ska marknadsföringslagen (2008:486) tillämpas, med undantag av 29–36 §§ om marknadsstömningsavgift (11 §).

Paketreselagen och resegarantilagen

Paketreselagen (2018:1217) och resegarantilagen (2018:1218) genomför direktivet (EU) 2015/2302 om paketresor och sammanlänkade researrangemang (paketresedirektivet) i svensk rätt.

Paketreselagen gäller för paketresor som näringsidkare säljer eller erbjuder till försäljning och för sammanlänkade researrangemang som näringsidkare genom förmedling eller på annat sätt underlättar uppkomsten av.

Resegarantilagen genomför paketresedirektivets bestämmelser om skydd vid obestånd. Med resegaranti avses ett skydd mot ekonomisk skada som kan drabba resenärer till följd av insolvens hos arrangörer av paketresor eller näringsidkare som genom förmedling eller på annat sätt underlättat uppkomsten av sammanlänkade researrangemang (2 §). Arrangörer av paketresor är skyldiga att se till att paketresorna omfattas av en resegaranti

som är godkänd enligt resegarantilagen. Detsamma gäller näringsidkare som genom förmedling eller på annat sätt underlättar uppkomsten av sammanlänkade researrangemang när det gäller sådana arrangemang (4 och 5 §§). Paketresor som inte innefattar någon passagerartransport och för vilka betalning inte heller görs förrän efter det att paketresan har genomförts behöver inte omfattas av resegaranti (4 §).

Resegarantilagen möjliggör insolvensskydd i olika former så att aktörerna har möjlighet att välja den lösning som bäst passar deras verksamhet. Resegarantin ska bestå av en betalningsutfästelse av en bank, ett kreditmarknadsföretag eller ett försäkringsbolag och som fullgörs efter uppmaning, en försäkring, deponerade medel eller något annat liknande åtagande (13 §). Resegarantin ska säkerställa att de betalningar som görs för resan betalas tillbaka till resenären i den utsträckning reseavtalet inte fullgörs till följd av insolvens hos arrangören. Resegarantin ska också säkerställa hemtransport och inkvartering, om det behövs i avvaktan på hemtransporten. Resegarantin ska omfatta rimligt förutsebara kostnader (6–8 §§).

Kammarkollegiet prövar om det finns skyldighet att ordna resegaranti och om resegarantin kan godkännas. Kammarkollegiet prövar även en begäran om ersättning från en resegaranti om inte annat följer av de villkor som gäller för resegarantin.

Riksdagens tillkännagivande

Riksdagen beslutade i mars 2021, efter ett utskottsinitiativ från civilutskottet, om ett tillkännagivande om att regeringen snarast borde låta utreda det nuvarande resegarantisystemet (bet. 2020/21:CU26, rskr. 2020/21:225).

I regeringens skrivelse 2021/22:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2021 ansåg regeringen att tillkännagivandet var tillgodosett genom beslutet om kommittédirektiven Ett förbättrat resegarantisystem (dir. 2021:114). Utskottet hade ingen annan uppfattning än regeringen (yttr. 2021/22:CU4y). När det gäller utredningsuppdraget, se nedan.

Resegarantisystemutredningen

På uppdrag av regeringen har en särskild utredare sett över det svenska resegarantisystemet. Utredningen överlämnade i juni 2023 betänkandet Ett förbättrat resegarantisystem (SOU 2023:33). Utredningens bedömning är att det nuvarande resegarantisystemet är kostsamt i förhållande till det konsumentskydd det ger och att systemet kan medföra etableringshinder och betungande administration för reseaktörerna. Efter covid-19-pandemin och vissa större konkurser har resebranschen börjat betraktas som en högrisk-bransch vilket har medfört att premierna eller avgifterna för en resegaranti har ökat kraftigt. Detta har lett till att det är svårt för vissa företag att alls ordna en resegaranti.

Utredningen föreslår att tillämpningsområdet för resegarantin utvidgas. Återbetalningskrav och värdebevis ska omfattas av resegarantisystemet.

Utredningen har övervägt olika lösningar som bygger på att det inrättas en resegarantifond. Utredningen föreslår att det inrättas en resegarantifond som ska täcka 75 procent av resenärernas krav vid en konkurs, och att reseaktörerna vid sidan av resegarantifonden ska ordna individuella garantier som ska täcka 25 procent av kraven. Resegarantifondens målkapital ska uppgå till 1,5 miljarder kronor som byggs upp genom att reseaktörerna betalar ett visst bidrag per resenär till fonden (80 eller 40 kronor per resenär beroende på resans pris). Utredningens bedömning är att resegarantifonden på detta sätt kommer att vara fullt uppbyggd efter fem år.

Vidare föreslår utredningen att de individuella garantierna som huvudregel ska uppgå till 6,25 procent av den resegarantipliktiga årsomsättningen. Från huvudregeln ska det vara möjligt att göra avsteg, beroende på reseaktörens risk.

Därutöver föreslår utredningen att ersättningen från resegarantin får betalas ut till den som ersatt resenären för det krav som han eller hon har enligt resegarantilagen. Syftet med en sådan regel är att resegarantisystemet bättre ska samverka med regelverket som gäller för betalningar med bl.a. kontokort.

När det gäller reguljärflygresor föreslår utredningen att det inrättas en hemtransportfond för att bistå resenärer som är strandsatta på en destination utomlands vid händelse av en flygbolagskonkurs. Hemtransportfondens målkapital ska vara 300 miljoner kronor och finansieras genom att flygtransportföretag under fem år betalar ett bidrag till hemtransportfonden på 3 kronor per resenär.

Resegarantisystemutredningens betänkande bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Pågående arbete inom EU

Förslag till ändringar i EU:s flygpassagerarförordning

Kommissionen presenterade 2013 ett förslag till ändringar flygpassagerarförordningen och förordning (EG) nr 2027/97 om lufttrafikföretags skadeståndsansvar avseende lufttransport av passagerare och deras bagage, COM(2013) 130¹⁵. Förhandlingarna om förslaget har nyligen återupptagits.

¹⁵ Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 261/2004 om fastställande av gemensamma regler om kompensation och assistans till passagerare vid nekad ombordstigning och inställda eller kraftigt försenade flygningar och av förordning (EG) nr 2027/97 om lufttrafikföretags skadeståndsansvar avseende lufttransport av passagerare och deras bagage.

Förslag till ny EU-förordning om rättigheter för resenärer vid resor med kombinerade trafikslag och nya regler om tillsyn av resenärsrättigheter

Kommissionen presenterade i november 2023 ett förslag till förordning om passagerares rättigheter i samband med multimodala resor, dvs. resor där man kombinerar minst två typer av trafikslag för att komma fram till resmålet, COM(2023) 752. Syftet med förordningen är att stärka rättigheterna för resenärer som genomför multimodala resor, och den ska komplettera de EU-förordningar om resenärsrättigheter som redan finns för resor med flyg, tåg, buss och fartyg. De regler som föreslås om ersättning vid trafikstörningar tar sikte på missade anslutningar under resan. Om resenären väljer att avbryta resan ska denne ha rätt till återbetalning av biljettpriset såvitt avser den del av resan som inte har genomförts eller som inte längre tjänar något syfte för resenären. Ersättningen ska betalas inom 14 dagar. Om resan har bokats genom en mellanhand kan återbetalningen göras av mellanhanden.

Kommissionen presenterade samtidigt förslag till ändringar i redan gällande EU-förordningar om resenärsrättigheter för resor med flyg, tåg, buss och fartyg som syftar till att åtgärda brister i efterlevnaden av förordningarna, COM(2023) 753¹⁶. Exempelvis ska transportörer och andra aktörer fastställa kvalitetsnormer för sin verksamhet och tillsynsmyndigheterna ska utveckla metoder för att övervaka tillämpningen av förordningarna. För resor med flyg föreslås det en ny regel om återbetalning av flygbiljetter som bokats via en mellanhand. Regeln överensstämmer med den regel om återbetalning via mellanhand som föreslås i den nya förordningen om multimodala resor. Flygbolaget ska alltså ersätta mellanhanden för återbetalningen inom sju dagar och resenären ska få sina pengar inom 14 dagar.

Förslagen förhandlas för närvarande inom EU.

Kommissionens förslag till ändringsdirektiv om paketresor och sammanlänkade researrangemang

Kommissionen presenterade i november 2023 även ett förslag till ett direktiv om ändringar i direktivet om paketresor och sammanlänkade researrangemang, COM(2023) 905¹⁷. Syftet med ändringsdirektivet är att stärka konsumentskyddet, även vid kriser, samt att förtydliga och förenkla regleringen och samtidigt förbättra den inre marknads funktionssätt. Förslaget innebär bl.a. nya definitioner av vad som utgör en paketresa och ett sammanlänkat researrangemang, regler som begränsar paketresearrangörers möjlighet att kräva förskottsbetalning av resenärer, regler om värdebevis och regler om ett utökat insolvensskydd.

¹⁶ Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordningarna (EG) nr 261/2004, (EG) nr 1107/2006, (EU) nr 1177/2010, (EU) nr 181/2011 och (EU) 2021/782 vad gäller efterlevnaden av passagerares rättigheter i unionen.

¹⁷ Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv (EU) 2015/2302 för att göra skyddet av resenärer effektivare och för att förenkla och förtydliga vissa aspekter av direktivet.

Förslaget förhandlas för närvarande inom EU.

Frågesvar

Justitieminister Gunnar Strömmer anförde följande den 6 mars 2024 som svar på en skriftlig fråga (fr. 2023/24:674) om ändringsdirektivet om paketresor och sammanlänkade researrangemang:

Civilutskottet överlade om regeringens förslag till ståndpunkt så sent som den 13 februari i år. Den fick då stöd av samtliga riksdagspartier. Ståndpunkten innehåller ett brett förhandlingsmandat som ger utrymme för regeringen att agera aktivt inom ramarna för mandatet. Bland annat innebär ståndpunkten att regeringen ska verka för en god balans mellan konsumenters och näringsidkares intressen.

Förhandlingarna om förslaget till ändringsdirektiv befinner sig ännu i ett tidigt skede och förslaget är fortfarande ute på remiss. Som alltid när det gäller EU-förhandlingar kan det under förhandlingens gång finnas skäl att överväga om ståndpunkten behöver kompletteras eller justeras på något annat sätt. Riksdagen kommer fortlöpande att hållas informerad i frågan.

Tidigare behandling

Motsvarande motionsyrkanden som i motion 2024/25:1384 (SD) yrkandena 19 och 20 behandlades av utskottet våren 2023 i samband med behandlingen av proposition 2022/23:72 där regeringen föreslog ändringar i bl.a. lagen om kollektivtrafikresenärers rättigheter med anledning av EU:s nya tågpassagerarförordning (bet. 2022/23:CU18). Utskottet ansåg inte att det fanns skäl att föreslå något tillkännagivande från riksdagen med anledning av det som framfördes i de aktuella motionerna och föreslog att motionsyrkandena skulle avslås. Utskottet behandlade och avstyrkte motsvarande motionsyrkanden i förenklad ordning våren 2024 (bet. 2023/24:CU11). Motionsyrkanden om resegarantisystemet motsvarande yrkande 18 i motion 2024/25:2957 (C) behandlades och avstyrktes av utskottet våren 2023 i betänkande 2022/23:CU8 och i förenklad ordning våren 2024 i betänkande 2023/24:CU11. Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

När det gäller motion 2024/25:1384 (SD) yrkandena 19 och 20 behandlades motsvarande motionsyrkanden av utskottet våren 2023 i samband med ändringar i bl.a. lagen om kollektivtrafikresenärers rättigheter med anledning av EU:s nya tågpassagerarförordning och i förenklad ordning våren 2024. Som redovisats ovan har kommissionen presenterat ett förslag till förordning om passagerares rättigheter i samband med multimodala resor och en förordning om nya regler om tillsyn av resenärsrättigheter. Förslaget till förordning om passagerares rättigheter i samband med multimodala resor ska bl.a. komplettera tågpassagerarförordningen och innehåller regler om ersättning vid missade anslutningar under resan på grund av trafikstörningar.

Kommissionens förslag förhandlas för närvarande inom EU. Utskottet noterar att i Justitiedepartementets faktapromemoria 2023/24:FPM31 bedömde man att de nya reglerna som föreslås i förordningarna inte påverkar rättigheterna för kortare kollektivtrafikresor enligt lagen om kollektivtrafikresenärers rättigheter.

Utskottet anser i likhet med tidigare att det inte finns skäl att föreslå något tillkännagivande med anledning av motionsyrkandena. Motionsyrkandena bör därför avslås.

När det sedan gäller förslaget i motion 2024/25:2957 (C) yrkande 18 om att ta fram en lösning som säkerställer att resenärer har ett ekonomiskt skydd i de fall resor ställs in på grund av orsaker utanför arrangörens kontroll har en särskild utredare sett över det svenska resegarantisystemet. I betänkandet Ett förbättrat resegarantisystem (SOU 2023:33) föreslår Resegarantisystemutredningen bl.a. att tillämpningsområdet för resegarantin ska utvidgas och att återbetalningskrav och värdebevis ska omfattas av resegarantisystemet. Utredningen föreslår även att det inrättas en resegarantifond. Betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Vidare har kommissionen presenterat ett förslag till direktiv om ändringar i direktivet om paketresor och sammanlänkade researrangemang. Förslaget, som för närvarande förhandlas inom EU, innehåller bl.a. regler om ett utökat insolvensskydd.

Utskottet anser att resultatet av det pågående arbetet bör avvaktas. Det finns därför inte anledning att nu rikta ett nytt tillkännagivande till regeringen om resegarantisystemet. Motionsyrkandet bör avslås.

När det slutligen gäller förslaget i motion 2024/25:2957 (C) yrkande 19 om att åstadkomma en balanserad paketreselagstiftning på EU-nivå anförde justitieminister Gunnar Strömmer den 6 mars 2024, som svar på en skriftlig fråga om ändringsdirektivet om paketresor och sammanlänkade researrangemang, att regeringens ståndpunkt bl.a. innebär att regeringen vid förhandlingarna ska verka för en god balans mellan konsumenters och näringsidkares intressen.

Utskottet anser att det inte finns skäl till något tillkännagivande till regeringen med anledning av motionsyrkandet. Även detta motionsyrkande bör avslås.

Vidareförsäljning av evenemangsbiljetter m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om vidareförsäljning av evenemangsbiljetter m.m. Utskottet hänvisar bl.a. till att det nu är förbjudet för en näringsidkare att vidareförsälja evenemangsbiljetter till konsumenter om näringsidkaren har förvärvat biljetterna med användning av automatiserade medel för att kringgå t.ex. begränsningar kring antalet biljetter som en person kan köpa.

Jämför reservation 19 (SD) och 20 (V).

Motionerna

Michael Rubbestad m.fl. (SD) anför i kommittémotion 2024/25:1342 att det är ett problem att personer eller en helautomatiserad process (bottar) genomför köp av t.ex. ett stort antal biljetter till attraktiva konserter i syfte att sälja dem vidare till ett högre belopp och därmed göra en förtjänst på mellanskillnaden. Motionärerna anför vidare att samma problem även uppstod i samband med lanseringen av en spelkonsol. Motionärerna föreslår ett tillkännagivande om att regeringen bör tillsätta en utredning för att finna lösningar på problemet (yrkande 4).

Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) föreslår i kommittémotion 2024/25:1384 yrkande 16 ett tillkännagivande om att införa ett förbud mot att sälja evenemangsbiljetter i andra hand till ett högre pris än originalpriset. I yrkande 17 föreslår motionärerna ett tillkännagivande om att det tydligt ska framgå av en evenemangsbiljett vem som är den officiella (ursprungliga) säljaren (arrangören).

I kommittémotion 2024/25:195 yrkande 22 föreslår Andreas Lennkvist Manriquez m.fl. (V) ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med ett lagförslag som innebär ett förbud mot prispåslag vid vidareförsäljning av biljetter till kultur- och idrottsarrangemang.

I motion 2024/25:705 föreslår Daniel Persson (SD) ett tillkännagivande om att se över möjligheten att stoppa överpriser på konsertbiljetter som säljs i andra hand.

Ändring av direktivet om otillbörliga affärsmetoder

Den 27 november 2019 antog Europaparlamentet och rådet ett ändringsdirektiv¹⁸ genom vilket bl.a. direktivet om otillbörliga affärsmetoder

¹⁸ Direktiv (EU) 2019/2161 om ändring av rådets direktiv 93/13/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 98/6/EG, 2005/29/EG och 2011/83/EU vad gäller bättre upprätthållande och modernisering av unionens konsumentskyddsregler (ändringsdirektivet).

ändrades¹⁹. Direktivet om otillbörliga affärsmetoder har genomförts i svensk rätt huvudsakligen genom marknadsföringslagen (2008:486).

Genom ändringsdirektivet (artikel 3.7 b) har en ny punkt, 23 a, införts i bilaga I till direktivet om otillbörliga affärsmetoder, den s.k. svarta listan. I bilagan finns en förteckning över affärsmetoder som under alla förhållanden ska anses otillbörliga. Sverige har genomfört direktivet om otillbörliga affärsmetoder genom marknadsföringslagen, och bilaga I till direktivet gäller enligt 4 § marknadsföringslagen som lag i Sverige. Den nya punkten innebär ett förbud mot att till konsumenter vidaresälja biljetter till kultur- och idrottsevenemang om näringsidkaren har förvärvat dem genom användning av automatiserade medel för att kringgå eventuella begränsningar av antalet biljetter som en person kan köpa eller andra regler som är tillämpliga på biljettköp.

I ingressen till ändringsdirektivet (skäl 50) anges följande:

Det bör vara förbjudet för näringsidkare att till konsumenterna vidaresälja biljetter till kultur- och idrottsevenemang som de har förvärvat genom användning av programvara såsom s.k. bottar, vilken ger näringsidkarna möjlighet att köpa biljetter utöver de tekniska begränsningar som tillämpas av den primära biljettförsäljaren eller att kringgå andra tekniska medel som den primära försäljaren har infört för att säkerställa att biljetter finns tillgängliga för alla. Detta förbud påverkar inte eventuella andra nationella åtgärder som medlemsstaterna kan vidta för att skydda konsumenternas berättigade intressen, säkra sin kulturpolitik och bred tillgång för alla till kultur- och idrottsevenemang, exempelvis att reglera vidareförsäljningspriser på biljetter.

I proposition 2021/22:174 Ett moderniserat konsumentskydd lämnade regeringen förslag till lagändringar för att genomföra ändringsdirektivet i svensk rätt. I propositionen bedömde regeringen att den nya punkten om vidareförsäljning av biljetter i bilaga I till direktivet om otillbörliga affärsmetoder, enligt marknadsföringslagen gäller automatiskt som svensk lag och att ytterligare lagstiftningsåtgärder därför inte borde vidtas.

Beslut från Allmänna reklamationsnämnden

Allmänna reklamationsnämnden har prövat om en konsument har ångerrätt när konsertbiljetter köpts i andra hand. Konsumenten hade köpt biljetterna av ett företag. På biljetterna stod ett annat namn än konsumentens och ett annat pris än det konsumenten hade betalat, biljetterna visade sig alltså vara köpta i andra hand. Företaget vägrade att låta konsumenten ångra köpet och hänvisade till undantaget från ångerrätten för avtal om kulturevenemang och fritidsaktiviteter i 2 kap. 11 § 12 distansavtalslagen. Nämnden kom fram till att undantaget från ångerrätten inte gäller köp av biljetter i andra hand, dvs. när biljetterna köpts av en näringsidkare som i sin tur har förvärvat biljetterna av

¹⁹ Direktiv 2005/29/EG av den 11 maj 2005 om otillbörliga affärsmetoder som tillämpas av näringsidkare gentemot konsumenterna på den inre marknaden.

arrangören eller av någon annan. I en sådan situation hade konsumenten alltså rätt att ångra köpet (Beslut 2022-12-28; 2022-08173).

Frågesvar

Statsrådet Erik Slottnér anförde följande den 13 mars 2024 som svar på en skriftlig fråga (fr. 2023/24:679) om försäljning av biljetter i andra hand:

[...] har frågat mig om jag avser ta något initiativ till lagstiftning om försäljning av biljetter i andra hand.

Som [...] nämner har det relativt nyligen införts ett förbud mot att använda vissa affärsmetoder vid andrahandsförsäljning av biljetter. Arrangörer av evenemang kan dessutom själva vidta åtgärder för att begränsa möjligheten att sälja biljetter vidare till förhöjda priser.

Hur väl förbudet och frivilliga åtgärder från branschen fungerat för att möta de problem konsumenterna upplever på marknaden för evenemangsbiljetter är fortfarande för tidigt att avgöra. Regeringen har därför i dagsläget inga planer på att vidta några ytterligare åtgärder men kommer att följa frågan.

Tidigare behandling

Motionsyrkanden om vidareförsäljning av evenemangsbiljetter m.m. behandlades senast av utskottet våren 2023 i betänkande 2022/23:CU8 och i förenklad ordning våren 2024 i betänkande 2023/24:CU11. Utskottet föreslog att motionsyrkandena skulle avslås bl.a. med hänvisning till att det nu är förbjudet för en näringsidkare att vidareförsälja evenemangsbiljetter till konsumenter om näringsidkaren har förvärvat biljetterna med användning av automatiserade medel för att kringgå t.ex. begränsningar kring antalet biljetter som en person kan köpa. Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Som redovisats ovan har det genom ändringsdirektivet införts ett förbud mot att vidareförsälja biljetter till kultur- och idrottsevenemang till konsumenter om näringsidkaren har förvärvat biljetterna genom användning av automatiserade medel för att kringgå eventuella begränsningar av antalet biljetter som en person kan köpa eller andra regler som är tillämpliga på biljettköp.

Statsrådet Erik Slottnér har som svar på en skriftlig fråga om huruvida han avser att ta något initiativ till lagstiftning om försäljning av biljetter i andra hand uppgett att det fortfarande är för tidigt att avgöra hur väl förbudet och frivilliga åtgärder från branschen fungerat för att möta de problem konsumenterna upplever på marknaden för evenemangsbiljetter. Regeringen har därför i dagsläget inga planer på att vidta några ytterligare åtgärder men kommer att följa frågan.

Utskottet vill även peka på att Allmänna reklamationsnämnden i ett beslut från december 2022 kommit fram till att undantaget från ångerrätten för avtal om kulturevenemang och fritidsaktiviteter i 2 kap. 11 § 12 distansavtalslagen

inte gäller köp av biljetter i andra hand, dvs. då biljetterna köpts av en näringsidkare som i sin tur har förvärvat biljetterna av arrangören eller av någon annan.

Mot denna bakgrund är utskottet inte berett att föreslå någon åtgärd med anledning av motionsyrkandena. Motionsyrkandena bör avslås.

Formkrav för fullmakter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om formkrav för fullmakter. Utskottet hänvisar till riksdagens tillkännagivande om särskilda formkrav för fullmakter som gäller större ekonomiska åtaganden.

Jämför reservation 21 (S) och särskilt yttrande 1 (SD).

Motionerna

Jennie Nilsson m.fl. (S) anser i kommittémotion 2024/25:3073 att det bör införas ett formkrav för fullmakter. Motionärerna anför att ett formkrav för fullmakter, likt det som finns för t.ex. testamenten, framstår som ett användbart verktyg för att stärka det förebyggande arbetet mot mäns ekonomiska våld mot kvinnor. Motionärerna hänvisar till riksdagens tillkännagivande från 2024 (se nedan) och anser att det är angeläget att regeringen snarast återkommer i frågan. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta (yrkande 20).

I kommittémotion 2024/25:1389 yrkande 35 föreslår Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) ett tillkännagivande om att införa ett skriftlighets- och bevitnandekrav för fullmakter som gäller större ekonomiska åtaganden. Motionärerna anför bl.a. att de låga kraven för fullmakter kan missgynna utsatta personer, som exempelvis personer som är utsatta för ekonomiskt våld av en tidigare partner.

Nuvarande ordning

Den grundläggande regeln när det gäller en fullmakts rättsverkan finns i 10 § lagen (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område (avtalslagen) och innebär att den som har gett någon annan fullmakt att sluta avtal eller företa andra rättshandlingar blir omedelbart bunden av fullmäktigens rättshandlingar, om dessa företas i fullmaktsgivarens namn och inom fullmaktens gränser. En fullmakt kan vara antingen obegränsad eller begränsad i tid eller handling. En fullmakt kan också inskränkas genom uttryckliga instruktioner i en skriftlig fullmakt eller genom muntliga instruktioner. Den som uppträder som fullmäktig ansvarar för att han eller hon har en erforderlig fullmakt (25 § avtalslagen).

Det finns inga generella formkrav för fullmakter. För fullmakt att sluta avtal om köp, byte eller gåva av fast egendom finns dock en specialregel i 27 § andra stycket avtalslagen som uppställer ett krav på skriftlig fullmakt. Särskilda formkrav gäller också för testamenten och framtidsfullmakter som ska vara skriftliga och undertecknade av testatorn respektive fullmaktsgivaren samt bevittnade av två personer (10 kap. 1 § ärvdabalken och 4 § lagen [2017:310] om framtidsfullmakter).

Riksdagens tillkännagivande

Riksdagen beslutade våren 2024, på förslag av utskottet, om ett tillkännagivande om att regeringen ska se över om det bör införas särskilda formkrav för fullmakter som gäller större ekonomiska åtaganden, t.ex. stora lån, och återkomma till riksdagen i frågan (bet. 2023/24:CU11, rskr. 2023/24:170). I betänkandet anförde utskottet bl.a. följande:

För enklare rättshandlingar utan större ekonomiskt värde behöver det vara enkelt att utfärda en fullmakt. Men när det gäller större ekonomiska åtaganden, t.ex. stora lån, framstår formkrav för fullmakter enligt utskottet som ett användbart verktyg för att stärka det förebyggande arbetet mot mäns våld mot kvinnor, och då närmare bestämt det ekonomiska våldet. Formkrav för fullmakter skulle också skydda andra utsatta personer, t.ex. den som inte har möjlighet att sköta sina bankärenden på egen hand, och minska risken för förfalskningar. Formkraven skulle t.ex. kunna motsvara vad som nu gäller för testamenten och framtidsfullmakter.

Mot denna bakgrund anser utskottet att regeringen ska se över om det bör införas särskilda formkrav för fullmakter som gäller större ekonomiska åtaganden, t.ex. stora lån, och återkomma till riksdagen i frågan.

I regeringens skrivelse 2024/25:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2024 anges att ett arbete har inletts i Regeringskansliet med att överväga vilka åtgärder som bör vidtas med anledning av tillkännagivandet. Punkten är inte slutbehandlad.

Utskottets ställningstagande

Som redovisats ovan beslutade riksdagen våren 2024 om ett tillkännagivande om att regeringen ska se över om det bör införas särskilda formkrav för fullmakter som gäller större ekonomiska åtaganden. Ett arbete har inletts i Regeringskansliet med att överväga vilka åtgärder som bör vidtas med anledning av tillkännagivandet. Enligt utskottet finns inte anledning att nu rikta något ytterligare tillkännagivande till regeringen i frågan.

Motionsyrkandena bör därför avslås.

Information till efterlevande

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om information till efterlevande.

Motionen

I motion 2024/25:69 föreslår Johnny Svedin (SD) ett tillkännagivande om att utreda möjligheten att vidta åtgärder för att förenkla de ekonomiska och juridiska processerna för efterlevande vid dödsfall. Motionären anser bl.a. att det ska inrättas en central, digital informationsportal med information och vägledning till efterlevande som även ska inkludera kostnadsfria juridiska rådgivningsverktyg. Informationsportalen ska även innehålla kontaktuppgifter till relevanta myndigheter och organisationer. Motionären anser även att det ska genomföras nationella informationskampanjer riktade till allmänheten om kostnadseffektiva begravningsalternativ och efterlevandes rättigheter. Vidare anser motionären att det ska införas krav på begravningsbyråer att erbjuda ett standardiserat begravningspaket som innehåller alla nödvändiga tjänster till ett fast pris.

Efterlevandeguiden

Efterlevandeguiden.se är en webbplats som innehåller samlad information från Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och Skatteverket om vad efterlevande behöver tänka på när en anhörig dör. På webbplatsen finns information om bl.a. att förbereda en begravning, sköta ett dödsbo, ekonomiska ersättningar, göra en bouppteckning, dela upp arv och deklarerat dödsboet. På webbplatsen finns även kontaktuppgifter till myndigheter och organisationer som kan ge de efterlevande information och hjälp i olika frågor.

Information från Skatteverket, Pensionsmyndigheten och Försäkringskassan

På Skatteverkets webbplats (skatteverket.se) finns information till anhöriga som har mist en närstående. Information lämnas bl.a. om dödsfallsintyg, bouppteckning och hur man deklarerar för ett dödsbo. På webbplatsen finns också en blankett som kan användas då man ska upprätta en bouppteckning. Bouppteckningen kan inte skickas till Skatteverket för registrering digitalt utan ska skickas till myndigheten i pappersform. Skatteverket har för avsikt att digitalisera bouppteckningsverksamheten och lämnade i juni 2023 in en promemoria till regeringen med en utredning på området som handlar bl.a. om en ny e-tjänst för privatpersoner. Promemorian bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Information till efterlevande om bl.a. efterlevandepension och efterlevandestöd finns på Pensionsmyndighetens webbplats. På Försäkringskassans webbplats finns bl.a. information om vad som gäller när en anhörig som har fått ersättningar från Försäkringskassan har avlidit.

Frågesvar

Socialminister Jakob Forssmed anförde följande den 30 oktober 2024 som svar på skriftliga frågor (fr. 2024/25:240 och fr. 2024/25:312) om begravningsbranschen:

[...] har frågat mig vilka åtgärder jag och regeringen avser att vidta för att öka tillsynen och regleringen av begravnings- och bouppteckningsbranschen, och hur regeringen kommer säkerställa att anhöriga skyddas från oetiska och kriminella aktörer i denna bransch.

[...] har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att komma till rätta med missförhållandena i och stärka tillsynen över begravningsbranschen.

Inledningsvis vill jag understryka att det är djupt oetiskt och kanske i vissa fall kriminellt att utnyttja och lura människor i sorg på det sätt som framkommit i SVT:s granskning. För regeringen är det en prioriterad fråga att hindra kriminella aktörer från att begå bedrägerier eller på annat sätt utnyttja människor i utsatta situationer. I de fall det finns misstanke om att ett brott har begåtts är det viktigt att göra en polisanmälan.

Begravningsbyråer måste förhålla sig till och följa marknadsföringslagstiftningen. I det fall det finns misstanke om att en begravningsbyrå inte lever upp till marknadsföringslagens krav ska en anmälan göras till Konsumentverket. Är begravningsbyrån ansluten till Sveriges auktoriserade begravningsbyråer kan klagomål även framföras till Sveriges auktoriserade begravningsbyråers reklamationsnämnd (SBF) som har till uppgift att, efter anmälan från konsument med krav om ekonomisk ersättning, bedöma frågor rörande de auktoriserade medlemsbyråernas agerande och ansvar gentemot sina uppdragsgivare i samband med begravnings- och juridiska uppdrag samt därmed sammanhängande verksamhet.

Jag kommer att fortsätta följa frågan noggrant och om det behövs är jag beredd att överväga initiativ.

Utskottets ställningstagande

Som redovisats ovan innehåller webbplatsen Efterlevandeguiden.se samlad information från Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och Skatteverket om vad efterlevande behöver tänka på när en anhörig dör. Även på Skatteverkets webbplats finns information till anhöriga som har mist en närstående. På webbplatsen finns också en blankett som kan användas då man ska upprätta en bouppteckning som ska skickas till myndigheten för registrering i pappersform. Skatteverket har för avsikt att digitalisera bouppteckningsverksamheten och har lämnat in en promemoria till regeringen som bl.a. handlar om en ny e-tjänst för privatpersoner. Promemorian bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Information till efterlevande lämnas också på Pensionsmyndighetens och Försäkringskassans webbplatser.

Vidare förklarade socialminister Jakob Forssmed i oktober 2024 som svar på två skriftliga frågor om bl.a. åtgärder för att öka tillsynen och regleringen av begravnings- och bouppteckningsbranschen att han kommer att fortsätta följa frågan noggrant och om det behövs är han beredd att överväga initiativ.

Utskottet anser inte att det finns skäl att föreslå någon åtgärd från riksdagens sida med anledning av motionsyrkandet. Motionsyrkandet bör avslås.

Konsumentkrediter och överskultsättning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om konsumentkrediter och överskultsättning. Utskottet hänvisar bl.a. till ny lagstiftning och pågående arbete.

Jämför reservation 22 (S, MP), 23 (V) och 24 (C) samt särskilt yttrande 2 (SD).

Motionerna

Jennie Nilsson m.fl. (S) anför i kommittémotion 2024/25:3074 att alltför många företag som sysslar med s.k. snabb lån/sms-lån uppträder på ett sätt som inte är acceptabelt. Bland annat arbetar snabb låneföretagen med reklam som hänsynslöst riktar sig till redan tungt skuldsatta människor. Vidare brister de oseriösa företagen i sin kreditprövning och i många fall beviljar man lån trots att det är uppenbart att låntagaren kommer att ha svårt att återbetala. Motionärerna föreslår ett tillkännagivande om att vidta åtgärder mot oseriösa kreditgivningsföretag (yrkande 9). Motionärerna anser vidare att det bör utredas att införa en karenstid och ångerrätt för utbetalning av snabb lån/sms-lån. För att minska risken för ödesdigra impulslån bör en tid som passera mellan låneansökan och utbetalning av beviljat lån eller så ska lån inte kunna beviljas och utbetalas under nattetid. Motionärerna föreslår ett tillkännagivande om att överväga att införa en karenstid för utbetalning av snabb lån/sms-lån (yrkande 11).

I kommittémotion 2024/25:1381 föreslår Mikael Eskilander sson m.fl. (SD) tillkännagivanden om dels ett förtydligande i lagstiftningen om att det ska krävas kreditprövning när en fakturabetalning ändras till delbetalning (yrkande 5), dels om att utreda ett införande av en beloppsgräns för hur stora högst kostnads krediter (lån utan säkerhet) en låntagare totalt kan ha (yrkande 7). Motionärerna anser även att Finansinspektionens och Konsumentverkets allmänna råd om konsumentkrediter i fråga om vilka uppgifter som ska ingå i kreditprövningen ska vara bindande. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta (yrkande 4). Vidare föreslår motionärerna ett tillkännagivande om att begränsa möjligheten till utbetalning av snabb lån på kvällar och nätter (yrkande 8). För att förhindra oönskat tänkta ansökningar om snabb lån på

kvälls- och nattetid anser motionärerna att utbetalning av snabblån endast bör kunna ske på dagtid och att ett förbud mot utbetalning av lån på kvällar och nätter bör införas.

I kommittémotion 2024/25:195 yrkande 4 föreslår Andreas Lennkvist Manriquez m.fl. (V) ett tillkännagivande om att regeringen snarast bör återkomma med förslag på konkreta förebyggande åtgärder mot överskuldsättning. Vidare föreslår motionärerna ett tillkännagivande om att regeringen bör lägga fram ett förslag som innebär att sms-lån och andra snabblån förbjuds (yrkande 12).

Ett tillkännagivande om att se över och om möjligt förbjuda sms-lån föreslås av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) i motion 2024/25:808.

I motion 2024/25:3095 yrkande 1 föreslår även Markus Wiechel (SD) ett tillkännagivande om att se över ett förbud mot snabblån. Vidare anser motionären att det alltid bör finnas tydlig information om möjligheten till konsumentvägledning i samband med att en låntagare erbjuds lån. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta (yrkande 2). Motionären föreslår också ett tillkännagivande om att utreda införandet av en karenstid vid utbetalning av lån (yrkande 5).

Ett tillkännagivande om att införa en karenstid vid utbetalning av lån och därmed begränsa möjligheten till snabblån på helger och nätter föreslås av Isak From och Åsa Karlsson (båda S) i motion 2024/25:130 yrkande 3.

I kommittémotion 2024/25:2957 yrkande 6 föreslår Anne-Li Sjölund m.fl. (C) ett tillkännagivande om att regeringen bör överväga frågan om att införa en central spärrtjänst som möjliggör för privatpersoner att spärra sig från att ta nya krediter och lån.

I motion 2024/25:1782 föreslår Carl Nordblom (M) ett tillkännagivande om att se över möjligheten att införa ett system där konsumenter kan stänga av sig från att ta snabblån.

Även i motion 2024/25:2385 av Jesper Skalberg Karlsson (M) föreslås ett tillkännagivande om att överväga ett självavstängningssystem för snabblån.

Magnus Jacobsson (KD) anser i motion 2024/25:93 att dagens regelverk behöver ses över så att det blir ännu svårare att ta snabba lån med höga räntor. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta (yrkande 3).

I motion 2024/25:603 föreslår Alexander Christiansson (SD) ett tillkännagivande om att utreda lagstiftningen om snabblån i syfte att förhindra s.k. romansbedrägerier.

I motion 2024/25:1146 föreslår Mikael Oscarsson (KD) ett tillkännagivande om att skärpa lagstiftningen kring sms-lån. Motionären anser att hårdare krav på kreditprövning, sänkta räntetak och skärpta marknadsföringsregler är några av de åtgärder som krävs för att förbättra skyddet för konsumenterna och motverka överskuldsättning.

I motion 2024/25:1230 föreslår Yusuf Aydin (KD) ett tillkännagivande om att intensifiera arbetet för att motverka och förebygga överskuldsättning i Sverige. Motionären anför bl.a. att man genom skärpta regler för kreditgivning

och strängare regler för marknadsföring av krediter kan motverka och förebygga att människor hamnar i skuldproblem.

Gällande rätt m.m.

Konsumentkreditlagen (2010:1846) trädde i kraft den 1 januari 2011 (prop. 2009/10:242, bet. 2010/11:CU5, rskr. 2010/11:80). Konsumentkreditlagen omfattar i princip alla slag av krediter som näringsidkare lämnar till konsumenter. Lagen är tvingande till konsumentens förmån.

2018 års ändringar i konsumentkreditlagen i fråga om snabblån och andra högkostnadskrediter

År 2018 infördes regler i konsumentkreditlagen för att åstadkomma en mer ansvarsfull marknad för snabblån och andra högkostnadskrediter (prop. 2017/18:72, bet. 2017/18:CU20, rskr. 2017/18:262). Ett räntetak och kostnadstak infördes för högkostnadskrediter²⁰. Räntetaket innebar att en högkostnadskredit inte fick ha en kreditränta eller dröjsmålsränta som var mer än 40 procentenheter högre än den vid varje tid gällande referensräntan enligt 9 § räntelagen (1975:635). Kostnadstaket innebar att kostnaderna för högkostnadskrediten inte fick överstiga ett belopp som motsvarade kreditbeloppet eller, i fråga om en kontokredit, varje enskilt utnyttjande av krediten som konsumenten hade gjort. Löptiden för en högkostnadskredit fick, med vissa undantag, inte förlängas mer än en gång. Undantaget från skyldigheten att göra en kreditprovning vid gratislån och andra korta fristående krediter som inte är förbundna med mer än en obetydlig avgift togs bort.

Samtidigt infördes också ett krav på att måttfullhet ska iakttagas vid marknadsföring av alla slags konsumentkrediter. Marknadsföring som inte är måttfull ska anses som otillbörlig mot konsumenter och kunna leda till sanktioner. Vid marknadsföring av ett kreditavtal som avsåg en högkostnadskredit skulle näringsidkaren även vara skyldig att ge konsumenten en upplysning om att det var fråga om en sådan kredit. Upplysningen skulle också innehålla information om riskerna med skuldsättning och om vart konsumenten kan vända sig för att få stöd i budget- och skuldfrågor.

2025 års ändringar i konsumentkreditlagen

Den 1 mars 2025 trädde ändringar i konsumentkreditlagen i kraft som syftar till att motverka riskfylld kreditgivning och att enskilda blir överskuldsatta genom att beviljas lån som de inte kan betala tillbaka (prop. 2024/25:17, bet. 2024/25:CU5, rskr. 2024/25:62). Genom dessa lagändringar har begreppet högkostnadskredit utmönstrats ur konsumentkreditlagen. Lagändringarna innebär i huvudsak följande.

²⁰ Med högkostnadskredit avsågs en kredit med en effektiv ränta som minst uppgår till referensräntan enligt 9 § räntelagen (1975:635) med ett tillägg av 30 procentenheter och som inte huvudsakligen avsåg kreditköp eller är en bostadskredit.

Bestämmelserna om räntetak i konsumentkreditlagen omfattar nu alla krediter enligt lagen utom bostadskrediter. Detsamma gäller begränsningen för kreditgivare att ta ut ersättning med anledning av dröjsmål med betalningen. Räntetaket har sänkts från 40 till 20 procentenheter utöver gällande referensränta.

Även bestämmelserna om kostnadstak har fått ett utvidgat tillämpningsområde och omfattar nu alla krediter enligt lagen utom bostadskrediter, kontokrediter som huvudsakligen avser kreditköp och krediter som avser kreditköp där kreditbeloppet inte överstiger två procent av prisbasbeloppet. Det utvidgade kostnadstaket omfattar samma kostnader som det tidigare kostnadstaket (dvs. kreditkostnader, dröjsmålsränta och kostnader enligt lagen [1981:739] om ersättning för inkassokostnader m.m.).

Det har införts ett särskilt kostnadstak för uppläggningsavgifter för alla krediter utom bostadskrediter. Sådana avgifter får inte överstiga en procent av prisbasbeloppet.

Vidare har begränsningen av möjligheten att förlänga löptiden för en kredit utvidgats och gäller nu alla krediter enligt konsumentkreditlagen med undantag för bostadskrediter.

Dessutom har bestämmelsen om att näringsidkaren ska lämna en särskild upplysning vid marknadsföring utvidgats till att omfatta alla kreditavtal enligt konsumentkreditlagen utom bostadskrediter och räntefria krediter. Upplysningen ska innehålla information om att en kredit medför kostnader för konsumenten och liksom tidigare också information om riskerna med skuldsättning och vart konsumenten kan vända sig för att få stöd i budget- och skuldfrågor.

Konsumentens ångerrätt vid kreditavtal

Enligt 21 och 22 §§ konsumentkreditlagen har konsumenten rätt att frånträda ett kreditavtal (ångerrätt) genom att till kreditgivaren lämna eller sända ett meddelande om detta inom 14 dagar från den dag då kreditavtalet ingås, dock tidigast den dag då dokumentationen av kreditavtalet enligt 14 § kommer konsumenten till handa (ångerfrist).

Vissa kredittyper undantas från ångerrätten, bl.a. bostadskrediter och vissa kontokrediter.

Krav att presentera betalningssätt på ett visst sätt vid e-handel

I syfte att öka konsumentskyddet på betalningsmarknaden infördes den 1 juli 2020 ett krav i lagen (2010:751) om betaltjänster (betaltjänstlagen) som innebär att betalningssätt för konsumenter ska presenteras på ett visst sätt vid e-handel. Om en konsument vid köp av varor och tjänster online kan välja ett betalningssätt som innebär att en kredit inte lämnas, ska ett sådant betalningssätt visas först. Ett betalningssätt som innebär att en kredit lämnas ska inte heller vara förvalt om det finns andra betalningssätt (prop. 2019/20:79,

bet. 2019/20:FiU37, rskr. 2019/20:191). Kravet omfattar alla slags e-handelsplattformar (digitala säljkanaler).

Lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter

Enligt lagen (2014:275) om viss verksamhet med konsumentkrediter omfattas snabblåneföretag (konsumentkreditinstitut) av tillståndsplikt och står under tillsyn av Finansinspektionen med ett tydligt krav på sundhet i rörelsen.

Propositionen Stärkt konsumentskydd på kreditmarknaden

Regeringen beslutade den 13 mars 2025 proposition 2024/25:138 Stärkt konsumentskydd på kreditmarknaden. För att stärka konsumentskyddet, motverka överskuldssättning och skapa en jämnare spelplan för aktörer på konsumentkreditmarknaden föreslås i propositionen att lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter ska upphävas och att bara ett svenskt eller utländskt kreditinstitut ska få driva näringsverksamhet som har till ändamål att lämna eller förmedla krediter till konsumenter. Detta innebär att konsumentkreditinstitut som vill fortsätta att driva näringsverksamhet som har till ändamål att lämna eller förmedla krediter till konsumenter i stället får ansöka om tillstånd att driva bank- eller finansieringsrörelse.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2025.

I propositionen anges bl.a. följande:

En bidragande orsak till problem med överskuldssättning bland vissa svenska hushåll är att marknaden för konsumtionslån har vuxit i snabb takt under de senaste åren. Tendensen drivs på av den tekniska utvecklingen. Enkel tillgång till lån över internet har ökat under senare år och bidrar till att skapa osunda konsumtionsmönster.

Konsumentkreditinstitut är företag som driver verksamhet med konsumentkrediter och som har lägre krav på kapital och organisation än banker. Konsumentkreditinstitutens lån utmärker sig i flera avseenden jämfört med bankernas. De har till dominerande del en avsevärt högre ränta än den ränta bankerna ger. Deras låntagare utgörs i hög omfattning av unga människor med låga inkomster. Deras låntagare får också i väsentligt högre grad än bankers låntagare betalningspåminnelser, inkassokrav och skulder hos Kronofogdemyndigheten.

Propositionen kommer att beredas av finansutskottet under våren 2025 (bet. 2024/25:FiU37).

Tillsynen enligt konsumentkreditlagen

Enligt 55 § konsumentkreditlagen utövar Konsumentverket tillsyn över att lagen följs. Verkets tillsyn omfattar dock inte Sveriges riksbank, verksamhet som står under tillsyn av Finansinspektionen eller verksamhet hos Kronofogdemyndigheten. För att skapa förutsättningar för en samlad tillsyn över kreditprovningar som görs av kreditgivare utövar Finansinspektionen sedan den 1 januari 2023 den näringsrättsliga tillsynen över att konsumentkreditinstitutet följer konsumentkreditlagen, medan Konsumentverket utövar

den marknadsrättsliga tillsynen (prop. 2022/23:9, bet. 2022/23:FiU18, rskr. 2022/23:48). Det innebär att Finansinspektionen är tillsynsmyndighet för samtliga tillståndspliktiga aktörer som lämnar krediter till konsumenter, medan Konsumentverket utövar den marknadsrättsliga tillsynen.

Allmänna råd om konsumentkrediter

Sedan den 1 september 2023 gäller Finansinspektionens allmänna råd om krediter i konsumentförhållanden (FFFS 2023:20). Det övergripande syftet med dessa allmänna råd är att vägleda företagen under Finansinspektionens tillsyn om hur de, givet förutsättningarna på den svenska kreditmarknaden, bör agera för att leva upp till kraven i konsumentkreditlagen särskilt vad gäller kraven på god kreditgivningssed och på kreditprövning. Vidare förtydligas att samtliga tillståndspliktiga institut som lämnar krediter till konsumenter omfattas av råden.

Även Konsumentverket har utfärdat allmänna råd om konsumentkrediter (KOVFS 2020:1). Konsumentverkets allmänna råd handlar bl.a. om god kreditgivningssed, måttfullhet vid marknadsföring, information, kreditprövning och vissa skyldigheter för kreditförmedlare.

Riksdagens tillkännagivande om ett skuld- och kreditregister

I samband med lagstiftningsärendet om att bl.a. utvidga ränte- och kostnadstaken i konsumentkreditlagen till att gälla flertalet konsumentkrediter beslutade riksdagen, på utskottets förslag, om ett tillkännagivande till regeringen om att vidta nödvändiga åtgärder för att ett system för register över skuld- och kreditinformation ska kunna inrättas (bet. 2024/25:CU5, rskr. 2024/25:63). Utskottet anförde följande:

Utskottet anser att ett skuld- och kreditregister kan vara ett kraftfullt verktyg för att motverka riskfylld kreditgivning och minska riskerna för överskuldsättning. Utskottet, som noterar att de flesta remissinstanser är positiva till ett skuldregister men föredrar ett register med ett annat innehåll och en annan utformning än vad utredningen föreslår, bedömer i likhet med regeringen att utredningens förslag i sin nuvarande form inte bör leda till lagstiftning. Utskottet anser dock att det är angeläget att frågan om införandet av ett skuld- och kreditregister utreds vidare och att ett nytt förslag tas fram.

I regeringens skrivelse 2024/25:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2024 anges att ärendet bereds i Regeringskansliet. Punkten är inte slutbehandlad.

Ett nytt konsumentkreditdirektiv

Europaparlamentet och rådet antog i oktober 2023 ett nytt direktiv om konsumentkrediter²¹ som ersätter konsumentkreditdirektivet från 2008²². Det nya direktivet har fått ett utvidgat tillämpningsområde jämfört med 2008 års direktiv. Exempelvis omfattas ränte- och avgiftsfria krediter i fler fall än tidigare. En kredit som lämnas av en tredje part vid köp av varor och tjänster omfattas alltid av reglerna i det nya direktivet, oavsett om den är räntefri eller inte. Även bestämmelserna om marknadsföring, information, kreditprövning och ångerrätt har förändrats i förhållande till 2008 års konsumentkreditdirektiv. Kriterierna för att en kreditgivare efter kreditprövning ska kunna bevilja en kredit har förtydligats.

Det nya direktivet innehåller också bestämmelser som inte har någon motsvarighet i 2008 års direktiv. Bland annat regler om rådgivningstjänster, krav på kompetens hos kreditgivares och kreditförmedlares personal, ett allmänt hederlighetskrav för kreditgivare och kreditförmedlare, krav på stöd till konsumenter i ekonomiska svårigheter samt bestämmelser om skyldigheter för kreditgivare att vidta anståndsåtgärder innan verkställighet begärs.

Konsumentkreditutredningen

En särskild utredare har haft i uppdrag att analysera och föreslå vilka författningsändringar som behövs för att genomföra det nya konsumentkreditdirektivet i svensk rätt. Utredningen, som har tagit namnet Konsumentkreditutredningen, överlämnade i oktober 2024 delbetänkandet Ett nytt konsumentkreditdirektiv (SOU 2024:69).

Utredningen föreslår att det nya konsumentkreditdirektivets artiklar av främst civil- och marknadsrättslig karaktär genomförs genom bestämmelser som förs in i en ny konsumentkreditlag. Den nya konsumentkreditlagen ska i huvudsak ha samma innehåll och tillämpningsområde som den nuvarande konsumentkreditlagen men med en annan struktur. Därutöver lämnas bl.a. följande förslag.

I bestämmelsen om krav på måttfull marknadsföring föreslås ett tillägg som innebär att viss typ av marknadsföring aldrig är att anse som måttfull. Det gäller sådan marknadsföring som anger att lämnade krediter, betalningsförsummelser och kreditmissbruk saknar betydelse för kreditprövningen eller antyder att krediter leder till förbättrade ekonomiska förutsättningar eller förbättrar konsumentens situation på något annat sätt.

Den information som näringsidkaren ska lämna vid marknadsföring av kreditavtal förtydligas och anpassas till det nya direktivet.

Det ska införas en generell skyldighet för näringsidkaren att lämna viss information om näringsidkaren erbjuder rådgivning. I de fall en kredit innebär

²¹ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2023/2225 av den 18 oktober 2023 om konsumentkreditavtal och om upphävande av direktiv 2008/48/EG.

²² Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/48/EG av den 23 april 2008 om konsumentkreditavtal och om upphävande av rådets direktiv 87/102/EEG.

en särskild risk för konsumentens ekonomiska förhållanden, ska näringsidkaren upplysa konsumenten om detta.

Det övergripande kravet som gäller för kreditgivare och kreditförmedlare av bostadskrediter, om att handla hederligt, rättvist, transparent och professionellt med beaktande av konsumentens rättigheter och intressen ska göras tillämpligt även på verksamhet med de krediter som omfattas av det nya konsumentkreditdirektivets tillämpningsområde.

Reglerna om kreditprövning utvidgas och ändras i förhållande till den nuvarande konsumentkreditlagen. Det införs en bestämmelse om att kreditprövningen ska vara grundlig och göras i konsumentens intresse. I stället för att grundas på tillräckliga uppgifter ska kreditprövningen grundas på nödvändiga och relevanta uppgifter om konsumentens ekonomiska förhållanden. Vidare införs en presumtion för att uppgifterna ska avse såväl konsumentens inkomster som utgifter, tillgångar och skulder samt uppgifter om andra ekonomiska åtaganden, om det inte med hänsyn till vilket slags kredit det rör sig om, kreditavtalets löptid och belopp samt kreditens risker för konsumenten skulle vara oproportionerligt. Skyldigheten att kontrollera de uppgifter som inhämtats ska göras generellt tillämplig på alla kredittyper som omfattas av kravet på kreditprövning. Om åtagandet enligt kreditavtalet avser mer än en konsument ska kreditprövningen göras utifrån konsumenternas gemensamma ekonomiska förutsättningar.

I den nya lagen föreslås också en skyldighet för kreditgivaren att under vissa förutsättningar erbjuda ett alternativ till att vidta en verkställighetsåtgärd, och innan verkställighetsåtgärder vidtas ska kreditgivaren hänvisa konsumenten till budget- och skuldrådgivare.

Den nya konsumentkreditlagens regler om ångerrätt anpassas till det nya direktivet. En yttre gräns för ångerfristen föreslås. Ångerfristen ska aldrig börja löpa senare än ett år efter kreditavtalets ingående.

Utredningsbetänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Överskultsättningsutredningens överväganden om ett lånestoppsregister

Överskultsättningsutredningen övervägde i betänkandet Ett förstärkt konsumentskydd mot riskfylld kreditgivning och överskultsättning (SOU 2023:38) frågan om införande av ett lånestoppsregister. Utredningen lämnade dock inte något förslag om ett sådant register. I betänkandet anförde utredningen följande (s. 208 f.):

Att som konsument under en tid kunna spärra sig från möjligheten att teckna ett kreditavtal skulle kunna medföra att något färre personer skuldsätter sig till följd av impulsiva beslut. Det är det grundläggande motivet till att föreslå ett lånestoppsregister. Ett alternativ skulle kunna vara att inom ramen för systemet för ett Skri-register införa en möjlighet för konsumenter att spärra sig själva från att kunna ta nya krediter. Det finns exempel på andra motsvarande register, på bl.a. spelområdet, som verkar fungera bra. I det kommande finska kreditupplysningsregistret ska

en sådan funktion ingår i registret. Meningarna går dock isär om det finns ett behov av ett stoppregister på den svenska kreditavtalsmarknaden och det har inte varit en prioriterad fråga bland de aktörer vi talat med. Vi bedömer att det finns skäl att begränsa omfattningen av Skri-register och inte komplicera utformningen av systemet i ett inledande skede. Det närmare behovet av ett lånestoppregister och effekterna av det har inte heller varit möjliga att kartlägga och analysera inom ramen för vårt arbete. Vi lämnar därför inte nu något förslag om ett stoppregister.

Uppdrag till Statskontoret att analysera och utvärdera den kommunala budget- och skuldrådgivningen

Regeringen gav i maj 2024 Statskontoret i uppdrag att analysera och utvärdera den kommunala budget- och skuldrådgivningen. I uppdraget har ingått att bedöma om budget- och skuldrådgivningen uppfyller sitt syfte att genom ekonomisk rådgivning bidra till att förebygga skuldproblem och hjälpa skuldsatta personer. Statskontoret redovisade uppdraget den 27 mars 2025 i rapporten Hjälp till självhjälp – En analys av den kommunala budget- och skuldrådgivningen (2025:5). Statskontorets övergripande slutsats är att budget- och skuldrådgivningen delvis når sitt syfte. Statskontoret grundar denna bedömning på att alla kommuner numera erbjuder budget- och skuldrådgivning. Men Statskontoret ser att vissa kommuner jobbar aktivt med att planera och dimensionera sin verksamhet utifrån kommuninvånarnas behov, medan andra kommuner inte gör det. Därför reflekterar utbudet inte alltid kommuninvånarnas behov, vilket Statskontoret anser är en förutsättning för att budget- och skuldrådgivningen ska nå sitt syfte.

Statskontoret föreslår bl.a. att regeringen ska ge Konsumentverket i uppdrag att i samarbete med relevanta myndigheter och andra aktörer verka för en fördjupad samverkan i syfte att stödja kommunernas budget- och skuldrådgivning samt öka kännedomen om rådgivningen.

Uppdrag till Kronofogdemyndigheten att stödja kommunala budget- och skuldrådgivare

Regeringen har i regleringsbrevet för 2025 gett Kronofogdemyndigheten i uppdrag att utveckla insatserna för att stödja de kommunala budget- och skuldrådgivarna i deras arbete genom att pröva nya former som komplement till dagens informationsinsatser, t.ex. öppna frågestunder. Kronofogdemyndigheten ska också utreda hur myndigheten kan öka tillgängligheten för kommunala budget- och skuldrådgivare och genomföra sådana förändringar. Kronofogdemyndigheten ska redovisa genomförda åtgärder och hur arbetet utvecklas senast den 1 oktober 2026.

Interpellationssvar

Statsrådet Erik Slottner anförde bl.a. följande i en interpellationsdebatt den 23 januari 2025 om kvinnors ekonomiska utsatthet och överskuldsättning (ip. 2024/25:317):

Att skydda konsumenter från att hamna i en skuldfälla är en prioriterad fråga för regeringen. Problemen med överskuldsättning har inte bara att göra med samhällsekonomiska effekter i form av bland annat produktions- och skattebortfall. Överskuldsättning innebär också kostnader för socialförsäkringssystemet, rättsväsendet och sjukvården.

För enskilda kan det medföra långvarig skuldsättning, vara stigmatiserande och leda till psykisk ohälsa. Detta är mycket allvarliga konsekvenser inte bara för den skuldsatta personen utan också för dennes familj. Regeringen ser allvarligt på de risker som kan medföra att allt fler tar lån som de inte kan betala tillbaka.

- - -

För att motverka överskuldsättning har det under de senaste åren genomförts en rad åtgärder, bland annat regler om ränte- och kostnadstak, hårdare krav på marknadsföringen av krediter och bestämmelser som anger att kredit inte får vara ett förvalt alternativ, eller presenteras först, vid köp online.

Utbudet av konsumentkrediter har dock fortsatt att växa i snabb takt. Att det har blivit enklare att lämna krediter över internet bidrar också till att skapa osunda konsumtionsmönster.

Mot bakgrund av denna utveckling, och för att komma till rätta med riskfylld kreditgivning, krävs ytterligare åtgärder. Regeringen remitterade förra året en promemoria med förslag om att skärpa kraven på tillstånd för dem som lämnar konsumentkrediter. Förslaget innebär att det ska krävas tillstånd att driva bank- eller finansieringsrörelse för att få lämna eller förmedla krediter till konsumenter. [...]

Vidare har riksdagen nyligen, efter förslag från regeringen, beslutat att utöka tillämpningsområdet för samt skärpa reglerna för ränte- och kostnadstaket. Dessa regler börjar gälla den 1 mars i år. I budgetpropositionen för 2025 har regeringen även avisat att den kommer att tillsätta en utredning som ska lämna förslag i syfte att motverka överskuldsättning.

När det gäller stöd till skuldsatta är de budget- och skuldrådgivare som finns i kommunerna viktiga. Budget- och skuldrådgivare ska genom olika former av ekonomisk rådgivning bidra till att förebygga skuldproblem och hjälpa skuldsatta personer.

Regeringen har gett Statskontoret i uppdrag att analysera och utvärdera den kommunala budget- och skuldrådgivningen. Uppdraget ska redovisas senast i mars i år. Vidare har Kronofogdemyndigheten fått ett uppdrag i regleringsbrevet för i år att stödja kommunala budget- och skuldrådgivare. Det ska redovisas i oktober 2026.

Jag följer noga utvecklingen på området och avser att vid behov återkomma i frågan.

Aviserade åtgärder med fokus på långvarigt skuldsatta

Vid en pressträff den 9 april 2025 har statsrådet Niklas Wykman presenterat åtgärder mot överskuldsättning. Den 10 april 2025 kommer regeringen att tillsätta en utredning för att pröva ett antal frågeställningar kring personer som

varit skuldsatta under mycket lång tid (s.k. evighetsgäldenärer). Uppdraget ska redovisas senast den 10 juli 2026, och frågeställningarna i utredningen blir:

- Bör det införas regler som gör det lättare för privatpersoner att betala av skulder (ändrad avräkningsordning för konsumentfordringar)?
- Bör det införas regler om absolut preskription för indrivning av lån till konsument?
- Behövs det åtgärder för att få fler evighetsgäldenärer att ansöka om skuldsanering och behöver reglerna om skuldsanering ändras?
- Behövs det regler om fördröjning för utbetalning av nyligen ingångna konsumentkreditavtal?

Tidigare behandling

Motionsyrkanden om att förbjuda snabblån och om att införa en karenstid vid utbetalning av lån samt motionsyrkanden motsvarande yrkandena 4, 5, och 7 i motion 2024/25:1318 (SD) behandlades senast av utskottet våren 2023 i betänkande 2022/23:CU8 och i förenklad ordning våren 2024 i betänkande 2023/24:CU11. Utskottet föreslog att motionsyrkandena skulle avslås och riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

För att åstadkomma en mer ansvarsfull marknad för snabblån och andra högkostnadskrediter infördes under 2018 särskilda regler för högkostnadskrediter, bl.a. ett räntetak och ett kostnadstak. Samtidigt infördes krav på att marknadsföringen av alla slags konsumentkrediter ska vara måttfull. I syfte att öka konsumentskyddet på betalningsmarknaden får kreditalternativet vidare, sedan den 1 juli 2020, inte vara förvalt eller presenteras före andra betalningssätt vid e-handel.

Den 1 mars 2025 trädde ändringar i konsumentkreditlagen i kraft som syftar till att motverka riskfylld kreditgivning och att enskilda blir överskuldsatta genom att beviljas lån som de inte kan betala tillbaka. Genom ändringarna har begreppet högkostnadskredit utmönstrats ur konsumentkreditlagen. Lagändringarna innebär att de regler som tidigare endast gällde för högkostnadskrediter, om bl.a. ränte- och kostnadstak har utvidgats till att gälla flertalet konsumentkrediter. Räntetaket har sänkts från 40 till 20 procentenheter utöver gällande referensränta. Dessutom har bestämmelsen om att näringsidkaren ska lämna en särskild upplysning vid marknadsföring utvidgats till att omfatta alla kreditavtal enligt konsumentkreditlagen utom bostadskrediter och räntefria krediter. Upplysningen ska innehålla information om att en kredit medför kostnader för konsumenten och liksom tidigare också information om riskerna med skuldsättning och vart konsumenten kan vända sig för att få stöd i budget- och skuldfrågor.

I samband med lagstiftningsärendet beslutade riksdagen även om ett tillkännagivande till regeringen om att vidta nödvändiga åtgärder för att ett system för register över skuld- och kreditinformation ska kunna inrättas.

I en proposition som nyligen överlämnats till riksdagen föreslår regeringen skärpta krav för att driva verksamhet med konsumentkrediter. Enligt förslaget ska det krävas tillstånd att driva bank- eller finansieringsrörelse för att lämna eller förmedla krediter till konsumenter.

Som redovisats ovan antogs ett nytt EU-direktiv om konsumentkrediter 2023, och en särskild utredare har haft i uppdrag att analysera och föreslå vilka författningsändringar som behövs för att genomföra det nya direktivet i svensk rätt. Utredningsbetänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Det kan även nämnas att Statskontoret på uppdrag av regeringen har analyserat och utvärderat den kommunala budget- och skuldrådgivningen. Vidare har Kronofogdemyndigheten i regleringsbrevet för 2025 fått i uppdrag att utveckla insatserna för att stödja de kommunala budget- och skuldrådgivarna i deras arbete.

Som redovisats ovan förklarade statsrådet Erik Slottnér i en interpellationsdebatt i januari 2025 att det är en prioriterad fråga för regeringen att skydda konsumenter från att hamna i en skuldfälla. Statsrådet förklarade också att han noga följer utvecklingen på området och avser att vid behov återkomma i frågan.

Utskottet välkomnar regeringens besked om att man ska tillsätta en utredning för att pröva ett antal frågeställningar kring personer som varit skuldsatta under mycket lång tid (s.k. evighetsgäldenärer). Utredningen ska bl.a. se över om det behövs regler om fördröjning för utbetalning av nyligen ingångna konsumentkreditavtal.

Mot denna bakgrund ser utskottet inte skäl för något initiativ från riksdagens sida med anledning av motionsyrkandena. De bör därför avslås.

Avtalslagens bestämmelse om ocker

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om en översyn av avtalslagens bestämmelse om ocker.

Jämför reservation 25 (SD, C).

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:1384 anser Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) att regelverket om ocker bör utredas så att det får en rimlig effekt när det gäller priser och avtal. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta (yrkande 15).

I kommittémotion 2024/25:2957 anser Anne-Li Sjölund m.fl. (C) att regeringen bör göra en översyn av den civilrättsliga bestämmelsen om ocker.

Motionärerna anför att bestämmelsen är mycket gammal och svår att tillämpa på dagens kreditmarknad. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta (yrkande 8).

Avtalslagens bestämmelse om ocker

En rättshandling är ogiltig på grund av ocker då någon utnyttjat en annan persons trångmål, oförstånd, lättsinne eller beroendeställning för att ta eller betinga sig förmåner som står i uppenbart missförhållande till vederlaget eller till en framtida prestationsskyldighet. Detta följer av den civilrättsliga bestämmelsen om ocker i 31 § lagen (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område (avtalslagen).

Bestämmelsen om ocker har också en straffrättslig motsvarighet i 9 kap. 5 § brottsbalken.

Räntetaket i konsumentkreditlagen i förhållande till den civilrättsliga bestämmelsen om ocker togs upp i lagstiftningsärendet om bl.a. ett sänkt och utvidgat räntetak (prop. 2024/25:17). Regeringen anförde bl.a. följande i propositionen (s. 17):

Räntetaket sätter en absolut yttersta gräns för hur hög krediträntan och dröjsmålsräntan får vara. Som framhölls i samband med att det nuvarande räntetaket infördes, finns det andra bestämmelser som syftar till att begränsa användandet av bl.a. alltför höga räntenivåer, t.ex. 31 och 36 §§ om ocker och oskäligen avtalsvillkor i avtalslagen och 9 kap. 5 § om ocker i brottsbalken. För att bedöma om ett avtal är oskäligt eller om det är fråga om ocker måste det alltid i det enskilda fallet göras en samlad bedömning av räntan och lånevillkoren i övrigt (se t.ex. rättsfallet NJA 1995 s. 430). Den nu föreslagna regleringen hindrar därmed inte att en kreditränta eller dröjsmålsränta som är lägre än räntetaket kan anses som oskälig och jämkas (prop. 2017/18:72 s. 23).

Tidigare behandling

Ett motionsyrkande om en översyn av den civilrättsliga bestämmelsen om ocker motsvarande yrkande 8 i motion 2024/25:2957 (C) behandlades senast av utskottet våren 2023 i betänkande 2022/23:CU8. Utskottet föreslog att motionsyrkandet skulle avslås och riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Som närmare redovisats i avsnittet Konsumentkrediter och överskuldssättning trädde den 1 mars 2025 ändringar i konsumentkreditlagen i kraft som bl.a. innebär att bestämmelserna om räntetak nu omfattar alla krediter enligt lagen, utom bostadskrediter. Vidare har räntetaket sänkts från 40 till 20 procentenheter utöver gällande referensränta.

Räntetaket i förhållande till den civilrättsliga bestämmelsen om ocker togs upp i lagstiftningsärendet, och i propositionen hänvisade regeringen till vad som uttalats i förarbetena i samband med att reglerna om räntetak infördes

2018. Då anförde regeringen att för att bedöma om ett avtal är oskäligt eller om det är fråga om ocker måste det alltid i det enskilda fallet göras en samlad bedömning av räntan och lånevillkoren i övrigt och att regleringen därmed inte hindrar att en kreditränta eller dröjsmålsränta som är lägre än räntetaket kan anses som oskälig och jämkas.

Utskottet är inte berett att föreslå någon åtgärd med anledning av motionsyrkandena. Motionsyrkandena bör avslås.

Konsumentvägledning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om konsumentvägledning. Utskottet hänvisar bl.a. till pågående arbete.

Jämför reservation 26 (V) och 27 (C) samt särskilt yttrande 3 (S) och 4 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:1381 anser Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) att staten bör ta ett mer övergripande ansvar för att den kommunala konsumentvägledningen stärks och utvecklas. I stället för att göra den kommunala konsumentvägledningen obligatorisk skulle ett bidrag, likt det som ges till den kommunala energi- och klimatrådgivningen, kunna stärka de kommuner som väljer att satsa på lokal konsumentvägledning. Motionärerna menar att ett sådant stöd, tillsammans med information till kommunerna om varför lokal konsumentvägledning är en tillgång, kan bidra till ett mer tillgängligt och likvärdigt stöd i hela landet. Konsumentvägledningen kan också stärkas, genom t.ex. större samverkan mellan kommuner. Motionärerna hänvisar vidare till riksdagens tillkännagivande från 2021 och Konsumentverkets uppdrag (se nedan) och anför bl.a. att de ser fram emot att förslag till verkssamma åtgärder som innebär förstärkt konsumentvägledning läggs fram och att åtgärder sätts igång. Motionärerna föreslår ett tillkännagivande om att den lokala konsumentvägledningen bör utvecklas så att alla medborgare ges möjlighet till lokal konsumentvägledning (yrkande 2).

I kommittémotion 2024/25:195 yrkande 1 föreslår Andreas Lennkvist Manriquez m.fl. (V) ett tillkännagivande om att regeringen bör utreda möjligheten att göra kommunerna skyldiga att tillhandahålla konsumentvägledning. Motionärerna anför bl.a. att det borde vara självklart att konsumenterna som får problem med ett avtal eller ett köp kan få hjälp och stöd som är likvärdigt oavsett var i landet man bor. Motionärerna anser att det, i likhet med vad som i dag gäller i fråga om skuld- och budgetrådgivning, borde vara rimligt att även lagstifta om att det ska vara obligatoriskt för kommunerna att tillhandahålla konsumentvägledning. Vidare föreslår motionärerna ett tillkännagivande om att regeringen bör vidta åtgärder för att se till att

Konsumentverkets arbete med att utbilda och fortbilda konsumentvägledare ökar (yrkande 2).

I kommittémotion 2024/25:2957 anser Anne-Li Sjölund m.fl. (C) att konsumentvägledningens organisering bör anpassas till teknikutvecklingen och de nya handelsmönstren. Motionärerna anser vidare att det bör ske en ökad samordning mellan kommuner, myndigheter och andra aktörer i fråga om konsumentvägledningen. Tillkännagivanden föreslås i enlighet med detta (yrkandena 1 och 2)

I motion 2024/25:1696 anför Tomas Eneroth och Monica Haider (båda S) att allt fler kommuner lägger ned eller försämrar sin konsumentvägledning. Motionärerna menar att konsumenträtten borde stärkas och att inte minst tillgången till kvalificerad vägledning borde säkerställas. Motionärerna anser att regeringen bör ta fram en strategi som tydliggör ansvaret mellan myndigheter och andra aktörer och som samtidigt sätter tydliga mål för hur konsumenträtten kan stärkas i hela landet. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet med detta.

I motion 2024/25:3095 anser Markus Wiechel (SD) att det bör tas fram informationsmaterial för att ge konsumenterna bättre kunskap om låntagande och hushållsekonomi. Motionären anser även att regeringen bör utreda hur ytterligare konsumentvägledning kan ges för att stötta grupper som tenderar att hamna i skuldfällor. Motionären föreslår tillkännagivanden i enlighet med detta (yrkandena 3 och 4).

Den kommunala konsumentvägledningen

Kommunernas arbete med konsumentvägledning är ett frivilligt åtagande, och verksamheten kan därmed variera mellan kommunerna i fråga om innehåll, omfattning och organisation. Ibland samarbetar flera kommuner genom att t.ex. ha gemensam konsumentvägledning. Inom ramen för den kommunala konsumentvägledningen kan det förekomma direktrådgivning, dvs. efterfrågestyrd information om konsumentlagar, stöd vid tvister, ekonomiska råd och köpråd direkt till en enskild konsument, långsiktigt förebyggande arbete som exempelvis kontakter med och information till skolor, näringsliv och organisationer samt marknadsbevakning.

Konsumentverket ska stödja konsumentverksamheten i kommunerna med bl.a. utbildning och information (se förordningen [2009:607] med instruktion för Konsumentverket 3 § 3).

På Konsumentverkets webbplats Portalen kan personer som är verksamma inom kommunernas konsumentverksamhet ta del av nyheter och vägledande dokument inom konsumentområdet. Genom Portalen finns även möjlighet att dela information med kollegor i andra kommuner och ta del av Konsumentverkets utbildningar. Utbildningarna är kostnadsfria och ges i form av bl.a. e-kurser och webbseminarier. Via Portalen nås också funktionen Fråga experten där tjänstemän inom kommunernas konsumentverksamhet kan ställa frågor till experter hos Konsumentverket och Kronofogden.

Av Konsumentverkets rapport Konsumentstöd med utmaningar (se nedan) framgår att 145 kommuner i januari 2025 erbjöd konsumentvägledning, vilket var en minskning med 23 kommuner sedan 2023. 88 kommuner erbjuder ett fördjupat stöd där konsumenten t.ex. kan få hjälp att tolka avtal, hjälp att lösa en tvist eller hjälp med att upprätta en anmälan till Allmänna reklamationsnämnden (ARN). Fördjupad vägledning förekommer främst i större städer och når ca 53 procent av befolkningen. Av rapporten framgår vidare att drygt 50 kommuner köper vägledningstjänster från andra kommuner.

Den nationella upplysningstjänsten för konsumenter

Våren 2015 startade en rikstäckande upplysningstjänst för konsumenter. Upplysningstjänsten ska tillhandahålla opartisk information och vägledning till konsumenter. Konsumentverket ansvarar för att tillhandahålla och samordna upplysningstjänsten (Upplysningstjänsten för konsumenter, tidigare Hallå konsument). Tjänsten drivs i samarbete med flera andra myndigheter, de fyra konsumentbyråerna och landets kommuner via konsumentvägledning och budget- och skuldrådgivning. Tjänsten ska främst vara tillgänglig via internet, men även via telefon (se 4 § förordningen [2014:110] om en upplysningstjänst för konsumenter. Konsumenter kan vända sig till upplysningstjänsten med frågor som spänner över många sakområden, t.ex. köp av varor och tjänster, reklamationer och andra frågor om konsumentlagstiftningen. Vägledning erbjuds via telefon, webbplatsen konsumentverket.se, frågeforum, e-post, chatt och AI-assistent. Vägledare svarar på frågor eller hänvisar konsumenten vidare till samverkande myndigheter och konsumentbyråerna eller den kommunala konsumentvägledningen samt budget- och skuldrådgivningen. Konsumentverkets vägledare kontakter inte företag och arbetar inte heller med att granska handlingar, tolka avtal eller att hjälpa till med att upprätta en anmälan till ARN. Upplysningstjänsten utgör även vägen in till Konsument Europa som ger rådgivning vid gränsöverskridande handel inom EU, Island, Norge och Storbritannien.

På Konsumentverkets webbplats lämnas bl.a. information till konsumenter om olika privatekonomiska frågor som t.ex. lån. Vidare har Konsumentverket tagit fram informationsmaterial om privatekonomi som riktar sig till olika konsumentgrupper. Flera myndigheter samarbetar även när det gäller att lämna information till konsumenter om privatekonomiska frågor.

Allmänna reklamationsnämnden

Allmänna reklamationsnämnden (ARN) har som huvudsaklig uppgift att pröva tvister mellan konsumenter och näringsidkare och rekommendera en lösning. I ARN:s uppdrag ingår även att stödja den kommunala konsumentverksamhetens hantering av tvister genom utbildning och information. I ARN:s årsredovisning för 2024 anges att ARN deltagit i utbildningar av nya

konsumt vägledare och i webinarier för konsument vägledare som anordnats av Konsumentverket. ARN:s jurister har funnits tillgängliga för konsument vägledarnas frågor och vägledarna har också haft möjlighet att prenumerera på beslut och få statistik som rör deras kommun. ARN har hållit utbildningar och även deltagit i seminarier anordnade av Konsument vägledarnas förening.

Konsumentbyråerna

Det finns fyra självständiga rådgivningsbyråer i Sverige som ger kostnadsfri och opartisk information och vägledning till konsumenter:

- Konsumenternas Bank- och finansbyrå
- Konsumenternas Försäkringsbyrå
- Konsumenternas Energimarknadsbyrå
- Telekområdgivarna

Konsumentbyråerna finansieras av respektive bransch.

Konsumentverket samverkar med konsumentbyråerna när det gäller gemensamma sakfrågor inom ramen för myndighetens verksamhet.

Riksdagens tillkännagivanden

Riksdagen beslutade våren 2021, på förslag av utskottet, om ett tillkännagivande om att regeringen bör se över hur den kommunala konsument vägledningen kan stärkas och utvecklas (bet. 2020/21:CU12, rskr. 2020/21:267). Riksdagen beslutade vidare våren 2022 om ett tillkännagivande till regeringen om att skynda på arbetet med att stärka och utveckla den kommunala konsument vägledningen (bet. 2021/22:CU8, bifall till res. 3 under punkt 3, rskr. 2021/22:213).

I budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1, utg.omr. 18) ansåg regeringen att tillkännagivandena är slutbehandlade genom uppdraget till Konsumentverket att stärka och utveckla stödet till den kommunala konsument vägledningen (se nedan). Utskottet delade i betänkande 2024/25:CU1 regeringens bedömning.

Uppdrag till Konsumentverket att stärka och utveckla stödet till den kommunala konsument vägledningen

Regeringen gav i januari 2024 Konsumentverket i uppdrag att genomföra insatser för att fortsatt stärka och utveckla stödet till den kommunala konsument vägledningen samt, så långt det är möjligt, redovisa effekterna av dem. Uppdraget skulle inriktas på kostnadseffektiva insatser som syftar till att stärka konsumentskyddet och förebygga överskuldssättning och privat-ekonomiska problem, genom att konsumenter via ett behovsanpassat stöd ges

goda möjligheter att ta tillvara sina rättigheter. Insatserna skulle särskilt avse sårbara konsumenter.

Konsumentverket redovisade uppdraget den 28 februari 2025 i rapporten Konsumentstöd med utmaningar (Rapport 2025:1). I rapporten anför Konsumentverket sammanfattningsvis följande:

Resultatet av uppdraget bekräftar att konsumenter i många kommuner inte erbjuds stöd som ger dem goda möjligheter att ta tillvara sina rättigheter. Hälften av landets kommuner erbjuder inte konsumentvägledning och utvecklingen pekar på att den lokala konsumentvägledningen fortsätter att minska. Inte heller Konsumentverkets vägledning täcker konsumenternas behov. Nästan var tredje konsument som kontakter vägledningen behöver ett mer fördjupat stöd än det myndigheten kan erbjuda inom ramen för nuvarande uppdrag.

Konsumentverket kan vidare konstatera att:

- Konsumentverkets stöd till den kommunala konsumentvägledningen är ändamålsenligt och bra.
- För att fler konsumenter ska få tillgång till ett lokalt stöd för att ta tillvara sina rättigheter förutsätts att kommunerna avsätter resurser till det.
- Det är angeläget att regeringen överväger och tar ställning till hur ett framtida oberoende konsumentstöd bör utformas.

Rapporten bereds inom Regeringskansliet.

Frågesvar

Statsrådet Erik Slottnér anförde följande den 19 mars 2025 som svar på en skriftlig fråga (fr. 2024/25:873) om konsumentstöd:

[...] har frågat mig vilka åtgärder jag och regeringen avser att vidta för att säkerställa att alla konsumenter, oavsett bostadsort, får tillgång till adekvat konsumentvägledning och stöd.

Som [...] anför har Konsumentverket redovisat ett uppdrag från regeringen om ett stärkt och utvecklat stöd till den kommunala konsumentvägledningen.

I uppdraget ingick bl.a. att kartlägga olika former av samverkan vilken visar att framgångsrika samarbeten förekommer både mellan och inom kommunerna. Inte minst finns i många kommuner ett utvecklat samarbete mellan konsumentvägledare och budget- och skuldrådgivare. Majoriteten av kommunerna som erbjuder konsumentvägledning anser att den har ett stort värde. Flertalet kommuner som inte erbjuder konsumentvägledning uppger att det är en resursfråga och anser att invånarnas behov av stöd i konsumentfrågor tillgodoses på annat sätt.

Rapporten bidrar till en fylligare bild av de utmaningar som finns och kommer nu att analyseras vidare inom Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

De snabbt förändrade konsumentmarknaderna och en komplex ekonomisk omvärld ställer allt högre krav på konsumenternas kunskaper. Att konsumenter

har tillgång till stöd och rådgivning om t.ex. krångliga avtal kan minska risken för överskuldssättning. Särskilt för sårbara konsumenter, som har svårt att göra egna avvägda val eller som saknar internet, är det viktigt med ett konkret och personligt stöd. Ett välfungerande konsumentupplysningsarbete är därför av stor betydelse såväl för samhället och samhällsekonomin i stort som för enskilda individer.

Den kommunala konsumentvägledningen är enligt utskottet mycket viktig som ett komplement till Konsumentverkets upplysningstjänst för konsumenter. Till att börja med har de kommunala konsumentvägledarna kännedom om lokala förhållanden. Dessutom kan sårbara konsumenter genom denna vägledning erbjudas ett mer direkt och personligt stöd. Det är därför oroande att antalet kommuner som erbjuder konsumentvägledning fortsätter att minska.

Som redovisats ovan uppmanade riksdagen i tillkännagivanden 2021 och 2022 regeringen att se över hur den kommunala konsumentvägledningen kan stärkas och utvecklas. Regeringen gav därefter Konsumentverket ett uppdrag med denna inriktning. Konsumentverket redovisade uppdraget i februari i år i rapporten Konsumentstöd med utmaningar. I rapporten konstaterar Konsumentverket att myndighetens stöd till den kommunala konsumentvägledningen är ändamålsenligt och bra. Konsumentverket konstaterar även att för att fler konsumenter ska få tillgång till ett lokalt stöd för att ta tillvara sina rättigheter förutsätts att kommunerna avsätter resurser till det. Enligt Konsumentverket är det angeläget att regeringen överväger och tar ställning till hur ett framtida oberoende konsumentstöd bör utformas. Statsrådet Erik Slottner besvarade nyligen en skriftlig fråga om stöd till konsumenter och förklarade då att rapporten bidrar till en fylligare bild av de utmaningar som finns och nu kommer att analyseras vidare inom Regeringskansliet.

När det gäller Konsumentverkets stöd till de kommunala konsumentvägledarna noterar utskottet att på Konsumentverkets webbplats Portalen kan personer som är verksamma inom kommunernas konsumentverksamhet ta del av nyheter och vägledande dokument inom konsumentområdet. Genom Portalen finns även möjlighet att dela information med kollegor i andra kommuner och ta del av Konsumentverkets kostnadsfria utbildningar. Via Portalen nås också funktionen Fråga experten där tjänstemän inom kommunernas konsumentverksamhet kan ställa frågor till experter hos Konsumentverket och Kronofogden.

Utskottet noterar vidare att det på Konsumentverkets webbplats bl.a. finns information till konsumenter om olika privatekonomiska frågor som t.ex. lån. Vidare har Konsumentverket tagit fram informationsmaterial om privatekonomi som riktar sig till olika konsumentgrupper. Flera myndigheter samarbetar även när det gäller att lämna information till konsumenter om privatekonomiska frågor.

Mot bakgrund av det anförda ser utskottet nu inte behov av något nytt tillkännagivande från riksdagen när det gäller konsumentvägledning. Samtliga motionsyrkanden bör därför avslås.

Konsumentverkets tillsynsverksamhet m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om Konsumentverkets tillsynsverksamhet m.m. Utskottet hänvisar bl.a. till pågående arbete.

Jämför reservation 28 (S) och 29 (C).

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:3074 yrkande 2 föreslår Jennie Nilsson m.fl. (S) ett tillkännagivande om att se över om Konsumentverket har tillräckliga resurser och rätt kompetens för att klara tillsynen när det gäller t.ex. bedrägerier på nätet, orimliga avtalsvillkor och bluffakturor. I samma motion yrkande 3 föreslår motionärerna även ett tillkännagivande om att se över möjligheten att stärka Konsumentverkets kompetens inom AI för en effektivare tillsyn.

I kommittémotion 2024/25:2957 yrkande 5 föreslår Anne-Li Sjölund m.fl. (C) ett tillkännagivande om att ge Konsumentverket i uppdrag att ansvara för en integritetsöversyn på konsumentområdet där hänsyn tas till exempelvis AI-teknikens utveckling och dess påverkan på konsumenternas integritet och trygghet.

Konsumentverkets tillsynsverksamhet

Konsumentverket har som uppdrag att utöva tillsyn inom flera områden, bl.a. marknadsföring, produkt- och tjänstsäkerhet, avtalsvillkor och reserättigheter. Generellt är tillsynsarbetet baserat på marknadskontroller, anmälningar som kommer in till myndigheten och en aktiv omvärldsbevakning.

Konsumentverket ansvarar för att granska företags marknadsföring så att den inte är vilseledande eller på andra sätt otillbörlig. Man granskar också att standardvillkor som företag använder sig av mot konsumenterna är skäliga. Om en anmälan rör många konsumenter eller om Konsumentverket bedömer att det är en principiellt viktig rättslig fråga för konsumentskyddet prioriteras det när myndigheten överväger att öppna ett ärende.

Företag som brutit mot lagen kontaktas av Konsumentverket och får en chans att rätta till felet. Om myndigheten inte kommer överens med företaget kan Konsumentombudsmannen utfärda förlägganden eller ta ärendet vidare till Patent- och marknadsdomstolen.

Riksrevisionens granskning av Konsumentverkets tillsyn av marknadsföring och avtalsvillkor

Riksrevisionen har granskat om Konsumentverket bedriver tillsyn av näringsidkares marknadsföring och avtalsvillkor på ett ändamålsenligt sätt.

Resultatet av granskningen redovisades i rapporten Konsumentverkets tillsyn av marknadsföring och avtalsvillkor (RiR 2022:13). I rapporten anförde Riksrevisionen bl.a. följande (s. 62):

Riksrevisionens bedömning är att tillsynen i huvudsak bedrivs ändamålsenligt och effektivt, och att Konsumentverket har inlett förbättringsarbeten som berör flera av de brister som finns i dag. Konsumentverket prioriterade under perioden 2014–2019 andra verksamhetsområden högre på grund av regeringsuppdrag som tog mycket av myndighetens gemensamma resurser, men satsar nu mer på att förbättra förutsättningarna för tillsynen. Det finns dock även fortsättningsvis utmaningar som Konsumentverket behöver arbeta med. Det finns en risk för att väsentliga konsumentproblem förblir oupptäckta, framför allt sådana som ger upphov till få anmälningar. Konsumentverket borde kunna arbeta mer ändamålsenligt med riskanalyser för att säkerställa att tillsynen genomförs där den gör störst nytta. Riksrevisionens bedömning är att Konsumentverket kan arbeta mer strukturerat för att följa upp uppslag som inte prioriteras, och koppla dessa till riskanalyserna. Tillsynen resulterar i stor utsträckning i att prioriterade konsumentproblem motverkas, men uppföljningen kan göras mer systematisk.

I skrivelse 2022/23:22 redovisade regeringen för riksdagen vilka åtgärder som regeringen har vidtagit eller avsåg att vidta med anledning av iakttagelser i granskningsrapporten. Med skrivelsen ansåg regeringen att Riksrevisionens rapport var färdigbehandlad.

I betänkande 2022/23:CU5 föreslog utskottet att riksdagen skulle lägga skrivelsen till handlingarna och riksdagen följde utskottets förslag.

Konsumentverkets anslag

I budgetpropositionen för 2025 föreslog regeringen att anslaget till Konsumentverket (anslag 2:1 inom utgiftsområde 18) skulle bestämmas till 183 226 000 kronor²³. Utskottet föreslog att riksdagen skulle anvisa anslagen för 2025 inom utgiftsområde 18 enligt regeringens förslag, och riksdagen beslutade i enlighet med detta²⁴.

EU-förordning om artificiell intelligens (AI-förordningen)

Europaparlamentet och rådet antog i juni 2024 förordningen om artificiell intelligens (AI-förordningen)²⁵.

²³ Anslaget ökades med 2 000 000 kronor fr.o.m. 2025 för Konsumentverkets arbete med digital inkludering kopplat till Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/2065 av den 19 oktober 2022 om en inre marknad för digitala tjänster och om ändring av direktiv 2000/31/EG. Vidare minskade anslaget med 3 200 000 kronor 2025 till följd av avvecklingen av tjänsten Money from Sweden.

²⁴ Prop. 2024/25:1 utg.omr. 18, bet. 2024/25:CU1, rskr. 2024/25:93.

²⁵ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1689 av den 13 juni 2024 om harmoniserade regler för artificiell intelligens och om ändring av förordningarna (EG) nr 300/2008, (EU) nr 167/2013, (EU) nr 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 och (EU) 2019/2144 samt direktiven 2014/90/EU, (EU) 2016/797 och (EU) 2020/1828 (förordning om artificiell intelligens).

Syftet med AI-förordningen är att förbättra den inre marknads funktion genom att fastställa en enhetlig rättslig ram för bl.a. utveckling, utsläppande på marknaden och användning av system för artificiell intelligens (AI-system). Förordningen ska säkerställa att AI-system på EU:s inre marknad är säkra, respekterar mänskliga rättigheter och underlättar för innovation och investering inom AI.

AI-förordningens regelsystem har utarbetats utifrån en riskbaserad metod för att skapa en strukturerad uppdelning mellan olika typer av AI-system och deras användningsområden. Vissa AI-användningsområden anses så riskabla att de förbjuds enligt förordningen. För andra användningsområden gäller vissa restriktioner och krav i form av bl.a. kontroll av efterlevnad och registrering hos ansvarig myndighet. De AI-system som anses innebära liten eller ingen risk får med vissa undantag användas utan restriktioner. Utöver risknivån ställs det krav beroende på vilken roll och vilket ansvar en aktör har i AI-systemets värdekedja.

AI-förordningen ställer krav på ett system för marknadsövervakning, marknadskontroll, styrning och kontroll av efterlevnad på nationell nivå och EU-nivå. Varje medlemsstat ska utse minst en anmälände myndighet och minst en marknadskontrollmyndighet som nationella behöriga myndigheter. Medlemsstaterna kan besluta att utse valfri typ av offentligt organ för att utföra de nationella behöriga myndigheternas uppgifter. För att öka den organisatoriska effektiviteten ska varje medlemsstat även utse en marknadskontrollmyndighet som ska fungera som gemensam kontaktpunkt för kontakterna med allmänheten, och andra motparter på nationell nivå och EU-nivå.

Efterlevnaden av förordningen ska säkerställas genom beslut om sanktioner och genomförande av andra verkställighetsåtgärder. Medlemsstaterna ska vidta alla nödvändiga åtgärder för att säkerställa att bestämmelserna i förordningen genomförs, bl.a. genom att fastställa effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner vid överträdelse av förordningens bestämmelser.

Utredningen om AI-förordningen

Regeringen gav den 19 september 2024 en särskild utredare i uppdrag att se över behovet av nationella anpassningar till följd av AI-förordningen (dir. 2024:83). Utredaren ska bl.a.

- lämna förslag på hur systemet för marknadsövervakning, marknadskontroll, styrning och kontroll av efterlevnad ska utformas
- kartlägga övriga behov av nationell anpassning till följd av AI-förordningen och föreslå hur sådana behov ska tillgodoses
- lämna nödvändiga författningsförslag.

I uppdraget ingår att bl.a.

- lämna förslag på vilken eller vilka befintliga myndigheter som bör utses till nationella behöriga myndigheter enligt AI-förordningen,
- lämna förslag på vilken befintlig myndighet som bör utses till den marknadskontrollmyndighet som ska vara gemensam kontaktpunkt enligt AI-förordningen
- analysera och, vid behov, föreslå vilken eller vilka ytterligare befintliga myndigheter som bör utses som ansvariga för att säkerställa en fungerande marknadsövervakning, marknadskontroll, styrning och kontroll av efterlevnad i enlighet med AI-förordningen
- analysera och lämna förslag på vad som behövs för att uppfylla kravet på sanktioner vid överträdelser av förordningen.

Uppdraget ska slutredovisas senast den 30 september 2025.

Uppdrag till Konsumentverket att redovisa myndighetens arbete med artificiell intelligens

Regeringen har i Konsumentverkets regleringsbrev för 2025 gett myndigheten i uppdrag att redovisa de insatser som den har genomfört, eller avser att genomföra fram t.o.m. 2027, i syfte att utveckla sin användning av AI. I redovisningen ska ingå en beskrivning av de kompetenshöjande insatser som Konsumentverket har genomfört och avser att genomföra, samt hur myndigheten har förändrat och avser att förändra sina arbetssätt, till följd av användningen av AI. Myndigheten ska även beskriva hur den har samverkat och avser att samverka med andra myndigheter vid utvecklingen och användningen av AI samt redovisa sin bedömning av om ytterligare samverkan med andra myndigheter kan leda till positiva effekter för myndighetens verksamhet och, om så bedöms vara fallet, beskriva förutsättningarna för en sådan samverkan. När det bedöms relevant ska Konsumentverket vidare redovisa en analys av riskerna förknippade med myndighetens användning av AI, utifrån bl.a. ett etiskt, rättsligt och säkerhetsmässigt perspektiv, samt insatsernas kostnadseffektivitet.

Uppdraget ska redovisas senast den 2 juni 2025.

Konsumentverkets redovisning av arbetet med artificiell intelligens i årsredovisningen för 2024

Konsumentverket anför i sin årsredovisning för 2024 bl.a. följande:

Konsumentverket har under 2024 intensifierat arbetet med att utforska, testa och använda verktyg som baseras på artificiell intelligens (AI).

På övergripande nivå har myndighetens s.k. AI-hubb fungerat som referensgrupp och stöd för verksamheten. Under året har bl.a. AI-stöd för prisbevakning, transkribering av inspelade samtal samt för att sammanfatta vetenskapliga publikationer testats. Ett fokus har varit att höja den allmänna kompetensen om AI inom myndigheten med en rad utbildningsinsatser på myndighets-, grupp- och individnivå och det har lett till ett ökat användande

av AI. Hälften av medarbetarna använder AI i sin dagliga verksamhet, jämfört med 2023 då en tredjedel av medarbetarna uppgav att de någon gång hade testat AI i sitt arbete.

Konsumentverket har vidare utvecklat en AI-baserad chat för konsumentupplysning.

Utskottets ställningstagande

Som redovisats ovan har Riksrevisionen nyligen granskat Konsumentverkets tillsyn av marknadsföring och avtalsvillkor. Riksrevisionens bedömning var att tillsynen i huvudsak bedrivs ändamålsenligt och effektivt och att Konsumentverket har inlett förbättringsarbeten som berör flera av de brister som uppmärksammats vid granskningen.

När det gäller Konsumentverkets ekonomiska resurser noterar utskottet att myndighetens anslag för 2025 enligt riksdagens beslut uppgår till drygt 183 miljoner kronor.

När det handlar om Konsumentverkets kompetens inom AI anför verket i sin årsredovisning för 2024 bl.a. att myndigheten under året intensifierade arbetet med att utforska, testa och använda verktyg som baseras på AI. Ett fokus har varit att höja den allmänna kompetensen om AI inom myndigheten med en rad utbildningsinsatser på myndighets-, grupp- och individnivå. Konsumentverket har också utvecklat en AI-baserad chat för konsumentupplysning.

Konsumentverkets har även ett pågående regeringsuppdrag att redovisa de insatser som myndigheten har genomfört eller avser att genomföra fram t.o.m. 2027, i syfte att utveckla sin användning av AI.

Vidare har en särskild utredare i uppdrag att se över behovet av nationella anpassningar till följd av AI-förordningen. Utredaren ska bl.a. lämna förslag på hur systemet för marknadsövervakning, marknadskontroll, styrning och kontroll av efterlevnad ska utformas.

Mot denna bakgrund ser utskottet inte skäl för något tillkännagivande till regeringen om att se över om Konsumentverket har resurser och kompetens för att klara tillsynen och om myndighetens AI-kompetens behöver stärkas för en effektivare tillsyn. Motion 2024/25:3074 (S) yrkandena 2 och 3 bör avslås.

När det sedan gäller förslaget i motion 2024/25:2957 (C) yrkande 5 om att Konsumentverket ska ansvara för en integritetsöversyn på konsumentområdet där hänsyn tas till exempelvis AI-teknikens utveckling, innehåller AI-förordningen regler som ska säkerställa att AI-system på EU:s inre marknad är säkra och respekterar mänskliga rättigheter. I uppdraget för den pågående utredningen om AI-förordningen ingår det att föreslå vilka myndigheter som ska ansvara för marknadsövervakning och marknadskontroll i enlighet med förordningen.

Utskottet anser inte heller att det finns skäl till något tillkännagivande till regeringen med anledning av detta motionsyrkande. Motionsyrkandet bör avslås.

Betalningstider i näringslivet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om betalningstider i näringslivet. Utskottet hänvisar bl.a. till pågående arbete.

Jämför reservation 30 (V).

Motionen

I kommittémotion 2024/25:553 yrkande 10 föreslår Lorena Delgado Varas m.fl. (V) ett tillkännagivande om att den regel som innebär att myndigheter och andra offentliga organ inte ska kunna avtala om längre betalningstid än 30 dagar även bör omfatta privata företag.

2013 års lagstiftning med anledning av EU-direktivet om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner

Under 2013 infördes lagändringar i bl.a. räntelagen (1975:635) för att genomföra EU-direktivet 2011/7/EU om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner²⁶ (prop. 2012/13:36, bet. 2012/13:CU6, rskr. 2012/13:144). Lagstiftningen innebär att en fordran ska betalas senast 30 dagar efter det att borgenären framställt krav på betalning. I förhållanden mellan näringsidkare får längre betalningstider gälla endast om borgenären uttryckligen har godkänt det (2 a § räntelagen). Myndigheter och andra offentliga organ ska inte kunna avtala om längre betalningstider. Vidare ska en borgenär som drabbas av en sen betalning alltid ha rätt till kompensation i form av en förseningsersättning om 450 kronor. Borgenärens rätt till dröjsmålsränta ska inte kunna avtalas bort. Detsamma ska gälla rätten till förseningsersättning, om det inte finns särskilda skäl för det. Myndigheter och andra offentliga organ som betalar för sent ska dessutom alltid vara skyldiga att betala minst den lagstadgade dröjsmålsräntan. En fortsatt tillämpning av en oskäligen sedvänja i fråga om betalningstid, dröjsmålsränta eller ersättning för indrivningskostnader ska kunna förbjudas efter en prövning i Patent- och marknadsdomstolen.

Lagen om rapportering av betalningstider

Lagen (2022:70) om rapportering av betalningstider trädde i kraft den 1 mars 2022 (prop. 2021/22:50, bet. 2021/22:NU13, rskr. 2021/22:131). Syftet med lagen är att bryta utvecklingen mot allt längre betalningstider i näringslivet och skapa så goda förutsättningar som möjligt för mindre svenska företag att utvecklas och växa. Enligt lagen ska företag som är bildade enligt svensk rätt

²⁶ Bestämmelserna i direktivet innebär bl.a. att medlemsstaterna ska införa regler som garanterar att betalningsperioden, vid transaktioner mellan företag, inte får överstiga 60 dagar om inte annat uttryckligen avtalats.

och som har fler än 250 anställda, årligen till Bolagsverket rapportera uppgifter om betalningstider vid köp av varor och tjänster från företag som är verksamma i Sverige och som har färre än 250 anställda. Uppgifter om betalningstider ska avse den genomsnittliga avtalade betalningstiden, den genomsnittliga faktiska betalningstiden och den andel fakturor som har betalats efter utgången av avtalad betalningstid. Uppgifterna ska redovisas var för sig för företag med 0–9 anställda, 10–49 anställda och 50–249 anställda. De rapporterade uppgifterna ska publiceras och vara sökbara i ett register. Bolagsverket ska kunna förelägga ett rapporteringsskyldigt företag som inte har rapporterat in uppgifter att fullgöra rapporteringsskyldigheten. Ett sådant föreläggande ska få förenas med vite.

I propositionen anförde regeringen bl.a. följande (s. 15 f.):

Med anledning av riksdagens tillkännagivande togs det inom Justitiedepartementet 2013 fram en promemoria där det föreslogs en tvingande reglering om längst 30 dagars betalningstid vid handelstransaktioner mellan näringsidkare. Efter remissbehandling av förslaget stod det dock klart att stora delar av det svenska näringslivet ställde sig mycket kritiska till detta förslag av flera olika skäl. Regeringen bedömer mot denna bakgrund att det inte är lämpligt att gå vidare med ett förslag om tvingande lagstiftning om betalningstidens längd vid avtal mellan näringsidkare. Som framgår av avsnitt 6.3 tog Näringsdepartementet 2017 initiativ till åtgärder för att få till stånd en självreglering inom näringslivet. Året därpå lanserades en frivillig uppförandekod som syftar till att förkorta betalningstider i näringslivet och att stärka de små och medelstora företagens ställning. Fokus i uppförandekoden ligger på att försöka få de stora företagen att erbjuda leverantörer som är små och medelstora företag betalningstider som inte överstiger 30 dagar.

Förslag till EU-förordning om sena betalningar

Kommissionen presenterade i september 2023 ett förslag till ny förordning om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner, som ska ersätta det nuvarande EU-direktivet på området från 2011²⁷. Förslaget innebär bl.a. att betalningstiden vid alla handelstransaktioner, både i förhållande mellan näringsidkare samt mellan näringsidkare och det allmänna, inte får vara längre än 30 dagar. Förslaget till förordning förhandlas för närvarande inom EU.

Den 22 november 2023 lämnade Sveriges riksdag på förslag av utskottet ett motiverat yttrande till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande där riksdagen ansåg att förslaget inte i alla delar är förenligt med subsidiaritetsprincipen. Riksdagen uttalade bl.a. att en tvingande betalningstid om 30 dagar och fast räntesats för dröjsmålsränta skulle begränsa avtalsfriheten. I den delen ansåg riksdagen att åtgärden går utöver vad som är nödvändigt för att uppnå målen med förslaget (utl. 2023/24:CU18, rskr. 2023/24:38).

²⁷ Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om bekämpande av sena betalningar vid affärstransaktioner, COM(2023) 533.

Tidigare behandling

Motsvarande motionsyrkande behandlades senast av utskottet våren 2023 i betänkande 2022/23:CU8. Utskottet föreslog att motionsyrkandet skulle avslås och riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Enligt den reglering om betalningstider som infördes i räntelagen vid genomförandet av 2011 års direktiv om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner ska en fordran vid handelstransaktioner betalas senast 30 dagar efter det att borgenären framställt krav på betalning. Detta gäller alltid när en myndighet eller annat offentligt organ är gäldenär. I förhållanden mellan näringsidkare får betalning ske senare, om borgenären uttryckligen har godkänt det. År 2022 antogs lagen om rapportering av betalningstider. I och med det lagstiftningsärendet slutbehandlades två tillkännagivanden från 2013 och 2014 om en tvingande betalningstid om 30 dagar även vid handelstransaktioner mellan näringsidkare. I propositionen bedömde regeringen att det inte var lämpligt att gå vidare med ett förslag om tvingande lagstiftning om betalningstidens längd vid avtal mellan näringsidkare.

Som redovisats ovan presenterade kommissionen 2023 ett förslag till ny förordning om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner, som ska ersätta det nuvarande EU-direktivet på området från 2011. Förslaget innebär bl.a. att betalningstiden vid alla handelstransaktioner, både i förhållande mellan näringsidkare och mellan näringsidkare och det allmänna, inte får vara längre än 30 dagar. Förslaget till förordning förhandlas för närvarande inom EU.

Utskottet anser att resultatet av de pågående förhandlingarna bör avvaktas. Det finns därför inte skäl att rikta ytterligare ett tillkännagivande till regeringen i frågan. Motionsyrkandet bör avslås.

Reservationer

1. Telefonförsäljning till konsumenter, punkt 1 (V)

av Malcolm Momodou Jallow (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:195 av Andreas Lennkvist Manriquez m.fl. (V) yrkandena 13 och 14.

Ställningstagande

Telefonförsäljningen uppmärksammas återkommande för helt oacceptabla metoder. Det förekommer oseriösa telemarketingbolag som särskilt riktar in sig mot äldre, och det finns även bolag med kopplingar till gängkriminalitet. Men också de mer normala telemarketingbolagens säljare är påstridiga, och även för de som inte köper något innebär i allmänhet samtalen ett störningsmoment med säljare som inte vill avsluta samtalet. Det skriftlighetskrav som har införts vid telefonförsäljning till konsumenter var ett steg framåt men har inte löst problemen.

Jag anser att Nixregistret så som det ser ut i dag har stora brister och att det inte ger konsumenterna ett tillräckligt skydd. Det är vanligt förekommande att enskilda lockas att lämna ifrån sig sina uppgifter genom t.ex. gratiserbjudanden eller i samband med olika tävlingar. Det innebär i praktiken att uppgifterna kan spridas vidare till exempelvis andra företag i en koncern eller en evenemangspartner. Detta får till följd att konsumenten kan få säljsamtal trots att konsumenten registrerat sitt telefonnummer i Nixregistret. Andra problem är att det tar för lång tid innan en registrering i Nixregistret gäller fullt ut, och att rätten att ringa efter det att ett etablerat kundförhållande upphört gäller under alltför lång tid. Detta skapar en obalans till konsumentens nackdel.

Jag anser att ett omvänt Nixregister bör införas, dvs. ett register dit konsumenter kan anmäla att de vill bli kontaktade per telefon i försäljnings- eller marknadsföringssyfte. Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag om att införa ett sådant register.

Enligt min mening bör telefonförsäljning förbjudas. Regeringen bör därför även återkomma till riksdagen med ett lagförslag som innebär att telefonförsäljning förbjuds om inte konsumenten i ett omvänt Nixregister uttryckligen har gett sitt medgivande till att bli kontaktad.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

2. Telefonförsäljning till näringsidkare, punkt 2 (SD)

av Mikael Eskilandersson (SD), Roger Hedlund (SD), Rashid Farivar (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1384 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkandena 11 och 12.

Ställningstagande

För att motverka problemen med telefonförsäljning gäller sedan den 1 september 2018 i distansavtalslagen ett skriftlighetskrav vid telefonförsäljning när en näringsidkare kontaktar en konsument per telefon i syfte att ingå ett distansavtal. I det lagstiftningsärendet gjorde regeringen däremot bedömningen att reglerna om ett skriftlighetskrav inte skulle vara tillämpliga vid telefonförsäljning till småföretagare.

Till skillnad från konsumenter har företagare inte heller någon lagstadgad ångerrätt vid distansavtal. I dag har mindre företag därför svårt att hävda sin rätt mot oseriösa telefonförsäljare eftersom det är svårt att styrka att man har blivit vilseledd.

Vi anser att skyddet för småföretagare vid distansavtal måste stärkas. Bland annat bör småföretagare som kontaktas av telefonförsäljare omfattas av samma regler om skriftlighetskrav och ångerrätt som gäller vid telefonförsäljning till konsumenter. Det får bli regeringens uppgift att ta nödvändiga initiativ.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

3. Reklam riktad till barn, punkt 3 (SD, C)

av Mikael Eskilandersson (SD), Roger Hedlund (SD), Rashid Farivar (SD), Alireza Akhondi (C) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:1384 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkandena 6, 7 och 9 samt

2024/25:2957 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C) yrkande 15.

Ställningstagande

Barn är i allra högsta grad konsumenter. Eftersom barn har svårare än vuxna att sälla och vara kritiska mot de budskap de möter är de extra mottagliga för reklambudskap. Det är därför viktigt att det ställs särskilt höga krav på marknadsföring som riktas till barn och att lagstiftningen skyddar barn mot oönskad marknadsföring.

Barn tillbringar alltmer tid i den digitala världen. I dag saknas det förbud mot reklam som riktas mot barn på internet och i appar. Sådan reklam kan leda till starkt köptryck hos barn. Vi anser att lagstiftningen om marknadsföring till barn behöver uppdateras och stärkas för att följa den digitala utvecklingen. Ett sätt att skydda barn kan vara att införa en åldersgräns för reklam på internet. Vidare anser vi att det behövs ytterligare kontroller och sanktioner när det gäller otillbörlig marknadsföring till barn.

Enligt vår mening bör regeringen se över hur konsumentskyddet när det gäller marknadsföring som riktas till barn och unga i digitala miljöer kan stärkas. Vi anser att regeringen som en del i detta arbete inom EU bör verka för en åldersgräns för reklam på internet. Regeringen bör även se över möjligheten att införa fler kontroller och sanktioner när det gäller otillbörlig marknadsföring till barn.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

4. Miljöpåståenden i reklam m.m., punkt 4 (SD)

av Mikael Eskilandersson (SD), Roger Hedlund (SD), Rashid Farivar (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1384 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 23 och avslår motion

2024/25:2954 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 10.

Ställningstagande

Vilseledande miljöpåståenden i marknadsföring, s.k. greenwashing, har länge varit ett problem. Det handlar om att företag marknadsför varor eller tjänster med beteckningar som t.ex. miljövänlig, hållbar, klimatsmart eller grön utan att påståendena kan verifieras. I många fall använder företag miljöpåståenden

i marknadsföringen för att framstå som mer hållbara än de egentligen är. Felaktiga miljöpåståenden vilseleder konsumenterna och försvårar miljöarbetet.

Europaparlamentet och rådet antog i februari 2024 direktivet om mer konsumentmakt i den gröna omställningen²⁸. Syftet med direktivet är bl.a. att motverka vilseledande miljöpåståenden i marknadsföring. I direktivet ställs bl.a. krav på att miljöpåståenden ska kunna styrkas. Regeringen har gett en särskild utredare i uppdrag att analysera direktivet och föreslå de författningsändringar som behövs för att genomföra det i svensk rätt.

Vi anser att direktivet bör genomföras i svensk rätt så snart som möjligt. Vi anser även att det behövs åtgärder i Sverige mot greenwashing i form av t.ex. kampanjer och tydligare upplysningar om reglerna när det gäller vilseledande miljöpåståenden. Det är en uppgift för regeringen att ta nödvändiga initiativ.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

5. Miljöpåståenden i reklam m.m., punkt 4 (C)

av Alireza Akhondi (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:2954 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 10 och
avslår motion

2024/25:1384 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 23.

Ställningstagande

Jag anser att regeringen i förhandlingar ska verka för att alla produkter inom EU förses med en klimatdeklaration som gör att konsumenter kan jämföra klimatutsläpp och energibesparingar. Vissa undantag ska dock göras för småföretag.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

²⁸ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/825 av den 28 februari 2024 om ändring av direktiven 2005/29/EG och 2011/83/EU vad gäller mer konsumentmakt i den gröna omställningen genom bättre skydd mot otillbörliga affärsmetoder och bättre information.

6. Könsdiskriminerande reklam m.m., punkt 5 (S)

av Jennie Nilsson (S), Leif Nysmed (S), Laila Naraghi (S), Anna-Belle Strömberg (S) och Markus Kallifatides (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3074 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 16 och

avslår motion

2024/25:3157 av Helena Vilhelmsson m.fl. (C) yrkande 31.

Ställningstagande

I reklam och sociala medier finns det gott om manipulerade och retuscherade bilder som ger unga människor orealistiska skönhetsideal. AI-genererade bilder och filmer påverkar och i vissa fall missleder konsumenterna.

I Norge ska en ny lag motverka kroppshets i sociala medier. Lagen kräver att personer i sociala medier markerar om de har retuscherat en bild som de använder för att marknadsföra en produkt. Även i Frankrike finns det en lag som säger att det måste framgå när kommersiella bilder har retuscherats så att en modells kroppsform har förändrats.

Vi anser att det även i Sverige ska vara krav på att det ska anges om retuscherade bilder används i marknadsföring. Det får bli regeringens uppgift att ta nödvändiga initiativ till en sådan lag.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

7. Könsdiskriminerande reklam m.m., punkt 5 (C, MP)

av Alireza Akhondi (C) och Märta Stenevi (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:3074 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 16 och

2024/25:3157 av Helena Vilhelmsson m.fl. (C) yrkande 31.

Ställningstagande

I dag finns möjlighet att anmäla sexistisk reklam till Reklamombudsmannen. Att bli fälld av Reklamombudsmannen leder dock inte till någon direkt påföljd annat än risken för negativ publicitet och konsumentreaktioner. Vi anser därför att det finns anledning att se över om självregleringen är en tillräckligt ingripande åtgärd mot sexistisk reklam. Vid en sådan översyn måste hänsyn tas till tryck- och yttrandefriheten.

Vi anser vidare att det ska vara lagkrav på att ange om retuscherade bilder används i marknadsföring i Sverige.

Det får bli regeringens uppgift att ta nödvändiga initiativ.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

8. Bluffakturor, punkt 6 (SD)

av Mikael Eskilandersson (SD), Roger Hedlund (SD), Rashid Farivar (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:1384 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 14 och

2024/25:1470 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 5 och 6 samt avslår motion

2024/25:553 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkande 9.

Ställningstagande

Bedrägerier med bluffakturor är ett utbrett problem som drabbar bl.a. företag, kommuner och myndigheter. Särskilt mikro- och småföretag har begränsade resurser att skydda sig mot dessa fakturor. Vidare kan bluffakturor skickas ut vid t.ex. löneutbetalningar, bokslut och semestertider då belastningarna på företagen är större än normalt eller den ordinarie personalen kan vara ersatt av vikarier.

En särskild utredare fick i februari 2014 ett regeringsuppdrag att kartlägga omfattningen och karaktären av problemen med fakturabedrägerier, och redan 2015 överlämnade utredningen sitt betänkande. Det är därför anmärkningsvärt att den tidigare regeringen inte agerade på området.

Privata aktörer har tagit initiativ för att motverka bluffakturor. Ett exempel är Svensk Handels varningslista. Även myndigheter, t.ex. polisen, lämnar information om hur man bör gå tillväga om man vill bestrida en bluffaktura. Detta är förvisso bra, men staten behöver ta ett större ansvar för att företagare

i ett tidigt skede ska få tillgång till uppgifter om oseriösa företag som bedriver verksamhet med bluffakturor.

Vi anser därför att det ska införas en särskild myndighetsadministrerad varningslista i fråga om bluffakturor. Företag behöver även få ökat stöd för att bestrida felaktiga fakturor och begära rättelse från Kronofogdemyndigheten. Vidare bör regeringen ta fram förslag till sanktioner för de som levererar oriktiga fakturor.

Mot denna bakgrund anser vi att regeringen bör prioritera beredningen av utredningsbetänkandet Fakturabedrägerier (SOU 2015:77), och i det arbetet bör våra synpunkter beaktas.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

9. Bluffakturor, punkt 6 (V)

av Malcolm Momodou Jallow (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:553 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkande 9 och avslår motionerna

2024/25:1384 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 14 och

2024/25:1470 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 5 och 6.

Ställningstagande

Problemet med annons- och fakturaskojare uppmärksammas med jämna mellanrum. I det sammanhanget behöver även gruppen företagare värnas. Privatpersoner som drabbas kan antingen vända sig till Konsumentverkets upplysningstjänst för konsumenter eller få rådgivning och stöd av en lokal konsumentvägledare. Företagare som blir utsatta för annons- och fakturaskojare kan visserligen söka stöd hos bransch- eller intresseorganisationer. Enligt min mening behöver dock rådgivningen och stödet till småföretagare bli bättre. Jag anser därför att Konsumentverket bör få i uppdrag att utveckla stöd och information till företagare om vilket skydd man har som företagare mot oseriösa försäljningsmetoder.

Det är en uppgift för regeringen att ta nödvändiga initiativ. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

10. Köp av levande djur, punkt 7 (C)

av Alireza Akhondi (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:2957 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C) yrkande 16 och

bifaller delvis motion

2024/25:1091 av Alexandra Anstrell och Anna af Sillén (båda M).

Ställningstagande

Sedan den 1 maj 2022 gäller en ny konsumentköplag som bl.a. innehåller vissa särregler för köp av levande djur. I lagstiftningsärendet ansåg utskottet att den nya regleringen inte tar tillräcklig hänsyn till de särskilda förhållanden som ofta råder vid köp av dyrare djur. Enligt utskottet framstod den skiss till en alternativ lagtext som tagits fram i betänkandet En ny lag om konsumentskydd vid köp och vissa andra avtal (SOU 2020:51), där dyrare djur undantas från konsumentköplagens tillämpningsområde, som mer ändamålsenlig. Utskottet ansåg därför att regeringen bör gå vidare med skissen till den alternativa lagtexten. På förslag av utskottet beslutade riksdagen om ett tillkännagivande till regeringen om att återkomma till riksdagen med ett lagförslag som undantar köp av dyrare djur från konsumentköplagens tillämpningsområde (bet. 2021/22:CU3, rskr. 2021/22:212).

Jag vill att reglerna vid köp av djur ska uppmuntra till god djurhållning. Enligt min mening bör regeringen prioritera frågan och snarast återkomma till riksdagen med ett lagförslag i enlighet med riksdagens tillkännagivande.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

11. Kontakter med företags kundtjänster, punkt 9 (S, C)

av Jennie Nilsson (S), Leif Nysmed (S), Laila Naraghi (S), Anna-Belle Strömberg (S), Alireza Akhondi (C) och Markus Kallifatides (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:994 av Rickard Nordin (C),

2024/25:2957 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C) yrkande 4 och
2024/25:3074 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 14.

Ställningstagande

Det kan vara svårt för en konsument att nå ett företag för att säga upp en tjänst, ett abonnemang eller något annat avtal. Vissa företag utformar sina villkor och sin kundtjänst så att det i princip är omöjligt att komma i kontakt med kundtjänsten för den som har ett arbete att sköta. Det kan också uppstå problem när man kontaktar en kundtjänst för någon annans räkning, t.ex. för att hjälpa en äldre förälder. Av Konsumentverkets kartläggning av konsumenters kundtjänstkontakter framgår att konsumenterna bl.a. upplever problem med långa svarstider och krav på att en uppsägning ska ske i en viss form, t.ex. via telefon. Detta är inte rimligt. Enligt vår mening bör konsumenter kunna säga upp en tjänst, en prenumeration eller något annat avtal på samma enkla sätt som när man ingick avtalet. Samma kontaktväg som när avtalet ingicks ska alltså även kunna användas vid en uppsägning.

Vi ser positivt på att regeringen har gett Konsumentverket i uppdrag att analysera och redovisa i vilken omfattning problemen med kundtjänster beror på bristande regelefterlevnad från företagens sida samt vidta åtgärder och vid behov lämna förslag till ändringar i befintliga regelverk. När uppdraget har redovisats bör regeringen beakta våra synpunkter i det fortsatta arbetet med frågan.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

12. Behandling av levande djur, punkt 11 (C)

av Alireza Akhondi (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:2957 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C) yrkande 17.

Ställningstagande

Kostnaderna för djursjukvård har ökat under de senaste åren. Djursjukvård omfattas inte av konsumenttjänstlagen. Frågan om en utvidgning av konsumenttjänstlagens tillämpningsområde behandlades för över femton år sedan. I de aktuella promemoriorna föreslogs bl.a. att konsumenttjänstlagen också skulle tillämpas på behandling av levande djur (se Ds 2008:55 och 2009:13). Även Konkurrensverket ansåg i sin rapport Bättre konkurrens om

fler byter djurförsäkring (rapport 2018:6) att konsumenttjänstlagen borde gälla vid behandling av levande djur.

Det är viktigt att skydda djuräggande konsumenter och motverka orimligt höga veterinärkostnader. Jag tycker att det är positivt att Konkurrensverket nu har fått i uppdrag att kartlägga pristransparensen inom veterinärmarknaden samt att utreda hur denna påverkar prisbildningen och kostnadsutvecklingen inom sällskapsdjurens hälso- och sjukvård. Enligt min mening bör det även på nytt utredas hur djursjukvården skulle kunna omfattas av konsumenttjänstlagen. Det är regeringens uppgift att tillsätta en sådan utredning.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

13. Prisinformation, punkt 12 (S)

av Jennie Nilsson (S), Leif Nysmed (S), Laila Naraghi (S), Anna-Belle Strömberg (S) och Markus Kallifatides (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3108 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 20 och

avslår motion

2024/25:3121 av Eric Westroth (SD).

Ställningstagande

De ökade matpriserna gör att det behöver bli tydligare för konsumenterna vad de faktiskt betalar för. Det ska vara enkelt att se storleken på rabatter och kampanjpriser och vad priserna varit den senaste månaden. Dessutom bör livsmedlens hälsoinnehåll framgå tydligare för att hjälpa konsumenter att göra informerade val. Med en tydlig märkning blir det möjligt för alla konsumenter att välja mat som är både prisvärd och hälsosam.

Det är en uppgift för regeringen att ta nödvändiga initiativ och beakta våra synpunkter vid behandlingen av riksdagens tillkännagivande om det nya informationskravet i 7 a § prisinformationslagen.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

14. Översyn av konsumentlagstiftningen, punkt 13 (S)

av Jennie Nilsson (S), Leif Nysmed (S), Laila Naraghi (S), Anna-Belle Strömberg (S) och Markus Kallifatides (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3074 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 13 och

avslår motionerna

2024/25:1384 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 21 och

2024/25:2957 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C) yrkande 3.

Ställningstagande

Syftet med den konsumenträttsliga lagstiftningen är att skydda konsumenter mot företag som inte följer överenskommelser, vilseleder och lurar konsumenter, använder falsk marknadsföring, säljer undermåliga produkter eller på andra sätt bryter mot de regler som gäller. För att marknaden ska fungera på ett bra sätt anser vi att det är viktigt att den är hållbar och rättvis för både konsumenter och näringsidkare.

Det är i första hand Konsumentverket som har tillsynsansvaret över att lagar inom konsumentområdet följs. Enligt vår mening räcker de möjligheter som i dag finns för att ingripa mot företag som bryter mot reglerna inte till. Det är avgörande att de som bryter mot regelverket får mer kännbara påföljder i form av sanktioner och avgifter. Vi anser därför att regeringen bör se över vilka ytterligare åtgärder som bör sättas in när de konsumenträttsliga lagarna på olika vis sätts ur spel.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

15. Översyn av konsumentlagstiftningen, punkt 13 (SD)

av Mikael Eskilandersson (SD), Roger Hedlund (SD), Rashid Farivar (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1384 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 21 och

avslår motionerna

2024/25:2957 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C) yrkande 3 och

2024/25:3074 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 13.

Ställningstagande

Vi ser en stor potential när det gäller AI. Samtidigt måste riskerna med AI utredas, och lagstiftningen behöver anpassas för att stärka svenska konsumenters rättigheter i ett framtida samhälle där myndighetsbeslut tas med hjälp av automatiserat beslutsfattande.

För att stärka konsumenträtten är det viktigt att svensk lagstiftning ger ett fullgott skydd i ett samhälle där allt mer av försäljning och marknadsföring sker med hjälp av AI. Utöver det arbete som redan pågår på AI-området bör regeringen särskilt låta utreda hur svensk lagstiftning kan anpassas till ett samhälle där både myndigheter och näringsliv i större utsträckning utnyttjar AI. Inriktningen för arbetet ska vara att stärka de svenska konsumenternas ställning.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

16. Översyn av konsumentlagstiftningen, punkt 13 (C)

av Alireza Akhondi (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:2957 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C) yrkande 3 och

avslår motionerna

2024/25:1384 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 21 och

2024/25:3074 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 13.

Ställningstagande

Enligt min mening behövs en bred översyn av de konsumenträttsliga regelverken för att åstadkomma en bättre och mer sammanhållen konsumentlagstiftning.

Syftet med en översyn skulle till att börja med vara att skapa en större tydlighet och överskådlighet i lagstiftningen. Därutöver skulle ett helhetsgrepp behövas när det gäller företagens information till konsumenten. Denna information måste fylla sitt syfte och vara avgränsad på ett relevant sätt. Man bör också ta ställning till vilka krav som rimligen bör ställas på hur informationen ska tillgängliggöras och göras begriplig för olika

konsumentgrupper. Det är regeringens uppgift att ta nödvändiga initiativ för att en översyn med den inriktning jag angett kommer till stånd.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

17. Resenärers rättigheter, punkt 14 (SD)

av Mikael Eskilanderesson (SD), Roger Hedlund (SD), Rashid Farivar (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1384 av Mikael Eskilanderesson m.fl. (SD) yrkandena 19 och 20 samt avslår motion

2024/25:2957 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C) yrkandena 18 och 19.

Ställningstagande

Konsumenträttigheterna inom kollektivtrafiken ska vara goda. I dag förekommer brister inom kollektivtrafiken som drabbar konsumenterna. Det handlar bl.a. om bristande punktlighet, bristande information vid fel och förseningar samt att det inte finns tillräckligt många parkeringsplatser i anslutning till hållplatserna. Enligt Svensk Kollektivtrafik är problemen störst inom tågtrafiken. Vi anser att konsumentskyddet ska vara lika starkt när det gäller kollektivtrafikresor som vid tillhandahållande av andra tjänster och produkter. Av denna anledning anser vi att regeringen bör göra en översyn av lagen om kollektivtrafikresenärers rättigheter i syfte att stärka konsumentskyddet när det gäller punktlighet, information och tillgänglighet till parkeringsplatser.

Vi anser även att tågresenärers rättigheter bör motsvara de rättigheter som flygpassagerare har. Vid inställda eller försenade tåg ska tågresenärer ha rätt till återbetalning av biljetten eller prisnedsättning inom 7 dagar i stället för nuvarande 30 dagar, vilket motsvarar vad som gäller vid flygresor. Regeringen bör därför återkomma med ett sådant lagförslag.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

18. Resenärers rättigheter, punkt 14 (C)

av Alireza Akhondi (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:2957 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C) yrkandena 18 och 19 samt avslår motion

2024/25:1384 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkandena 19 och 20.

Ställningstagande

Covid-19-pandemin har blottlagt brister i det nuvarande resegarantisystemet när det gäller förhållandet mellan arrangörer och resenärer. Researrangörerna blev hårt belastade i och med att resor fick ställas in på grund av omständigheter som arrangören inte kunde påverka. Många researrangörer blev återbetalningsskyldiga för avbeställda paketresor samtidigt som arrangörerna hade ingått ekonomiska åtaganden gentemot hotell, transportföretag och andra aktörer.

På initiativ av civilutskottet uppmanade riksdagen våren 2021 regeringen att snarast låta utreda det nuvarande resegarantisystemet och ta fram en lösning som säkerställer att resenärer har ett starkare ekonomiskt skydd.

I december 2021 gav regeringen en särskild utredare i uppdrag att se över systemet. Utredningen överlämnade i juni 2023 betänkandet Ett förbättrat resegarantisystem (SOU 2023:33). Betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Jag anser att regeringen bör prioritera beredningen av betänkandet och skyndsamt återkomma till riksdagen med förslag som innebär garantier åt resebranschen och resenärer samt att en fond kan byggas upp för framtida återbetalningar.

Kommissionen har presenterat ett förslag till ändringar i direktivet om paketresor och sammanlänkade researrangemang, COM(2023) 905. Förslaget förhandlas för närvarande inom EU. Förslaget innebär tämligen långtgående regleringar som i hög grad kan väntas påverka resebranschens ekonomiska förutsättningar utan att i väsentlig grad stärka konsumentens ställning. Det är självklart att konsumenterna ska ha ett fullgott skydd vid bokning av resor. Jag anser däremot att det inte är självklart att skyddet stärks proportionerligt med graden av detaljreglering. I synnerhet inte om regleringen i sin tur kan väntas leda till dyrare resor och/eller försämrad likviditet i berörda företag. Jag anser vidare att hänsyn också behöver tas till mindre företags förutsättningar.

Enligt min mening bör regeringen vid förhandlingarna om direktivförslaget ha en tät dialog med exempelvis nordiska grannländer för att åstadkomma en balanserad paketreselagstiftning på EU-nivå.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

19. Vidareförsäljning av evenemangsbiljetter m.m., punkt 15 (SD)

av Mikael Eskilandersson (SD), Roger Hedlund (SD), Rashid Farivar (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:195 av Andreas Lennkvist Manriquez m.fl. (V) yrkande 22,

2024/25:1342 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) yrkande 4 och

2024/25:1384 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkandena 16 och 17 samt bifaller delvis motion

2024/25:705 av Daniel Persson (SD).

Ställningstagande

Det är vanligt att biljetter till konserter, festivaler, teatrar och sportevenemang osv. säljs i andra hand. Då det generellt inte finns någon lagstadgad ångerrätt vid köp av biljetter till evenemang säljs ofta biljetterna vidare för att undvika ekonomisk förlust.

Det förekommer att både privatpersoner och företag köper upp åtråvärda biljetter i vinstsyfte. Biljetterna säljs sedan vidare i andra hand, men då till ett betydligt högre pris än vid förstahandsförsäljningen. Dessa biljettuppköp minskar tillgången för andra till förstahandsbiljetterna, och de som inte har råd att betala överpriser för en biljett i andra hand får inte möjlighet att besöka evenemanget. En andrahandsköpare riskerar också att biljetten inte är äkta, att platsen inte stämmer med vad som bokats och att samma biljett har sålts till flera personer. Många gånger förespeglas konsumenten att man köper biljetten av den officiella biljettförsäljaren, trots att det i själva verket är fråga om andrahandsförsäljning. Ett liknande problem uppstod vid lanseringen av en populär spelkonsol där konsoler köptes upp för att sedan säljas i andra hand till överpris.

Vi anser att EU-direktivets²⁹ förbud mot andrahandsförsäljning av biljetter till kultur- och idrottsevenemang som köpts in genom automatiserade metoder inte är tillräckligt. Enligt vår mening behöver skyddet för konsumenter när det gäller andrahandsförsäljning av evenemangsbiljetter stärkas ytterligare. I bl.a. Danmark och Norge är det förbjudet att sälja biljetter vidare till ett högre pris än ursprungspriset, vilket tar bort incitamentet för att köpa upp evenemangsbiljetter i vinstsyfte. Ett sådant förbud i Sverige skulle öka konsumentskyddet och hindra oseriösa aktörer.

Vi anser vidare att det vid försäljning av evenemangsbiljetter tydligt bör framgå om det företag som säljer biljetten är den officiella säljaren. På så sätt kan köparen se om man köper biljetten till ursprungspriset eller om man handlar till överpris på andrahandsmarknaden.

Vi anser därför att regeringen ska återkomma till riksdagen med ett förslag till lagstiftning om ett förbud mot att vidareförsälja evenemangsbiljetter till ett högre pris än ursprungspriset. Det bör även införas ett krav på att det vid försäljning av evenemangsbiljetter tydligt ska framgå om det företag som säljer biljetten också är den officiella säljaren.

Vidare anser vi att regeringen bör tillsätta en utredning med uppgift att se över hur man kan lösa problemet med att populära produkter, t.ex. spelkonsoles, köps upp för att säljas vidare till överpris.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

20. Vidareförsäljning av evenemangsbiljetter m.m., punkt 15 (V)

av Malcolm Momodou Jallow (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:195 av Andreas Lennkvist Manriquez m.fl. (V) yrkande 22 och

2024/25:1384 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 16,

bifaller delvis motion

2024/25:705 av Daniel Persson (SD) och

avslår motionerna

2024/25:1342 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) yrkande 4 och

2024/25:1384 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 17.

²⁹ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/2161 om ändring av rådets direktiv 93/13/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 98/6/EG, 2005/29/EG och 2011/83/EU vad gäller bättre upprätthållande och modernisering av unionens konsument-skyddsregler.

Ställningstagande

I Norge infördes 2007 en lag om förbud mot prispåslag vid vidareförsäljning av biljetter till kultur- och idrottsarrangemang. I Sverige finns inte någon motsvarande lagstiftning. Det innebär att det i Sverige är lagligt att vidareförsälja biljetter till evenemang med mycket stora prispåslag. För att skydda konsumenterna anser jag att Sverige bör införa en lag motsvarande den som finns i Norge. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med ett lagförslag som innebär ett förbud mot prispåslag vid vidareförsäljning av biljetter till kultur- och idrottsarrangemang.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

21. Formkrav för fullmakter, punkt 16 (S)

av Jennie Nilsson (S), Leif Nysmed (S), Laila Naraghi (S), Anna-Belle Strömberg (S) och Markus Kallifatides (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3073 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 20 och

bifaller delvis motion

2024/25:1389 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 35.

Ställningstagande

För en fullmakt finns i de flesta fall inga särskilda formkrav. Detta kan utnyttjas av våldsutövande män för att utöva ekonomiskt våld mot kvinnor.

Vi anser att ett formkrav för fullmakter, t.ex. motsvarande formkravet för testamenten, framstår som ett användbart verktyg för att stärka det förebyggande arbetet mot mäns ekonomiska våld mot kvinnor.

Våren 2024 uppmanade riksdagen, på förslag av utskottet, regeringen att se över om det bör införas särskilda formkrav för fullmakter som gäller större ekonomiska åtaganden, t.ex. stora lån, och återkomma till riksdagen i frågan. I regeringens skrivelse 2024/25:75 anges att ett arbete har inletts i Regeringskansliet med att överväga vilka åtgärder som bör vidtas med anledning av tillkännagivandet. Vi anser att det är angeläget att regeringen snarast återkommer i frågan.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

22. Konsumentkrediter och överskuldsättning, punkt 18 (S, MP)

av Jennie Nilsson (S), Leif Nysmed (S), Laila Naraghi (S), Anna-Belle Strömberg (S), Märta Stenevi (MP) och Markus Kallifatides (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3074 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkandena 9 och 11,
bifaller delvis motionerna

2024/25:130 av Isak From och Åsa Karlsson (båda S) yrkande 3,
2024/25:1381 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 8 och
2024/25:3095 av Markus Wiechel (SD) yrkande 5 och
avslår motionerna

2024/25:93 av Magnus Jacobsson (KD) yrkande 3,
2024/25:195 av Andreas Lennkvist Manriquez m.fl. (V) yrkandena 4 och 12,
2024/25:603 av Alexander Christiansson (SD),
2024/25:808 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP),
2024/25:1146 av Mikael Oscarsson (KD),
2024/25:1230 av Yusuf Aydin (KD),
2024/25:1381 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkandena 4, 5 och 7,
2024/25:1782 av Carl Nordblom (M),
2024/25:2385 av Jesper Skalberg Karlsson (M),
2024/25:2957 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C) yrkande 6 och
2024/25:3095 av Markus Wiechel (SD) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Alltför många företag som sysslar med s.k. snabblån/sms-lån uppträder på ett sätt som inte är acceptabelt. Bland annat arbetar snabblåneföretagen med reklam som hänsynslöst riktar sig till redan tungt skuldsatta personer. Vidare brister de oseriösa företagen i sin kreditprövning och i många fall beviljar man lån trots att det är uppenbart att låntagaren kommer att ha svårt att återbetala lånet.

Vi anser att det behövs kraftfullare åtgärder mot oseriösa kreditgivningsföretag. Det är regeringens uppgift att vidta de åtgärder som krävs.

För många människor kan snabblån bli till skuldfällor som kan vara mycket svåra att komma ur. Ofta är marknadsföringen aggressiv och uppmuntrar till oöverlagda beslut av låntagaren. Snabb lån är en bidragande faktor till många skulder hos Kronofogden.

För att minska risken för ödesdigra impulsån anser vi att det bör utredas om en karenstid för utbetalning av snabb lån/sms-lån ska införas. En sådan karenstid skulle kunna utformas så att en tid måste passera mellan låneansökan och utbetalning av beviljat lån eller att lån inte kan beviljas och utbetalas nattetid. Vi noterar att regeringen har aviserat att en utredning med denna inriktning kommer att tillsättas inom kort. Regeringen bör i den kommande beredningen säkerställa att de frågor vi lyft blir väl belysta.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

23. Konsumentkrediter och överskuldsättning, punkt 18 (V)

av Malcolm Momodou Jallow (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:195 av Andreas Lennkvist Manriquez m.fl. (V) yrkandena 4 och 12, bifaller delvis motionerna

2024/25:808 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) och

2024/25:3095 av Markus Wiechel (SD) yrkande 1 och avslår motionerna

2024/25:93 av Magnus Jacobsson (KD) yrkande 3,

2024/25:130 av Isak From och Åsa Karlsson (båda S) yrkande 3,

2024/25:603 av Alexander Christiansson (SD),

2024/25:1146 av Mikael Oscarsson (KD),

2024/25:1230 av Yusuf Aydin (KD),

2024/25:1381 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkandena 4, 5, 7 och 8,

2024/25:1782 av Carl Nordblom (M),

2024/25:2385 av Jesper Skalberg Karlsson (M),

2024/25:2957 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C) yrkande 6,

2024/25:3074 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkandena 9 och 11 samt

2024/25:3095 av Markus Wiechel (SD) yrkandena 2 och 5.

Ställningstagande

Jag anser att det förebyggande arbetet för att motverka överskuldsättning är av stor betydelse. I detta sammanhang spelar den kommunala budget- och skuldrådgivningen en central och avgörande roll. Det är därför viktigt att landets kommuner tillhandahåller en bra budget- och skuldrådgivning med god tillgänglighet och hög kvalitet. Jag menar vidare att det är viktigt att bl.a. öka informationen och utbildningsinsatserna för att särskilt nå barn och unga vuxna. Även det civila samhället borde kunna bidra med insatser inom det

förebyggande området. Det ekonomiska språket är för många svårt och ofta obegripligt, varför en bred folkbildningsinsats är av stor betydelse.

Att förstärka det förebyggande arbetet är en grundsten i arbetet för att förhindra att fler människor hamnar i skuldfällan. De åtgärder som vidtagits hittills har inte varit tillräckliga. Jag noterar att regeringen har avisat att en utredning med fokus på långvarigt skuldsatta kommer att tillsättas inom kort. Regeringen bör säkerställa att arbetet mot överskuldsättning prioriteras framöver, så att konkreta förslag kan tas fram.

De som tar snabblån är oftast personer med svag ekonomi och lägre återbetalningsförmåga, något som i förlängningen kan leda till att de hamnar i en skuldfälla och riskerar att fastna i överskuldsättning.

Jag tycker att det är positivt att reglerna om räntetak och kostnadstak i konsumentkreditlagen nu omfattar flertalet krediter enligt lagen och att räntetaket har sänkts från 40 till 20 procentenheter utöver gällande referensränta. Jag anser dock att mer behöver göras för att skydda de mest utsatta konsumenterna. Snabblånen måste helt bort från marknaden. Jag anser därför att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett lagförslag som innebär att sms-lån och andra snabblån förbjuds.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

24. Konsumentkrediter och överskuldsättning, punkt 18 (C)

av Alireza Akhondi (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:2957 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C) yrkande 6,

bifaller delvis motionerna

2024/25:1782 av Carl Nordblom (M) och

2024/25:2385 av Jesper Skalberg Karlsson (M) samt
avslår motionerna

2024/25:93 av Magnus Jacobsson (KD) yrkande 3,

2024/25:130 av Isak From och Åsa Karlsson (båda S) yrkande 3,

2024/25:195 av Andreas Lennkvist Manriquez m.fl. (V) yrkandena 4 och 12,

2024/25:603 av Alexander Christiansson (SD),

2024/25:808 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP),

2024/25:1146 av Mikael Oscarsson (KD),

2024/25:1230 av Yusuf Aydin (KD),

2024/25:1381 av Mikael Eskilander m.fl. (SD) yrkandena 4, 5, 7 och 8,

2024/25:3074 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkandena 9 och 11 samt

2024/25:3095 av Markus Wiechel (SD) yrkandena 1, 2 och 5.

Ställningstagande

Svenska hushåll har en hög skuldsättning och snabbblån är fortfarande en inkörsport till betalningssvårigheter och grogrund till impulsiva ekonomiska beslut som lätt leder till en destruktiv spiral. Siffrorna tyder också på en otillräcklig kreditprövning vid ansökan om konsumtionslån. Jag anser att det ska införas en central spärrtjänst, liknande Spelinspektionens nationella själv-avstängningsregister, Spelpaus.se, för att göra det möjligt för privatpersoner att spärra sig från att ta nya krediter och lån.

Frågan om införande av ett lånestoppsregister övervägdes av Överskuldsättningsutredningen i betänkandet Ett förstärkt konsumentskydd mot riskfylld kreditgivning och överskuldsättning (SOU 2023:38). Utredningen anförde att ett alternativ skulle kunna vara att inom ramen för systemet för ett Skri-register införa en möjlighet för konsumenter att spärra sig själva från att kunna ta nya krediter. Tyvärr presenterade utredningen inget skarpt förslag.

Jag anser därför att regeringen bör ta initiativ för att frågan om en central spärrtjänst som möjliggör för privatpersoner att spärra sig från att ta nya krediter och lån övervägs på nytt och återkomma till riksdagen med besked om hur en sådan spärrtjänst kan införas.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

25. Avtalslagens bestämmelse om ocker, punkt 19 (SD, C)

av Mikael Eskilander (SD), Roger Hedlund (SD), Rashid Farivar (SD), Alireza Akhondi (C) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:1384 av Mikael Eskilander (SD) yrkande 15 och

2024/25:2957 av Anne-Li Sjölund (C) yrkande 8.

Ställningstagande

Bestämmelsen om ocker är mycket gammal och kan vara svår att tillämpa på t.ex. dagens kreditmarknad och även i andra fall när det gäller avtal och priser. Vi anser därför att regeringen bör göra en översyn av den civilrättsliga bestämmelsen om ocker.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

26. Konsumentvägledning, punkt 20 (V)

av Malcolm Momodou Jallow (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:195 av Andreas Lennkvist Manriquez m.fl. (V) yrkandena 1 och 2 samt

avslår motionerna

2024/25:1381 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 2,

2024/25:1696 av Tomas Eneroth och Monica Haider (båda S),

2024/25:2957 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C) yrkandena 1 och 2 samt

2024/25:3095 av Markus Wiechel (SD) yrkandena 3 och 4.

Ställningstagande

Det blir alltmer komplicerat att vara konsument och tyvärr hamnar ofta konsumenten i underläge gentemot företaget. Det borde vara självklart att konsumenter som får problem kan få hjälp och stöd och att det stödet är likvärdigt över hela landet. Tyvärr går utvecklingen åt fel håll och den kommunala konsumentvägledningen minskar i stället för att utvecklas.

Införandet av den nationella upplysningstjänsten för konsumenter var en viktig åtgärd, men tjänsten kan inte ersätta den kommunala konsumentvägledningen utan måste ses som ett komplement till denna. Tillsammans kan dessa insatser utgöra ett bra konsumentstöd. Kommunernas konsumentvägledning har en lokal förankring och kan ge ett mer personligt stöd. I många kommuner erbjuds också fysiska möten och hjälp att tolka avtal eller andra dokument. Några kommuner hjälper också till att medla mellan konsumenter och företagare.

Visserligen erbjuder fortfarande många kommuner någon form av konsumentvägledning, men tyvärr är denna många gånger alltför bristfällig med begränsade öppettider och för lite personal.

Av Konsumentverkets rapport Konsumentstöd med utmaningar framgår att 145 kommuner i januari 2025 erbjöd konsumentvägledning, vilket var en minskning med 23 kommuner sedan 2023. Det betyder att ett stort antal konsumenter har svårt att få stöd och hjälp.

Mot denna bakgrund framstår det enligt min mening som nödvändigt att införa en skyldighet för kommunerna att tillhandahålla en god konsumentvägledning för att garantera ett likvärdigt konsumentstöd över hela landet. Kommunerna är redan i dag skyldiga att tillhandahålla skuld- och

budgetrådgivning. En motsvarande skyldighet när det gäller konsumentvägledningen framstår som rimligt.

Jag anser därför att regeringen bör utreda möjligheten att införa en skyldighet för kommunerna att tillhandahålla konsumentvägledning.

För att konsumentvägledningen ska ha ett bra innehåll och hålla en god kvalitet måste konsumentvägledarna få relevant utbildning på området. Regeringen bör därför även vidta åtgärder för att stärka och öka Konsumentverkets arbete med utbildning och fortbildning av konsumentvägledare.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

27. Konsumentvägledning, punkt 20 (C)

av Alireza Akhondi (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:2957 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C) yrkandena 1 och 2 samt

avslår motionerna

2024/25:195 av Andreas Lennkvist Manriquez m.fl. (V) yrkandena 1 och 2,

2024/25:1381 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 2,

2024/25:1696 av Tomas Eneroth och Monica Haider (båda S) och

2024/25:3095 av Markus Wiechel (SD) yrkandena 3 och 4.

Ställningstagande

Behovet av konsumentvägledning är stort. En del av konsumentvägledningen ligger i dag på kommunal nivå. Detta innebär ett mer direkt och personligt stöd, inte minst till konsumenter med särskilda behov. Antalet kommuner som erbjuder konsumentvägledning har dock minskat drastiskt, vilket framför allt drabbar konsumenter som själva har svårt att tillvarata sina intressen.

En konsumentvägledning som bidrar till att konsumenterna blir mer välinformerade och därmed gör färre misstag kan i förlängningen reducera de samhällsekonomiska kostnader som olika konsumentproblem leder till. Det skulle även reducera handelns kostnader vid klagomål.

Jag anser att en lösning på problemet med bristen på konsumentvägledning skulle kunna vara att kommunerna i högre grad samverkar med andra kommuner, myndigheter och andra statliga aktörer samt företag i dessa frågor. Vidare bör regeringen se över hur Konsumentverket och Allmänna reklamationsnämnden ytterligare kan bidra till den kommunala

konsumentvägledningen. Konsumentvägledningens organisering bör dessutom anpassas till teknikutvecklingen och de nya handelsmönstren.

Mina förslag bör beaktas vid beredningen av Konsumentverkets rapport Konsumentstöd med utmaningar (Rapport 2025:1).

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

28. Konsumentverkets tillsynsverksamhet m.m., punkt 21 (S)

av Jennie Nilsson (S), Leif Nysmed (S), Laila Naraghi (S), Anna-Belle Strömberg (S) och Markus Kallifatides (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3074 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkandena 2 och 3 samt
avslår motion

2024/25:2957 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C) yrkande 5.

Ställningstagande

Det är för enkelt att vilseleda konsumenter i dag och den nuvarande tillsynen är inte tillräcklig för att avskräcka dem som har oärliga avsikter. Orimliga avtalsvillkor, bedrägerier på nätet, bluffakturor och oseriös reklam för spel och snabba krediter är bara några exempel på vad dagens konsumenter kan råka ut för. Listan kan göras lång.

Vi anser att Konsumentverket måste få bättre verktyg och resurser för sin tillsyn och marknadskontroll. Myndigheten måste också ha tillgång till kraftfulla sanktioner som på allvar kan skydda konsumenterna.

Vi anser därför att regeringen bör se över om Konsumentverket har tillräckliga resurser och rätt kompetens för att klara sitt tillsynsuppdrag. Den snabba utvecklingen som möjliggörs av ny teknik, t.ex. AI, innebär också att regeringen behöver se till att förstärka Konsumentverkets kompetens inom AI för en effektivare tillsyn.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

29. Konsumentverkets tillsynsverksamhet m.m., punkt 21 (C)

av Alireza Akhondi (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:2957 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C) yrkande 5 och avslår motion

2024/25:3074 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkandena 2 och 3.

Ställningstagande

I dag lagras stora mängder information om konsumenter och deras köpmönster. Informationen används sedan för att skräddarsy erbjudanden och reklam till den enskilde konsumenten. Informationen kan även säljas vidare till andra aktörer. De integritetsaspekter som uppstår måste beaktas och utvärderas löpande.

Jag anser att regeringen bör ge Konsumentverket i uppdrag att genomföra en integritetsöversyn på konsumentområdet. Vid en sådan översyn är det relevant att ta hänsyn till AI-teknikens utveckling och påverkan på konsumenternas integritet och trygghet. Uppdraget bör genomföras i samråd med andra lämpliga myndigheter.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

30. Betalningstider i näringslivet, punkt 22 (V)

av Malcolm Momodou Jallow (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:553 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkande 10.

Ställningstagande

Långa betalningstider är ett problem för många mindre företag. Betalningar som drar ut på tiden anstränger likviditeten, vilket hämmar möjligheten till expansion och nyanställningar. De regler som innebär att myndigheter och andra offentliga organ inte ska kunna avtala om längre betalningstid än 30 dagar bör därför även omfatta privata företag.

Det är en uppgift för regeringen att ta nödvändiga initiativ för att se till att detta förverkligas.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

Särskilda yttranden

1. Formkrav för fullmakter, punkt 16 (SD)

Mikael Eskilandersson (SD), Roger Hedlund (SD), Rashid Farivar (SD) och Björn Tidland (SD) anför:

Vi anser att det bör införas ett krav på att fullmakter som gäller större ekonomiska åtaganden ska vara upprättade i skriftlig form och bevittnade. Vi står därför fortfarande bakom vårt förslag i motion 2024/25:1389 yrkande 35. Riksdagen beslutade dock våren 2024 om ett tillkännagivande om formkrav för fullmakter, och i regeringens skrivelse 2024/25:75 anges att ett arbete har inletts med anledning av tillkännagivandet. Mot den bakgrunden har vi nu valt att inte reservera oss. Vi kommer dock att noga följa regeringens fortsatta arbete med frågan och återkomma med förslag om det finns skäl för det.

2. Konsumentkrediter och överskuldsättning, punkt 18 (SD)

Mikael Eskilandersson (SD), Roger Hedlund (SD), Rashid Farivar (SD) och Björn Tidland (SD) anför:

Det är viktigt att arbetet för att motverka riskfylld kreditgivning och förhindra att personer blir överskuldssatta genom att de beviljas lån som de inte kan betala tillbaka fortsätter. Vi står därför fortfarande bakom våra förslag i motion 2024/25:1381 yrkandena 4, 5, 7 och 8. I avvaktan på resultatet av den pågående beredningen av förslagen i delbetänkandet Ett nytt konsumentkreditdirektiv (SOU 2024:69) har vi dock valt att inte reservera oss. Vi vill även peka på att regeringen nyligen har aviserat nya åtgärder med fokus på långvarigt skuldsatta, vilket är positivt. Vi kommer att noga följa regeringens fortsatta arbete med frågorna och återkomma med förslag om det finns skäl för det.

3. Konsumentvägledning, punkt 20 (S)

Jennie Nilsson (S), Leif Nysmed (S), Laila Naraghi (S), Anna-Belle Strömberg (S) och Markus Kallifatides (S) anför:

Vi vill för egen del tillägga att i Socialdemokraternas förslag till statens budget för 2025 föreslog vi ett nytt anslag inom utgiftsområde 18 på 85 miljoner kronor benämnt Kommunal konsumentvägledning. Syftet var att ge alla konsumenter tillgång till en fungerande konsumentvägledning i sin närhet genom att göra konsumentvägledning till en obligatorisk uppgift för kommunerna, se kommittémotion 2024/25:3074 yrkande 1 och kommittémotion 2024/25:3076 yrkande 1.

Vi kommer att noga följa utvecklingen när det gäller den kommunala konsumentvägledningen och ta nödvändiga initiativ i andra sammanhang.

4. Konsumentvägledning, punkt 20 (SD)

Mikael Eskilander (SD), Roger Hedlund (SD), Rashid Farivar (SD) och Björn Tidland (SD) anför:

Vi anser att den kommunala konsumentvägledningen behöver utvecklas så att alla medborgare får möjlighet till lokal konsumentvägledning. Vi står därför fortfarande bakom vårt förslag i motion 2024/25:1381 yrkande 2. Eftersom Konsumentverket nyligen har redovisat ett uppdrag från regeringen om att stärka och utveckla stödet till den kommunala konsumentvägledningen har vi valt att inte lämna någon reservation. Vi kommer dock att noga följa resultatet av beredningen av Konsumentverkets rapport och återkomma med förslag om det finns skäl för det.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2024/25

2024/25:69 av Johnny Svedin (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att vidta åtgärder för att förenkla de ekonomiska och juridiska processerna för efterlevande vid dödsfall och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:93 av Magnus Jacobsson (KD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om snabba lån med höga räntor och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:130 av Isak From och Åsa Karlsson (båda S):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en tidsfrist och därmed begränsa möjligheten till snabblån på helger och nätter och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:195 av Andreas Lennkvist Manriquez m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda möjligheten att göra kommunerna skyldiga att tillhandahålla konsumentvägledning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör vidta åtgärder för att tillse att Konsumentverkets arbete med att utbilda och fortbilda konsumentvägledare ökar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen snarast bör återkomma med förslag på konkreta förebyggande åtgärder mot överskuldsättning och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör lägga fram ett förslag som innebär att sms-lån och andra snabblån förbjuds och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett förslag om att införa ett omvänt Nixregister och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett lagförslag som innebär att telefonförsäljning förbjuds om inte konsumenten uttryckligen gett sitt

medgivande till att bli kontaktad i ett omvänt Nixregister och tillkännager detta för regeringen.

22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett lagförslag som innebär ett förbud mot prispåslag vid vidareförsäljning av biljetter till kultur- och idrottsarrangemang och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:553 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Konsumentverket bör få i uppdrag att utveckla stöd och information till företagare gällande vilket konsumentskydd man har som företagare och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att myndigheter och andra offentliga organ som regel inte ska kunna avtala om längre betalningstid än 30 dagar även om det gäller privata företag och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:603 av Alexander Christiansson (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda lagstiftningen för snabb lån och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:705 av Daniel Persson (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att stoppa överpriser på konsertbiljetter och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:808 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över och om möjligt förbjuda sms-lån och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:994 av Rickard Nordin (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avtal som ingås med ett företag också ska kunna sägas upp samma kontaktväg som det ingicks och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1091 av Alexandra Anstrell och Anna af Sillén (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att helt undanta levande djur från konsumentköplagen och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1146 av Mikael Oscarsson (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa lagstiftningen kring sms-lån och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1230 av Yusuf Aydin (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att intensifiera arbetet för att motverka och förebygga överskuldsättning i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1342 av Michael Rubbestad m.fl. (SD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning med uppgift att finna lösningar på hur fenomenet med scalpers ska elimineras och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1381 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den lokala konsumentvägledningen bör utvecklas så att alla medborgare ges möjlighet till lokal konsumentvägledning och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Finansinspektionens och Konsumentverkets allmänna råd om vad som bör kontrolleras kring konsumentkrediter ska bli tvingande och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det behövs förtydligande i lagstiftningen om att det ska krävas kreditprövning vid byte från fakturabetalning till delbetalning och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda ett införande av en beloppsgräns för hur stora högkostnadskrediter en låntagare kan inneha och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att begränsa utbetalning av lån på kvällar och nätter och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1384 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom EU ska verka för att införa en åldersgräns för reklam på internet i syfte att skydda barn och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att undersöka behoven av ytterligare stärkt konsumentskydd för barn i den digitala världen och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att undersöka flera möjliga åtgärder för kontroller och sanktioner mot de

- företag som bryter mot lagen gällande reklam riktad direkt till barn och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att företag, inte enbart privatpersoner, ska få utökat skydd mot försäljning som utförs av försäljare via telefon och tillkännager detta för regeringen.
 12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ångerrätten vid telefonförsäljning ska gälla för företag, inte enbart privatpersoner, och tillkännager detta för regeringen.
 14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta fram förslag till sanktioner för de som levererar oriktiga fakturor, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda regelverket mot ocker så att lagen får rimlig effekt på priser och avtal och tillkännager detta för regeringen.
 16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett förbud mot att sälja andrahandsbiljetter till ett högre pris än originalpriset och tillkännager detta för regeringen.
 17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det tydligt ska framgå vid försäljning av biljetter om företaget är den officiella säljaren av biljetterna och tillkännager detta för regeringen.
 19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska se över lagen (2015:953) om kollektivtrafikresenärers rättigheter i syfte att tillgodose en god konsumenträtt avseende punktlighet, information och parkeringsplatstillgänglighet kopplat till kollektivtrafiken och tillkännager detta för regeringen.
 20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tågresenärer bör ha samma rättigheter som flygresenärer och tillkännager detta för regeringen.
 21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anpassa svensk lagstiftning inom konsumenträtt till ett framtida samhälle där både myndigheter och företagare utnyttjar AI, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i Sverige bör agera mot s.k. greenwashing, felaktiga miljöpåståenden, och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1389 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD):

35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta skriftlighets- och bevittnandekrav för fullmakter avseende större ekonomiska åtaganden och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1470 av Tobias Andersson m.fl. (SD):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upprätta en myndighetsadministrerad varningslista gällande bluffakturor och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge företag utökat stöd för att bestrida felaktiga fakturor och begära rättelse från Kronofogden och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1623 av Anna Lasses (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över relevanta regelverk för att täppa till de hål som gör att oseriösa företag som utför tjänster hemma hos privatpersoner kan fortsätta verka på marknaden och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1696 av Tomas Eneroth och Monica Haider (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nationell strategi för konsumenträtt och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1782 av Carl Nordblom (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa ett system för konsumenter att stänga av sig själva från möjligheten att ta snabblån och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2384 av Jesper Skalberg Karlsson och Johan Hultberg (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga åtgärder som säkerställer rimliga villkor för distanshandel och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2385 av Jesper Skalberg Karlsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga ett självavstängningssystem för snabblån och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2954 av Muharrem Demirok m.fl. (C):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i förhandlingar ska verka för att alla produkter inom EU förses med en klimatdeklaration som gör att konsumenter kan jämföra klimatutsläpp och energibesparingar, med vissa undantag för småföretag, och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2957 av Anne-Li Sjölund m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att konsumentvägledningens organisering bör anpassas till teknikutvecklingen och de nya handelsmönstren och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en ökad samordning mellan kommuner, myndigheter och andra aktörer i fråga om konsumentvägledningen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av konsumentlagstiftningen som gör den mer sammanhållen och där man tar ställning till vilka krav som rimligen ska ställas på hur information tillgängliggörs och görs begriplig för olika grupper av konsumenter och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avtal som ingås med ett företag också ska kunna sägas upp via den kontaktväg med vilken det ingicks och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Konsumentverket i uppdrag att ansvara för en integritetsöversyn på konsumentområdet, och att hänsyn tas till exempelvis AI-teknikens utveckling och dess påverkan på konsumenternas integritet och trygghet, och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att införa en central spärrtjänst som möjliggör för privatpersoner att spärra sig från att ta nya krediter och lån och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en modernisering av lagstiftningen rörande ocker och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av ett starkt konsumenträttsligt skydd för, och begränsad marknadsföring till, barn och unga där anpassningar av regelverken görs så att de är relevanta i dagens digitaliserade medielandskap och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att undanta köp av levande djur från konsumentköplagens regler i enlighet med riksdagens tillkännagivande och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur djursjukvården skulle kunna omfattas av konsumenttjänstlagen och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör säkerställa ett ekonomiskt skydd för resenärer vars resor ställs in på grund av orsaker utanför arrangörens kontroll och tillkännager detta för regeringen.

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en tät dialog med exempelvis nordiska grannländer för att åstadkomma en balanserad paketreselagstiftning på EU-nivå och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3073 av Jennie Nilsson m.fl. (S):

20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa formkrav för fullmakter och att regeringen ska återkomma om det till riksdagen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2024/25:3074 av Jennie Nilsson m.fl. (S):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över om Konsumentverket har tillräckliga resurser och rätt kompetens för att klara tillsynen vad gäller bedrägerier på nätet, orimliga avtalsvillkor, bluffakturor m.m. och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att stärka Konsumentverkets kompetens inom AI för effektivare tillsyn och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder mot oseriösa kreditgivningsföretag och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att införa en karenstid för utbetalning av snabblån/sms-lån och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om sanktioner och avgifter och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om abonnemang och kundtjänst och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om markering av manipulerade bilder och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3095 av Markus Wiechel (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över ett förbud mot snabblån och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur information om konsumentvägledning ska vara tydlig i de fall lån erbjuds och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att ta fram informationsmaterial för bättre utbildning om låntagande och hushållsekonomi och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur ytterligare konsumentvägledning kan ges för att stötta grupper som tenderar att hamna i skuldfällor och tillkännager detta för regeringen.

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda införandet av karenstid vid utbetalning av lån och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3108 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S):

20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att märkningen av mat i butik bör förtydligas och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3121 av Eric Westroth (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en lagstiftning som kräver att det ordinarie priset för abonnemangsprodukter ska vara det mest framträdande och synliga priset i all marknadsföring och annonsering, medan tidsbegränsade rabatter eller kampanjpriser ska presenteras mindre dominant, och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3157 av Helena Vilhelmsson m.fl. (C):

31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en översyn av regleringen av sexistisk reklam bör genomföras för att motverka den psykiska ohälsa och kroppshets som den genererar inte minst för unga och tillkännager detta för regeringen.